

INFORMATIVNO-POLITIČKI TJEDNIK
IZLAZIO OD 1945. DO 1956.
OBNOVLJEN 2003.

HRVATSKA RIJEČ

BROJ
680

Subotica, 29. travnja 2016. Cijena 50 dinara

Studenti istražuju običaje
šokačkih Hrvata

Svećenjem žita
počela Dužijanica

Pobjeda SNS-a,
DSHV uspješan

Izglasana mapa
napredne Srbije

INTERVJU
Duško Radosavljević

DSHV ponovno u parlamentu

SADRŽAJ

INTERVJU

9-11

Duško Radosavljević, politolog iz Novog Sada
**UNIFORMIRANA VLAST OD
REPUBLIKE DO MJESNIH
ZAJEDNICA**

TEMA

12-13

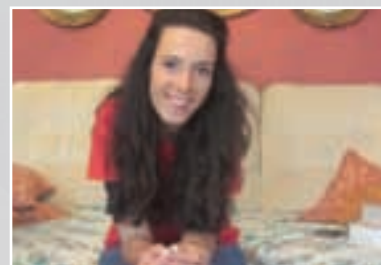
Izbori potvrdili ono što se unaprijed znalo
**IZGLASANA MAPA NAPREDNE
SRBIJE**

ŠIROM VOJVODINE

24-25

Magdalena Pavlović, izrađivačica unikatnog
nakita
NAKIT RADIM KAO DA JE ZA MENE

REPORTAŽA

26-27

Utrka kroz Terra Magicu
STO MILJA ISTRE

KULTURA

31

Zagrebački teatar *Rugantino* u Srijemskoj
Mitrovici
POGUBNA IDEJA INSTANT SLAVE

SPORT

51

Tradicionalni susret oženjenih i neoženjenih u
Rumi
**PREVLADALA BORBENOST EKIPE
OŽENJENIH**

Na ruku Hrvatima

OSNIVAČ:

Hrvatsko nacionalno vijeće

IZDAVAČ:

Novinsko-izdavačka ustanova
Hrvatska riječ, Trg cara Jovana Nenada 15/II,
24000 Subotica

UPRAVNI ODBOR:

Vesna Prčić (predsjednica)
Ivan Gregurić, Mato Groznica,
Zvonko Sarić, Josip Stantić, Thomas Šujić,
Vesna Zelenika, Tomislav Žigmanov

DIREKTOR

Ivan Karan
e-mail: hrdirektor@tippnet.rs

GLAVNA I ODGOVORNA UREDNICA:
dr. sc. Jasminka Dulić (hrurednik@tippnet.rs)

**POMOĆNIK I ZAMJENIK
GLAVNE I ODGOVORNE UREDNICE:**
Zvonko Sarić

LEKTOR:

Zlatko Romić

REDAKCIJA:

Davor Bašić Palković
(urednik rubrike kultura i urednik *Kužiša*)
Dražen Prčić
(urednik rubrike sport i zabava)
Željka Vukov
(urednica društvene rubrike i urednica *Hrčka*)
Zlata Vasiljević (novinarka dopisništva Sombor)
Suzana Darabašić (novinarka dopisništva Srijem)

ŠEF DOPISNIŠTAVA I KOREKTOR:

Mirko Kopunović (mkopunovic@hrvatskarijec.rs)

TEHNIČKA REDAKCIJA:

Thomas Šujić (tehnički urednik)
(tsujic@hrvatskarijec.rs)
Jelena Ademi (grafička urednica)
(jademi@hrvatskarijec.rs)

FOTOGRAFIJE:

Nada Sudarević (nsudarevic@hrvatskarijec.rs)

UREDNIK WEB IZDANJA:

Dražen Prčić

ADMINISTRACIJA:

Branimir Kuntić (pravnik@hrvatskarijec.rs)
Ljubica Vujković-Lamić (tajnice@hrvatskarijec.rs)
Zdenka Sudarević (distribucija@hrvatskarijec.rs)

KOMERCIJALISTICA:

Mirjana Dulić (komercijala@hrvatskarijec.rs)

TELEFON: ++381 24/55-33-55;

++381 24/55-15-78;

++381 24/53-51-55

ŽIRO RAČUN: 355-1023208-69

E-MAIL: hrvatskarijec@tippnet.rs

WEB: www.hrvatskarijec.rs

TISAK: *Sajnos* doo Novi Sad

List je upisan u Registar javnih glasila
Agencije za privredne registre Republike Srbije
pod registarskim brojem: NV000315

COBISS SR-ID 109442828

CIP Ъ Каталогизација
у публикацији Библиотека
Матице српске, Нови Сад
32+659.3(497.113=163.42)

U Srbiji su završeni izbori, od 6.543.823 birača glasovalo je 56,34 posto ili njih 3.686.480. Naprednjaci su osvojili 60.000 do 100.000 glasova više nego na prošlim izborima, ali su zbog veće izlaznosti ostali na istom postotku od 48 posto i osvojili 27 mandata manje – ukupno 131 od 250 u Narodnoj skupštini Republike Srbije. U skupštinu su ušle proeuropske stranke SPS, DS, SDS, LDP, LSV i pokret »Dosta je bilo«, ali i antieuropski SRS, DSS i Dveri pa se ocjenjuje da će novi saziv parlamenta, osim što realnije oslikava političke orijentacije sta-

novništva, biti daleko dinamičniji od prethodnog.

SNS je osvojio najviše mandata i u Skupštini Vojvodine kao i u većini gradskih i općinskih skupština. Sve to pokazuje kako je odluka da se ide na prijevremene izbore sa stanovišta SNS-a bila dobra i cilj je postignut – a ono što je izgubljeno na čupriji (u republičkoj skupštini) dobiveno je na mostu – u Vojvodini i na lokalnu.

Prijevremeni izbori, iako raspisani u trenutku pogodnom za SNS, donijeli su dobitak i za neke druge stranke koje u prethodnom sazivu nisu imale predstavnike u parlamentu, a među njima je i Demokratski savez Hrvata u Vojvodini koji će imati po jednog zastupnika u republičkom i pokrajinskom parlamentu. Dobitak je dvostruk, jer će DSHV ponovno postati parlamentarna stranka, a taj status će im donijeti i redovito financiranje iz proračuna bez čega malo koja stranka može opstati na duži rok. No, ono važnije su očekivanja da će se ovaj puta, iako samo jedan, glas Hrvata čuti više i bolje, što je predsjednik ove stranke i najavio kao svoju obvezu. S obzirom na to da je, od kada je postao predsjednik, učinio puno na povećanju vidljivosti svoje stranke i na artikulaciji glavnih pitanja o položaju Hrvata u Srbiji, kako u matičnoj tako i domicilnoj državi, nema razloga ne vjerovati u to.

Drugim riječima, premda su izbori potvrdili dominantnu poziciju SNS-a u cijeloj Srbiji i u većini predstavničkih tijela na svim razinama omogućili su i Hrvatima da se njihov glas čuje, pa makar iz oporbe. S druge strane, u gradskim i općinskim skupštinama učinak je slabiji pa će ova stranka imati svoje predstavnike samo u Subotici i Somboru, i to u oporbi kao i na višim razinama.

Većina komentatora ocijenila je da su ovi izvanredni parlamentarni izbori sa stanovišta SNS-a postigli svoj cilj jer je posljednje veliko uporište Demokratske stranke, a to je vojvođanska skupština, »palo«. U Srbiji ovakve tendencije nisu nepoznate. Kad se osvoji republička vlast nastoji se osvojiti je na svim razinama i u svim mjestima. No, vidjeli smo i što su takve tendencije imale za rezultat. Kada se postigne izborni maksimum i osvoji najviše što se može, u pobjedničkoj euforiji se fokus pomjerao s neophodnih reformi na podjelu plijena, nagrađivanje svojih prvoboraca i korištenje državnih resursa u stranačkom, odnosno privatnom, a ne javnom interesu. Takvo je činjenje dovelo i Demokratsku stranku u poziciju u kojoj je danas. Može li SNS odoljeti izazovu velike moći koju su osvojili na ovim izborima? Povijesna iskustva govore da to malo kome uspijeva. A kad se u tome ne uspije, slijedi pad.

J. D.

State Department o izborima

Američki State Department čestitao je građanima Srbije na održanim parlamentarnim izborima i saopćio da su izbori u Srbiji, prema prvim izvještajima, generalno provedeni u skladu sa zakonom te da će SAD će s Vladom Srbije raditi na snažnim i boljim odnosima dvije zemlje, izjavio je portparol State Departmenta **John Kirby**.

Delo o Vučiću

Premijer Srbije **Aleksandar Vučić** je uspješno proveo svoj plan i konsolidirao vlast, ocjenjuje ljubljansko *Delo*. Povratak SRS predvođene **Šešeljem**, kao oporbene stranke u parlamentu samo će pomoći Vučiću da upozori Zapad i Balkan da jedino vlada koju on vodi može garantirati europsku Srbiju. Zato će Vučić, kojeg *Delo* naziva »kralj Aleksandar«, biti »apsolutni politički vladar u naredne četiri godine, bez obzira na to kakvu koaliciju formira, a rušenje sustava koji je postavio Vučić će svakim danom biti sve teže«.

Poseban pristup Rusije

Šef izaslanstva ruske Centralne izborne komisije na izborima u Srbiji **Vasilij Lihačov** izjavio je kako je važno da Rusija ima poseban pristup Srbiji.

»Trebamo zauzeti specijalan pristup Srbiji, imajući u vidu ono što se događa u susjednoj Crnoj Gori, kao i da je cilj Amerike da Srbiju odvoji od Rusije i uvuče je u polje vojnog, političkog i ekonomskog utjecaja EU«, rekao je Lihačov, prenosi TASS.

Snažna potpora pridruživanju EU

Građani Srbije pokazali su na izborima snažnu potporu strateškom cilju svoje zemlje – pridruživanje EU, saopćila je Europska komisija. EK je istakla da su birači povjerovali veliku odgovornost pobjedničkoj SNS i njenom lideru i premijeru Aleksandru Vučiću.

Pobjeda naprednjaka u Srijemu

Građani Srijema su na parlamentarnim, pokrajinskim i lokalnim izborima najveći broj glasova dali Srpskoj naprednoj stranci.

SRIJEMSKA MITROVICA

U Srijemskoj Mitrovici glasovalo je 61,39 posto od ukupno 70.573 upisanih birača. Uvjerljivu pobjedu ostvarila je lista Aleksandar Vučić – Srbija pobeđuje, koja je osvojila 49,28 posto glasova ili 35 vijećničkih mjesta u Skupštini grada Srijemska Mitrovica. Cenzus su, osim koalicije okupljene oko SNS-a (SPS, PUPS i Pokret socijalista), prešle i liste Za pravednu Srbiju Demokratska stranka – dr. Miroslav Kendrišić (DS, DSHV, Nova), Ivica Dačić SPS, SRS, LSV, LDP, Zelena ekološka partija – Zeleni, Koalicija DSS Narodni pokret Dinara-Drina-Dunav i Ujedinjena oporba Mitrovice – Aleksandar Prodanović (SDS-BorisTadić, Zajedno za Srbiju, Vojvođanska partija). Kada se postotci pretvore u mandate, koaliciji okupljenoj oko SNS-a u Srijemskoj Mitrovici, je pripalo 35 vijećničkih mjesta, Demokratskoj stranci i njenim koalicijskim partnerima šest, koliko su osvojili i socijalisti. Radikali se u Srijemskoj Mitrovici ponovno vraćaju u vijećničke klupe s četiri mandata, koliko ima i koalicija LSV-LDP-Zeleni, dok su koaliciji oko DSS-a i Ujedinjenoj oporbi Mitrovice pripala tri vijećnička mjesta.

RUMA

Izlaznost u rumskoj općini iznosila je 57,57 posto, a cenzus su prešle liste Aleksandar Vučić – Srbija pobeđuje, Ivica Dačić SPS, Jedinstvena Srbija, Ruma može bolje – Nenad Borović (DS, LSV, Zelena ekološka partija), Srpska radikalna stranka, lista Dosta je bilo – Saša Radulović,

kao i manjinske stranke Jedinstvena ruska stranka – Goran Stjepanović i Zelena stranka – Zorica Jozić. SNS bi trebala imati 26 vijećničkih mjesta dakle apsolutnu većinu, SPS pet vijećnika, DS četiri kao i SRS, Lista Dosta je bilo 2 mandata i po jedno vijećničko mjesto za manjinske stranke.

IRIG

Na izbore u Irskoj općini izašlo je 61,20 posto birača. Lista Aleksandar Vučić – Srbija pobeđuje osvojila je 10 mandata, slijedi lista Najbolji izbor (DS, SVM, LDP) s tri mandata, zatim LSV s dva, a po jedan mandat dobili su: SPS, Pokret socijalista, Zelena stranka i Građanska lista.

ŠID

Uvjerljivu pobjedu i u šidskoj općini odnijela je Srpska napredna stranka. Lista vijećnika SNS-a osvojila je 23 od ukupno 39 vijećničkih mandata. Na drugom mjestu je izborna lista Vrijeme je za pristojne ljude (DS, LSV, SDS Zelene ekološka partija – Zeleni), koji su dobili 13,54 posto glasova ili 6 vijećničkih mandata. Treće mjesto osvojila je Srpska radikalna stranka sa osvojenih 12,18 posto i osvojenih 5 mandata. SPS-Jedinstvena Srbija dobila je podršku od 10,37 posto birača i osvojila pet mandata.

INĐIJA

U općini Inđija, nakon 16 godina vlasti Demokratske stranke naprednjaci su preuzeli vlast. SNS će u lokalnom parlamentu imati 21 vijećnika, lista Petar Filipović – Zato što volim Inđiju 11, SPS 3 i SRS dva vijećnika.

S. Darabašić

Novi Sad ponovno naprednjacima

Od 78 zastupničkih mjesta koliko ima Skupština grada Novog Sada Srpskoj naprednoj stranci pripalo je 38, što je 40,69 posto osvojenih glasova. Slijedi »Dosta je bilo«, SRS i SPS-JS koji su izborili po osam vijećničkih mjesta. Po šest vijećnika imat će i LSV i DS. U Novom Sadu pravo da glasuje imalo je 324.066 birača, a glasovalo je 55,01 posto. Na 14. mjestu liste DS nalazio se kandidat DSHV-a **Petar Pifat**, ali s obzirom na broj osvojenih mandata DS-a, DSHV neće imati svog predstavnika u Skupštini grada Novog Sada.

Z. V.

Lokalni izbori u Subotici

Prema podacima Gradske izborne komisije izlaznost birača u Subotici je bila 48,47 posto. Komisija je konstatirala da je 61.499 građana Subotice odlučilo konačni raspored u gradskom parlamentu.

Lista Aleksandar Vučić – Srbija pobeđuje osvojila je 37,32 posto (23.685 glasova), Savez vojvođanskih Mađara 13,74 posto (8.724 glasova), Jenő Maglai – Pokret za građansku Suboticu 12,98 posto (8.240 glasova), Za pristojnu Suboticu – Demokratska stranka 8,31 posto (5.275 glasova), Liga socijaldemokrata Vojvodine – Nenad Čanak – Socijaldemokratska stranka – Boris Tadić, Zelena ekološka partija 5,73 (3.636 glasova), Dosta je bilo – Saša Radulović 4,7 posto (2.984 glasova), Ivica Dačić – Socijalistička partija Srbije – Jedinstvena Srbija, Dragan Marković Palma, Komunistička partija 4,14 posto (2.628 glasova), Srpska radikalna stranka, Dveri, Demokratska stranka Srbije 4,04 posto (2.568 glasova), Savez bačkih Bunjevaca – Mirko Bajić 2,29 posto (1.454 glasova), Ruska stranka – Igor Petrov 1,47 posto (935 glasova), Vojvođanska tolerancija 1,31 posto (832 glasa), Građani i građanke Srbije 0,84 posto (538 glasova).

Tako lista Aleksandar Vučić – Srbija pobeđuje ima 31 od 67 vijećničkih mjesta. SVM i Pokret za građansku Suboticu će imati po 11 vijećnika, koalicija oko Demokratske stranke može računati na 7 vijećničkih mjesta, Koalicija LSV-SDS-ZEP 4 mjesta i po 1 mjesto će imati manjinske stranke SBB, Ruska stranka i Vojvođanska tolerancija.

SNS pobijedila u Somboru

Na lokalnim izborima u Somboru najviše glasova i samim tim najviše vijećničkih mjesta u lokalnom parlamentu osvojila je Srpska napredna stranka kojoj je pripalo 30 mandata. Druga je lista SPS-JS sa 6 mandata, radikali s pet, dok su po četiri vijećnička mjesta osvojili Složno demokratski – Demokratska stranka, NS, SDS, LDP, DSHV, VP, Sombor za Sve – Dušan Jović i Dosta je bilo – Saša Radulović. Mandat su osvojile i liste nacionalnih manjina: SVM – Istvan Pastor tri, Mađarski pokret za promjene – DZVM jedno i Srpsko-ruski pokret također jedno vijećničko mjesto. Ispod cenzusa ostali su LSV, Patriotski blok Sombora (Dveri, DSS, Bolji Sombor, Dinara-Drina-Dunav), Naša sela, naš grad – Nebojša Berić, Istina – Zlata Đerić – Nova Srbija i Republikanska stranka. Sombor će tako nastaviti da vode naprednjaci koji su okosnica vlasti bili i u protekle dvije godine. S obzirom na to da se na listi Složno demokratski na trećem mjestu nalazi **Snežana Periškić** iz Demokratskog saveza Hrvata u Vojvodini prema ovim rezultatima, Hrvati će imati svog predstavnika u lokalnoj skupštini u Somboru. Inače, SNS je najviše glasova osvojio i u Monoštoru i Bregu, mjestima s većinskim hrvatskim stanovništvom.

U Somboru je pravo da glasuje imalo 76.724 glasača, a pravo da glasuje iskoristilo je njih 55,47 posto.

Z.V.

Rezultati izbora u Apatinu, Odžacima i Baču

Po službenim rezultatima lokalnih izbora u Apatinu će samo 4 liste u naredne 4 godine imati svoje predstavnike u skupštini grada: Srpska napredna stranka s osvojenih 5.640 glasova ili 35,84 postotaka, Socijalistička partija Srbije 5.276 glasova ili 33,52 postotka, Srpska radikalna stranka 979 glasova ili 6,22 postotka, Demokratska stranka 943 glasa ili 5,99 postotaka i manjinska lista Savez vojvođanskih Mađara 641 glas ili 4,07 postotaka.

Predstavnici SPS, SRS i DS su već najavili nastavak međusobne suradnje, što znači da ova koalicija sa 16 od 29 vijećničkih mjesta ima većinu s kojom može voditi Apatin.

Cenzus na izborima za vijećnike u Skupštini općine Bač prešli su: SNS s 40, DS i LSV sa po 16, te SPS i SRS s po 8 postotaka osvojenih glasova.

Lokalni izbori u općini Odžaci nisu raspisani, jer su izvanredni održani prije 2 godine, a vijećnička većina ima stabilnu vlast.

I. A.

Čestitka Vučiću iz Hrvatske

Predsjednik Vlade Hrvatske **Tihomir Orešković** čestitao je u ponedjeljak pismom premijeru i lideru SNS-a **Aleksandru Vučiću** na izbornoj pobjedi, saopćeno je iz Vlade Srbije.

»Europa Vučiću gleda kroz prste«

»SNS i SPS ne bih označio ni kao proeuropske ni kao antieuropske stranke – to su stranke ultimativnog pragmatizma i interesa da se bude na vlasti«, kaže u intervjuu za *Deutsche Welle* profesor **Florian Bieber** sa Sveučilišta u Grazu.

Na pitanje kako komentira naslove svjetskih medija o izborima u Srbiji u kojima se ističe kako su srpski birači snažno poduprli proeuropsku politiku svog lidera, Bieber je odgovorio kako je to pogrešna interpretacija »koja ukazuje na to da se ne prati unutarnja politika Srbije, nego samo ono što Vučić poručuje inozemstvu. Jer Vučić i njegova stranka kažu da se veoma zalažu za ulazak u EU, dok je, s druge strane, izgovor za izbore bila potreba za mandatom za reforme. Unutarnjepolitički, to više izgleda kao autoritarni sustav kojim dominira Vučić. Pitanje EU nije se pojavljivalo u predizbornoj kampanji i nije bilo prevashodni cilj izbora«.

Na pitanje o uspješnosti reformi u Srbiji, Bieber je odgovorio: »Kada održavate izbore na dvije godine, uvijek za obećanja s prethodnih izbora možete reći da niste imali pune četiri godine da ih provedete. Retorika reformi dominira nad sadržajem reformi. Tako se za neispunjena obećanja ne mora previše pravdati i lakše je ući u modus permanentne izborne kampanje. To zapravo otežava stvarno provođenje teških reformi.«

IZBORI U SRBIJI 2016.

Pobjeda SNS-a, DSHV uspješan

*Naprednjaci su uvjerljivo pobijedili na republičkim izborima s nepunih 50 posto glasova, a osim njih će u skupštinskim klupama sedjeti i zastupnici s čak još 11 lista, od kojih je pet manjinskih * Zastupnički mandati za predsjednika DSHV-a Tomislava Žigmanova u republičkom parlamentu i dopredsjednice ove stranke Vesne Prčić u pokrajinskoj Skupštini*

Koalicija predvođena Srpskom naprednom strankom **Aleksandra Vučića** pobjednik je izvanrednih parlamentarnih izbora u Srbiji. Razloga za zadovoljstvo ima i Demokratski savez Hrvata u Vojvodini, jer se vraća u republičku Skupštinu, gdje će hrvatsku manjinsku zajednicu zastupati predsjednik te stranke **Tomislav Žigmanov**.

SNS će prema posljednjim rezultatima imati 131 zastupnika, odnosno pet iznad neophodne većine. To je za 27 zastupnika manje, nego u prošlom sazivu, dok će Socijalistička partija Srbije – Jedinstvena Srbija, druga najjača izborna lista u Srbiji i dosadašnji partner naprednjaka, imati 30 zastupnika, odnosno 14 manje nego u prošlom sazivu.

Povratnici u zastupničke klupe iz Srpske radikalne stranke će nakon četverogodišnje pauze imati 21 zastupnika, a iza njih se nalaze Demokratska stranka i pokret »Dosta je bilo« koji će imati po 16 mandata. DS je osvojio tri zastupnička mjesta manje nego u prošlom sazivu, dok je pokret **Saše Radulovića** prvi put u parlamentu, u koji se vraća i Liberalno-demokratska partija, ovog puta u koaliciji sa Socijaldemokratskom strankom i Ligom socijaldemokrata Vojvodine s ukupno 13 mandata. I Demokratska stranka Srbije je ponovno parlamentarna

stranka, koja će u koaliciji s Dverima imati također 13 zastupnika. U novi saziv parlamenta ulaze i manjinske stranke, Savez vojvođanskih Mađara s 4 zastupnika, Bošnjačka demokratska zajednica Sandžaka **Muamera Zukorlića** s 2, Stranka demokratske akcije Sandžaka **Sulejmana Ugljanina** također s 2, Zelena stranka s 1 mandatom i Partija za demokratsko delovanje – Ardita Sinani s 1 zastupnikom.

Izvanredni parlamentarni izbori i redoviti izbori za pokrajinski parlament održani su 24. travnja, istovremeno s izborima za 138 općina i 25 gradova, plus Beograd sa 17 općina. Pravo glasa imalo je 6,7 milijuna građana. Kako RIK navodi, nakon što je je obrađeno 98,56 posto materijala, glasovalo je 56,25 postotaka birača. Osim u Srbiji i u dijaspori, uz pomoć OEES-a izbori su organizirani i na 21 mjestu na Kosovu. Konačni rezultati izvanrednih parlamentarnih izbora trebaju biti utvrđeni najkasnije danas, u četvrtak, 28. travnja do 20 sati, na dan izlaženja ovog broja našeg tjednika. Regulativa predviđa da se prva sjednica novog saziva parlamenta održi najkasnije 30 dana od dana proglašenja konačnih rezultata izbora, nakon čega slijedi proces formiranja Vlade.

POVRATAK DSHV-A U REPUBLIČKI PARLAMENT

Demokratski savez Hrvata u Vojvodini je na svim razinama izbora išao u koaliciji s DS-om, a predsjednik DSHV-a **Tomislav Žigmanov** je ocijenio da njegova stranka »ima razloga za zadovoljstvo, jer smo povratkom u republički parlament obnovili republičku relevantnost«. DSHV će imati i predstavnika u Skupštini Vojvodine, kao i predstavnike u lokalnim parlamentima Sombora i Subotice.

»Bit ćemo u prilici sudjelovati u donošenju odluka, moći ćemo izravno doznavaćati što su interesi hrvatske manjine i bit ćemo vidljiviji u srpsko-hrvatskim odnosima. Rezultati su u domenama očekivanog. DSHV će ponovno politički djelovati u republičkom parlamentu. Na taj način smo osvojili poziciju relevantnog političkog subjekta. Važno je i što će predstavnica DSHV-a biti zastupnica u pokrajinskoj skupštini, drugoj po hijerarhijskom redu važnosti parlamenata u Srbiji, gdje će se moći neposredno zalagati za interese i prava pripadnika hrvatske zajednice. Kada su u pitanju lokalne razine vlasti, tu smo djelomice zadovoljni rezultatima. Imat ćemo vijećnike u gradovima Somboru i Subotici, a nismo postigli rezultate u drugim lokalnim samoupravama. Takvo što je bilo za očekivati u

Novom Sadu i Staroj Pazovi, s obzirom na relativno mali broj Hrvata koji tamo žive, dok rezultati u Apatinu, Baču i Srijemskoj Mitrovici na neki način iznenađuju«, kaže Žigmanov i navodi kako je tome pridonijela i supremacija političke grupacije oko SNS-a i zaglušujuća kampanja u kojoj je koalicijski partner DS negativno označavan.

Žigmanov ističe da će u srbijanskom parlamentu djelovati kao dionik oporbe, što ne znači da neće ostvarivati komunikaciju i čak neku vrstu suradnje kada je u pitanju pozicija vlasti.

»Poučeni iskustvom predstavnika srpske zajednice u Saboru u vremenu kada nisu bili dionici vlasti, mi vidimo da se bez obzira na tu vrstu statusa, problemi njihove manjinske zajednice rješavaju. U tom kontekstu, bit ću konstruktivan član srbijanskog parlamenta i nastojat ću da u redovitoj komunikaciji s ne samo zakonodavnim nego i s izvršnim segmentom vlasti budem u funkciji rješavanja određenih problema s kojima se suočavaju pripadnici hrvatske zajednice«, kaže Žigmanov.

UBRZO RAZGOVORI O FORMIRANJU VLADE

»Srbija će nastaviti svoj europski put, kao što ćemo nastaviti održavati svoje tradicionalne veze s Ruskom Federacijom,

Kinom i naravno SAD-om«, poručio je Aleksandar Vučić koji je u izbornoj noći objavio pobjedu svoje liste. »To je povijesni uspjeh, najbolji rezultat u Srbiji od uvođenja višestranačja i to na izborima s najmanje nepravilnosti u 25 godina«, ustvrdio je Vučić i istaknuo kako je natpolovična pobjeda posebno važna zbog toga što je došla dvije godine nakon početka teških refor-

Glavno pitanje ovih izbora bilo je hoće li SNS osvojiti apsolutnu većinu i tko će od pet stranaka koje se kreću oko pet posto ispasti ispod cenzusa. SNS je najavila da će krajem ovog ili početkom sljedećeg tjedna početi razgovori o formiranju nove vlade. Druge stranke koje su prešle cenzus očekuju poziv, a analitičari poručuju da lider naprednjaka Vučić ima odri-

ljena prije 26 godina s ciljem demokratizacije društva i koja se sada bori protiv autoritarnog režima, neposrednih pritisaka, očigledne krađe izbora. Dobili smo potporu više od 200.000 građana Srbije koji su hrabro glasovali, znajući da mogu biti fizički napadnuti, ostati bez posla, dovesti u opasnost i sebe i svoju obitelj. Još snažnije ćemo se boriti«, rekao je Pajtić i nagla-

ljudi koji mogu pobijediti Vučića i Nikolića.

»Ne bih davao ime, učinit ćemo sve da predsjednički kandidat bude netko tko će imati potporu i ne samo srodnih stranaka«, izjavio je Pajtić.

CUNAMI I ANIMIRANJE JAVNOSTI

Predsjednik SPS-a **Ivica Dačić** je izrazio zadovoljstvo postignutim izbornim rezultatom stranke i istaknuo da je lista oko SPS-a osvojila više od 400.000 glasova.

»To je manje nego što sam najavio, ali je to rezultat koji konsolidira naše biračko tijelo i cementira ga na razini koju smo imali u posljednja tri izborna ciklusa«, rekao je Dačić i istaknuo da je socijalistima bilo važno sačuvati identitet stranke.

»Vučićev politički cunami je uništio sve druge političke stranke i važno nam je bilo sačuvati identitet, a da budemo na liniji vladine politike«, rekao je Dačić.

Lider SRS-a **Vojislav Šešelj** je rekao kako je za njegovu stranku u ovom trenutku najvažnije da je povratila parlamentarni status.

»Moram priznati da nismo zadovoljni, očekivali smo više, ali narod je tako presudio. Mi se ne možemo ljutiti na svoj narod, koji je procijenio da vrijedimo ovoliko, a naša borba se nastavlja i uvjereni smo da ćemo građanima Srbije koji su nam ukazali povjerenje ispuniti očekivanja i želje«, rekao je Šešelj.

»Vratili smo status parlamentarne političke stranke i pokazat ćemo da smo superiorni u odnosu na sve političke protivnike. Situacija u Srbiji je toliko teška da možemo očekivati izvanredne parlamentarne izbore već za dvije godine, a sljedeće godine imamo predsjedničke. Izbora nam neće nedostajati«, naveo je Šešelj. Na pitanje novinara hoće li se sada, kada su se radikali vratili, u Skupštini moći opet vidjeti scene iznošenja ljudi, polivanja vodom i gađanja cipelama, Šešelj je odgovorio:

Tomislav Žigmanov je glasovao u subotičkoj MZ Bajnat

mi. Njegovu listu čini desetak malih, ideološki jako različitih stranaka, koje same ne bi prešle cenzus.

»Ukoliko dobijem mandat za sastav nove vlade, trudit ću se da budem predsjednik vlade svih građana Srbije«, najavio je Vučić i naglasio da su izborni rezultati snažna potpora demokraciji, reformama i europskim integracijama.

»Znam kuda trebamo ići, znam kako osigurati budućnost Srbije i kako naporno treba raditi da tamo stignemo. Ispred Srbije nije put posut ružama, nema puno meda i mlijeka, ali uvjeren sam da zajednički i jedinstveno možemo nastaviti borbu za bolji standard«, rekao je predsjednik SNS-a.

ješene ruke da napravi široku koaliciju o kojoj je i govorio, s obzirom da to ovisi samo o SNS-u i Vučiću, koji sami gotovo da imaju dvotrećinsku većinu.

PAJTIĆ – POTPORA HRABRIH

Lider DS-a **Bojan Pajtić** je rekao da su slobodni građani Srbije koji su imali hrabrosti zaokružiti na glasačkom listiću broj ispred koalicije na čelu s DS-om, pridonijeli dobrom rezultatu demokrata.

»Izbori su bili sve, samo ne fer i poštteni. Protekli su u medijskoj blokadi oporbe, višemjesečne sotonizacije DS-a, hapšenja, fizičkog nasilja, s ciljem uništenja DS-a, stranke koja je obnov-

sio da će DS podnijeti više prigovora zbog izbornih neregularnosti.

»Otkrili smo 'bugarski vlak' u Kraljevu, Zrenjaninu, Kruševcu, gdje su ljudi iz SNS-a kupovali glasove, dok su u Vranju to bili oni iz Jedinstvene Srbije. Taj sustav je bio zastupljen u cijeloj zemlji i deseci i stotine glasova su kupljeni«, kazao je Pajtić i pozvao sve demokratske snage da se okupe.

»Naš sljedeći cilj su predsjednički izbori, već za nekoliko mjeseci izborna borba će pokazati da Srbija nije zemlja prošlosti«, naveo je Pajtić, a na pitanje tko bi mogao biti kandidat tako ujedinjenih snaga na predsjedničkim izborima, Pajtić je rekao da u Srbiji ima mnogo

»Da niste toliko subjektivni i pristrani bilo bi vam jasno da je tako naše ponašanje opravdana reakcija na nedemokratske postupke režima. Raznih režima. Sjetite se kako su se oni ponašali i na što smo mi reagirali našim ponašanjem«. Prema njegovim riječima, kada su radikalima na silu uskraćivali pravo da govore oni su morali reagirati na odgovarajući način kako bi animirali javnost.

NAJAVLJENA PRVA KOALICIJA U VOJVODINI

Pokrajinska izborna komisija je proglasila preliminarne podatke o izborima na temelju 97,98 posto obrađenih glasova:

SNS je osvojila 44,50 posto glasova ili 63 mandata, a DS 7,24 posto glasova ili 10 mandata u pokrajinskom parlamentu. Iza naprednjaka nalazi se koalicija oko SPS-a s 8,85 posto ili 12 mandata, dok je treća SRS sa 7,66 posto osvojenih glasova ili 10 mandata. Dakle, demokrati su na četvrtom mjestu, dok su peto i šesto mjesto zauzele LSV sa 6,43 posto ili 9 mandata i pokret »Dosta je bilo« s 5,54 posto glasova. SVM je dobio 4,87 posto glasova ili 6 mandata, Dveri-DSS 3,24 posto, tj. bez mandata, koalicija LDP-SDS 2,78 odst. tj. bez mandata, Mađarski pokret za autonomiju osvojio je 1,55 posto ili 2 mandata, Narodni pokret Dinara-Drina-Dunav 1,59 posto, tj. bez mandata, a Zelena stranka 1,14 posto glasova ili 1 mandat. Ispod jednog postotka su Srpsko-ruski pokret 0,6 posto, tj. bez mandata, Za slobodnu Srbiju – Zavetnici 0,5, tj. bez mandata i Vojvođanska tolerancija 0,51, tj. bez mandata.

Kako navode iz CeSID-a, na izbore je izašlo 967.965 građana od 1.729.437, što je 55,97 posto.

Analitičari ocjenjuju da su rezultati vjerojatno dijelom i posljedica promjene izbornog sustava, budući da je ukidanjem mješovitog sustava isključena praksa da se polovina vojvođanskih zastupnika bira direktno,

glasovanjem za kandidata. Ovo je prvi put da Vojvođani glasuju isključivo po proporcionalnom sustavu, od kada je ukinut kombinirani sustav glasovanja. Ranije se, naime, od 120 zastupnika pokrajinskog parlamenta 60 biralo po proporcionalnom sustavu (glasovanjem za listu), a 60 zastupnika izravno (glasovanjem za kandidata).

Potpredsjednik SNS-a **Igor Mirović** izjavio je dan nakon pokrajinskih izbora da će u novoj vlasti u Vojvodini ta stranka sigurno biti u koaliciji sa SVM-om. On je naveo da je sa SVM-om još ranije izgrađen partnerski odnos na republičkoj razini, kao i u mnogim lokalnim samoupravama.

»Naravno, razgovarat ćemo i s ostalim strankama, ali nećemo praviti kompromise po pitanjima ekonomskog razvoja Vojvodine i promjenama dosadašnje politike, jer su na ovim izborima građani dali mandat novoj politici. Nećemo praviti kompromise ni po pitanju raščišćavanja odnosa u Vojvodini, jer je sadašnja politika imala mnoge greške, a nju su građani masovno odbacili. To znači da ćemo ubuduće saveze praviti na tragu naše politike«, rekao je Mirović i dodao da još nije razgovarano o kandidatu za pokrajinskog premijera, ali da će se to znati u narednih deset dana, kao i da će se razgovori s potencijalnim koalicijskim partnerima voditi narednih tjedana.

SUMNJE OPORBE U REGULARNOST IZBORA

Protekla kampanja je bila neuobičajeno mirna, a ni izborna noć nije bila mnogo zanimljivija i dinamičnija. Izjave su stizale kasnije nego što se očekivalo, a i kada bi stigle, bile su mahom mlake – osim što je oporba brzo iznijela sumnje u to da su izbori regularni. Sami rezultati su također pristizali u neuobičajenom ritmu. Tome je prije svih pridonijela Republička izborna komisija, koja se nije

skoro uopće oglašavala tijekom večeri, a zatim je pola sata iza ponoći izišla s obrađenih dvadesetak posto biračkih mjesta.

Tijekom izbornog dana bilo je jasno da će važna tema biti regularnost ovih izbora na svim razinama. Govorilo se o brojnim neregularnostima: o »bugarskom vlaku«, o nedostajućim listićima, o glasovanju političara bez kontrolnih listića... Optužbe su stizale tijekom večeri iz redova DS-a, a zatim su se zbog objavljenih procjena oglašili i drugi predstavnici oporbe. Na kraju je sazvan i sastanak oporbenih lidera. Predstavnici lista Dveri-DSS, DS, SDS-LDP-LSV i pokreta »Dosta je bilo« naveli su da je izborni proces obilovao neregularnostima i da je zbog toga dogovoreno formiranje zajedničkog pravnog tima, koji će analizirati cjelokupni izborni materijal.

Zbog toga što je RIK-u trebalo čak pet sati nakon zatvaranja biračkih mjesta da priopći prve preliminarne rezultate izbora, DS je reagirala priopćenjem u kojem je navela da je »skandalozno to što RIK i četiri sata nakon zatvaranja biračkih mjesta odbija priopćiti rezultat glasovanja koje je obilježeno brojnim nepravilnostima, kupovinom glasova, malverzacijama, pritiscima i ucjenama birača«.

Članica Predsjedništva LSV-a **Maja Sedlarević** ocijenila je da je izbore u Vojvodini obilježio čitav niz nepravilnosti.

»Sve nepravilnosti prijavili smo nadležnim tijelima. Nepravilnosti koje su uočili naši aktivisti su pokušaji unošenja već zaokruženih glasačkih listića, kao i fotografranje izbornih listića«, kazala je Maja Sedlarević na konferenciji za novinare.

Ona je dodala da je u Novom Sadu i Somboru bilo raznih mahinacija s biračkim spiskovima.

»Bilo je naknadnog upisivanja u spisak, kao i situacija da su ljudi već evidentirani kao da su glasovali. Pojavili su se i razni oblici kupovine i prodaje glasova

neposredno pored biračkih mjesta«, navela je Sedlarević.

SVJETSKI MEDIJI – MINULO STRAHOVANJE ZAPADA

Parlamentarni izbori u Srbiji privukli su pozornost svih bitnijih svjetskih medija. Nakon objave preliminarne rezultata pojavili su se tekstovi koji u prvi plan stavljaju uvjerljivu pobjedu SNS-a i Aleksandra Vučića. Svi su složni u konstataciji da je politika ove stranke i Vučića proeuropski orijentirana i da će pomoći u procesu priključenja Srbije Europskoj uniji.

Associated Press podsjeća da se na Zapadu strahovalo da bi izbori mogli okrenuti Srbiju dalje u desno i prema Rusiji.

Prema toj američkoj agenciji, trijumf SNS-a znači da će Srbija nastaviti putem prema članstvu u EU, unatoč protivljenju stranaka na krajnjoj desnici, koje žele bliske veze s tradicionalnim saveznikom Rusijom. Američki AP također citira izjavu Vučića da »rezultati pokazuju snažnu potporu demokraciji, reformama i europskoj integraciji« i navodi kako se »svako buđenje nacionalizama na Balkanu smatra opasnijim nego u ostalim dijelovima istočne Europe, zbog ratova 1990-tih.«

Francuska agencija *France Presse* podsjeća da je i sam Vučić, po objavljivanju rezultata, rekao da su se građani opredijelili za europsku integraciju i povjerali mu »ogromnu odgovornost«, a jedan od prvih koji mu je čestitao, ističe ova agencija, bio je europski komesar za proširenje **Johannes Hahn**. AFP podsjeća da je Vučić raspisao prijevremene izbore, rekavši kako mu je potreban jasan mandat da nastavi potencijalno nepopularne reforme koje traži EU, te ukazuje da njegovi kritičari smatraju da su ovi izbori bili pokušaj da se konsolidira vlast i izražavaju zabrinutost zbog Vučićevih autoritarnih tendencija, uključujući i suzbijanje medijskih sloboda.

Z. Sarić

DUŠKO RADOSAVLJEVIĆ, POLITOLOG IZ NOVOG SADA

Uniformirana vlast od Republike do mjesnih zajednica

*Mora se Vojvodina redefinirati i
moraju se utvrditi njene nadležno-
sti, jer u ovom slučaju ona je samo
skupa igračka političkih oligarhija*

Razgovor vodila: Zlata Vasiljević

Naredne četiri godine, ukoliko ponovno ne bude izvanrednih izbora, Republiku, Pokrajinu i većinu gradova i općina vodit će SNS. O rezultatima izbora, novim političkim opcijama u parlamentu i promjeni vlasti u Vojvodini za naš list govori politolog **Duško Radosavljević**.

HR: Izbori su iza nas, a rezultati manje-više očekivani. Što je za Vas bilo iznenađenje na ovim izborima: Rezultat SNS-a, ulazak desnice u parlament, to što je Pokret Dosta je bilo postao parlamentarna stranka?

Što se tiče republičkih izbora ovo su bili iznudaeni izbori i oni nisu donijeli kvalitetu

više. Naprotiv, kada bi se gledalo matematički, oni su za vladajuću partiju ustvari gubitak. Pasti sa 158 mandata na 131 zastupnika u republičkom parlamentu ne djeluje na prvi pogled da je u pitanju smislena politika. To je samo na prvi pogled, jer izbori i nisu bili raspisani zato da bi se nastavilo vladati s tom komotnom većinom, već iz nekoliko drugih razloga. Jedan od razloga je bilo prekrivanje pokrajinskih i još više lokalnih izbora. Znači, u kontekstu je bilo uniformiranje vlasti na svim nivoima, pa makar se radi toga žrtvovalo nešto od centralne vlasti. Jasno, zato što je najveća snaga SNS njen neupitni vođa **Aleksandar Vučić**.

HR: Znači li to da SNS nije imao, da tako kažemo, hrabrosti raspisati lokalne i pokrajinske izbore, bez republičkih i bez Vučića na čelu te izborne liste?

Ne bih rekao da je tu pitanje neke hrabrosti. Kada biste pitali njihove lokalne vođe, mislim da bi oni rekli da imaju hrabrosti letjeti u nebo, ali pitanje je samo koliko bi s tom hrabrošću oni prikupili glasova. Vučić je magnet za jedan dio srpskog biračkog tijela i zato su išli na to da će on »povući« lokalne liste. Da su bili samo lokalni izbori, on ne bi mogao stići do svih mjesta i širiti svoje poruke – reforme, eurointegracije, sukob sa starim i sve te lijepe i fine

ideje kojima je on »povukao« i lokalna vodstva. SNS je pokazala unazad četiri godine, koliko obnaša vlast, da je ona jedno veliko tijelo, ali da glava nije toliko velika, što znači da oni imaju veliki problem s kadrovima. Taj nedostatak kadrova se posebice vidi na lokalnu, gdje konačno svi mi i živimo, gdje se ljudi poznaju, a upravo se tu pokazalo da osim jedne velike ideje i partije oni nemaju lokalne lidere. Zato je bitno bilo »povući« lokalne lidere. Istovremeno treba reći da ni ljudi koji su trebali preuzeti vlast u Pokrajini ne bi lako na kraj izašli s ljudima koji su godinama sinonim pokrajinske vlade i sinonim jednog relativno normalnog života. Zato se trebala

uključiti najjača partijska mašinerija, najpoznatiji ljudi. Lakše je vladati sa 131 zastupnikom u Republici, ako imaš vjernu drugu ekipu u Pokrajini i svoje ljude na lokalni. Lakše se vlada, bez obzira što na prvi pogled djeluje da si izgubio nekoliko postotaka u samoj republičkoj vlasti, kada je s druge strane SNS učvrstila svoju vlast po vertikali – od države do mjesnih zajednica.

HR: Ono što je obilježje ovih izbora jest povratak nekih stranaka desnice u republički parlament. Bez obzira na jednoci-freni postotak glasova, skreće li srbijanska politička scena u desno?

Rekao bih da jeste načinjen značajan korak u desno. Vratile su se neke stranke, kao prva SRS i kao druga DSS. Radikali su populistička stranka i kod njih se često prepliću i ljevičarski i desničarski elementi, iako je bazična stranka desnice. Znači, jedna stranka koja je manipulativna, stranka političke nekulture i političkog primitivizma. DSS je izrazito desničarska stranka, stranka one srpske desničarske

intelektualne elite, koja žali za prohujalim vremenima i koja smatra da će promijeniti tok srpske povijesti, izrazito antizapadnjačka, euroskeptična i rusofilska stranka. Znači, imat ćemo jak zamah desnice, što će biti obilježje budućeg parlamenta.

HR: Može se reći da je još jedno obilježje ovih izbora to što je Pokret Dosta je bilo postao parlamentarna stranka; prošao je cenzus u Pokrajini i mnogim većim gradovima, primjerice u Novom Sadu je na drugom mjestu po osvojenom broju glasova. Što nam to govori?

Vrlo je to zanimljiva politička grupacija u nastajanju, za koju tek treba vidjeti hoće li biti sposobna napraviti jedan konzekventan politički program, jer ovo za sada jeste prevashodno program gospodarskih reformi koje oni nude. Znači, politička scena u parlamentu bit će jako zanimljiva. Tu treba imati u vidu i povratak **Borisa Tadića** i **Čedomira Jovanovića** i naravno vrlo oslabljenu Demokratsku stranku. DS će se i kroz rad u parlamentu pokušati vratiti na pozicije za koje ona smatra da

joj pripadaju. I da se vratim na Vaše prvo pitanje – jesu li ovi rezultati iznenađujući? Ja nisam očekivao da će obje desničarske grupacije i radikali i DSS ući u parlament, ali pokazalo se da na srpskoj desnici još postoji rezervoar glasova. Naravno i vječiti socijalisti koji su bili prijevremeno otpisani, a pokazalo se da oni ipak imaju stabilno biračko tijelo. Sada će biti zanimljivo vidjeti hoće li ih Vučić htjeti u koaliciji.

HR: Spomenuli smo Pokret Dosta je bilo, pa Vas pitam može li to biti neka politička budućnost Srbije, koja će okupiti sve razočarane glasače, možda neka vrsta našeg Mosta?

Most je u Hrvatskoj nastao kao reakcija na vladavinu HDZ-a iako je on HDZ-u izvorno više blizak nego li SDP-u, što se kasnije pri formiranju Vlade i pokazalo. Dosta je bilo jest možda retorički blizak onome što Vučić priča da bi želio raditi, ali ono što bi želio raditi i što zapravo radi dvije su različite stvari. Ne može se u ovom trenutku uopće reći na koju političku opciju liči Dosta je bilo. Imaju jak gospodarski program

i prema onome što smo do sada čuli Radulović je mnogo više opredijeljen ka reformama, nego li što je to Most u Hrvatskoj. Po mom sudu Radulović ne može biti predvodnik nekog šireg pokreta iz prostog razloga što se još uvijek uči politici. Može biti dio jednog takvog pokreta, ali ja mislim da bi u tom pokretu ljudi željeli vidjeti i Radulovića i koaliciju oko Tadića, Čede i Čanka, i DS, pa i **Borka Stefanovića** i još ponekog. To je jedna ekipa, koju je jako teško napraviti, ali dok ta ekipa ne bude poradila na svom zajedničkom nastupu nećemo imati ozbiljnije partije u Srbiji koje mogu prijeći 10 posto na izborima. Srbija, nažalost ima jednu dominantnu stranku SNS i jednu stranku stabilne potpore, a to je SPS. Sve ostale stranke ili nisu u stanju prijeći cenzus ili se za to grčevito bore. Poslije toliko godina, na žalost, možemo reći da nemamo definirane partije. Mi imamo partije koje na jednim izborima mogu ispasti iz parlamenta, a na narednim izborima se vratiti. Zato se ne može reći da je stabilna ni partijska struktura niti potpora. Mislim

da smo još uvijek u fazi ukрупnjavanja partija. Pa vidite da za neke od stranaka ne bi mogli naći razlog zašto nisu u jednoj partiji. Radulović je odigrao ulogu jednog beskompromisnog borca protiv Vučića i dobio je glasove, a u parlamentu ćemo vidjeti njihovu transformaciju u političku stranku, transformaciju iz svijeta ideja u svijet realnosti. Ako to dobro svlada, onda će i on imati političku budućnost.

HR: Da se vratimo na to ukрупnjavanje političke scene koje ste spomenuli. Koliko izbornih ciklusa treba proći da bi se to dogodilo?

Ne bih ja pitao koliko će proći izbornih ciklusa već koliko mjeseci. Ako ljudima iz Stranke Čedomira Jovanovića, Borisa Tadića, Demokratske stranke to nije jasno, onda će politička scena Srbije biti desno i desnije. U lijevom centru ima mogućnosti da se nešto razvija. Ako oni to ne iskoriste za nekoliko mjeseci, može im se dogoditi da centralna ili lijeva opcija uopće nema kandidata za predsjednika Srbije. Došlo je vrijeme ukрупnjavanja, u protivnom nekima od njih slijedi odlazak u političku povijest.

HR: Da se spustimo na pokrajinsku razinu. Ono što je obilježilo ove izbore jeste odlazak, poslije 16 godina, demokrata s vlasti u Pokrajini. To je bilo i očekivano. No, je li Vas iznenadio tako uvjerljiv poraz demokrata u Vojvodini?

DS je jednom morala izgubiti izbore. S druge strane, bilo je tu nekoliko otežavajućih okolnosti. Prvo četiri godine DS, ali ne samo DS već cijela koalicijska ekipa koja je vodila Pokrajinu izdržavala je pod naletom SNS-a koja je po svaku cijenu željela uzeti i »Banovinu«. S druge strane objektivno došlo je do velikih poremećaja u samoj Demokratskoj stranci. Bilo je tu unutarnjih problema, problema leaderskog karaktera. Najveći problem DS-u dogodio se još prije izbora 2012. godine.

Demokratska stranka je u trenutku kada je imala apsolutnu vlast, u razdoblju između 2008. i 2012. godine zaboravila svoje političke partnere i aktere civilnog društva s kojima je trebala izgrađivati zemlju. Znači nije iznenađenje što je DS izgubila izbore u Vojvodini, ali jest iznenađenje da su i DS i LSV u Vojvodini dobile manje glasova nego li što su i najveći pesimisti mislili. Znači, nisu uspjeli baštiniti čak ni ono što je u Vojvodini bilo dobro urađeno u posljednjih 16 godina. DS-u slijedi jedno razdoblje obnove, ona ima stabilnu organizacijsku strukturu u Vojvodini i u Vojvodini bi se mogla obnoviti, ali ako bi se vratila svojim korijenima. DS je od svih ovih stranaka o kojima pričamo pred najvećim iskušenjima.

HR: Prvi puta poslije je 30 godina u Vojvodini su se izbori organizirali samo po proporcionalnom sustavu. Da je ostao kombinirani sustav glasanja i da se polovica zastupnika birala po imenu i prezimenu, bi li rezultati bili drugačiji?

Promjena izbornog sustava uoči izbora uvijek je mač s dvije oštrice. No, s druge strane imate i drugu priču, a to je da je za jaču oporbu SNS-u srpska opozicija morala dogovoriti zajednički nastup. U situaciji kakva je posljednje dvije-tri godine bila u Pokrajini vi ste stjecali dojam da su jedni drugima veći neprijatelji LSV, DS i SVM nego li SNS. U toj situaciji mislim da je bilo nemoguće sačuvati taj dvostruk način izbora za Skupštinu AP Vojvodine. Možda je ovo i najbolje. Neka se privremeno rastanu, a onda možda u budućnosti i da prave nove koalicije. Za ovih 16 godina među njima su stvoreni toliki animoziteti da oni više niti politički, niti ljudski nisu mogli surađivati. Pomalo neslavno, ali koalicija DS, LSV, SVM završila je svoju vladavinu u Vojvodini.

HR: Koalicija je završila svoju priču, ali jedna od stranaka iz koa-

licije bit će i dalje dio vladajuće većine u Vojvodini, i već se zna na mjestu predsjednika Skupštine i dalje će sjediti István Pásztor. Je li to iznenađenje?

Mene to nije začudilo, imajući u vidu karakter SVM-a i Istvána Pásztora. Podsjetit ću da je njega napustila jedna grupa uglednih intelektualaca, koji su solidno prošli na ovim izborima. Znači, SVM više neće pretendirati u budućnosti da bude jedini zastupnik interesa mađarske nacionalne zajednice. Podsjetit ću da je Pásztor od 2012. godine na Republici bio u koaliciji sa SNS-om i imao je pet državnih tajnika, pokušao je, preko koncentracijske vlade, na mala vrata uvesti i SNS na vlast u Pokrajini i još treba reći da je ta naglašena suradnja sa SNS-om zacementirana dobrim odnosima vlada Srbije i Mađarske. SVM je odlučio promijeniti koalicijskog partnera, birači su to na ovim izborima djelomice kaznili, a što će biti na narednim izborima vidjet ćemo. Prirodno okruženje SVM je uvijek bilo demokratske i demokratsko-liberalne orijentacije. No, očigledno Pásztor je na ovim izborima uspio uvjeriti svoje glasače, ali već nisam siguran za sljedeće.

HR: Koliko od toga to što će SVM, dakle jedna manjinska stranka, biti dio vlasti može »koristiti« da izvuku manjinske zajednice? Logički bi bilo da se SVM zalaže za neka svoja nacionalna prava koja bi se onda morala primjenjivati i na druge nacionalne zajednice.

Mislim da se to ne može tako promatrati. U Srbiji, ako hoćete imati nekog političkog utjecaja, morate imati svoje ljude u republičkoj vladi. To će SVM iskoristiti, ne toliko za položaj svoje nacionalne zajednice, koliko za svoju političku opciju. Mislim da će se jako dobro pozicionirati ekipa iz SVM-a. Uopće partije nacionalnih zajednica pod parolom da štite interese nacionalnih zajednica, uglavnom štite samo

interese vodstva tih zajednica. To često nije jedno te isto. U slučaju da SVM iskoristi svoj utjecaj u Republici i Pokrajini na donošenju novog Ustava, onda bismo mogli reći da oni koriste utjecaj na pravi način. Ukoliko se to iskoristi da se jednom nacionalnom vijeću da više novca, to će izazvati samo otpore. Pitanje zaštite nacionalnih zajednica treba se riješiti Ustavom i sljedeće godine to će vjerojatno biti prvo što se treba raditi.

HR: Vojvodina poslije ovih izbora. Što će se bitno promijeniti?

Velike promjene nećemo vidjeti. Vidjet ćemo personalne promjene i vjerojatno će Dnevnik RTV-a u 17 sati prikazivati neke nove dužnosnike. Umjesto onih iz DS-a gledat ćemo one iz SNS-a. Sada će nova ekipa voziti pokrajinska kola, koristiti službene telefone, divan enterijer »Banovine«. O kvaliteti života i razvojnim pomacima nema ni govora, jer Vojvodina nema ni jednu izvornu nadležnost. Skupština Vojvodine samostalno jedino može donijeti odluku o izboru Vlade i odluku o zastavi i grbu. Nadležnost Vojvodine u ovom trenutku je samo u oblasti kadrovske politike i u osnivanju fondova u koje se daje novac iz Beograda, koji se netransparentno troši, kao što je to radila prethodna ekipa, pa je zato tako i prošla na izborima. Sve ostalo su prenesene, delegirane nadležnosti. Pokrajina se mora definirati Ustavom. Ona se mora urediti kao zbiljska i realna autonomija, koja će pomagati građanima koji ovdje žive da im bude bolje i da budu predvodnici Srbije u nekim aktivnostima. Ako toga ne bude, onda je smisleno gašenje njenih funkcija. Mora se Vojvodina redefinirati i moraju se utvrditi njene nadležnosti, jer u ovom slučaju ona je samo skupa igračka političkih oligarhija. Autonomija Vojvodine jest potreba ljudi koji ovdje žive, ali nije potrebno da imamo samo fasadu ili lažnu autonomiju.

NEDJELJNI IZBORI POTVRDILI ONO ŠTO SE UNAPRIJED ZNALO

Izglasana mapa napredne Srbije

*Iako nižom od 50 posto, SNS je izbornom pobjedom svoju vlast zaokružio na teritorij cijele Republike, te na taj način sebi opet omogućio lagodnu poziciju da bira »najpouzdanijeg partnera« * Jednog je već našao – SVM, dok drugi otvoreno ili potajno čekaju 28. svibnja, dan kada će SNS na izvanrednoj sjednici objelodaniti hoće li samostalno obnašati vlast*

Da je netko iz istraživačkih agencija mogao došapnuti **Aleksandru Vučiću** da će u Skupštini Srbije imati manje zastupničkih mjesta nego što ih je koalicija oko Srpske napredne stranke (SNS) osvojila prije dvije godine vjerojatno se ne bi odlučio za izlazak na izvanredne republičke izbore nakon izvanrednih izbora 2014. Naime, kako sada stvari stoje (utorak prije podne) SNS će sa svojim partnerima imati 131 zastupničko mjesto u republičkom parlamentu, što je tek za pet više od proste apsolutne većine, odnosno čak 27 manje u odnosu na izbore prije dvije godine.

VOJVODINA PALA, PÁSZTORU HVALA

Što je, međutim, Vučić dobio izborima na svim ravnama? Prije svega – Vojvodinu. I ovjereno koaliranje sa Savezom vojvođanskih Mađara (SVM). Kako je i sam u ponedjeljak navečer na Radio-televiziji Srbije rekao, SNS u SVM-u ima »najpouzdanijeg partnera« (i obratno), te je – nakon što je objelodanio kako se istog dana čuo s **Istvánom Pásztorom** – istaknuo kako će predsjednika te stranke predložiti za predsjednika Skupštine Vojvodine. Na taj način predsjednik SNS-a samo je potvrdio ono što njegov »najpouzdaniji partner« nije ni krio tijekom

predizborne kampanje: da je glas za SVM posredna potpora SNS-u, a nagrada za to je ostatak na dužnosti koju je Pásztor obavljao i dok je bio u koaliciji s Demokratskom strankom (DS) i Ligom socijaldemokrata Vojvodine (LSV). Naravno, nije teško pretpostaviti ni da će se četvero zastupnika SVM-a u republičkom parlamentu svojim glasovima znati odužiti kada god netko od petero kolega iz SNS-a »usfali« u Skupštini Srbije.

Osim Vojvodine (s izuzetkom općine Vračar u Beogradu), Vučić je osvojio i ono malo preostalih lokalnih samouprava u kojima do jučer njegova stranka nije bila na vlasti. Tako će, primjerice, u Subotici ova stranka s 31 vijećnikom (tri manje od apsolutne većine) lako moći izabrati – recimo SVM za komotno obnašanje lokalne vlasti, a jedina nedoumica će biti hoće li Vučić i ovdje (poput Skupštine Vojvodine, gdje također ima »apsolutnu relativnu većinu«) biti galantan i mjesto gradonačelnika preporučiti svojim »najpouzdanijim partnerima« ili će svoje lokalne stranačke časnike nagraditi zbog uvjerljive pobjede u tzv. mađarskom gradu u kom su SVM i Mađarski pokret (MP) osvojili po 11 mandata.

U mnoštvu gubitnika na ovim izborima takvima se s pravom mogu osjećati rukovodstvo, članovi, simpatizeri i svi oni koji su glasali za Socijalističku partiju

Srbije (SPS). Iako je na republičkoj (a moguće i na pokrajinskoj) razini osvojila drugo mjesto, o tome hoće li ova stranka sudjelovati u vlasti znat će se najkasnije do 28. svibnja, za kada je najavljena izvanredna sjednica SNS-a. Taj datum i inače je bitan za određivanje cjelokupne političke budućnosti Srbije, najdulje u sljedećih četiri godine.

Toliki »rok trajnosti« (n) ovom sazivu Skupštine Srbije i budućoj Vladi ne daje ni lider povratnice na parlamentarnu scenu Srbije **Vojislav Šešelj**, koji je rekao kako nove (izvanredne) izbore očekuje najkasnije za dvije godine. Osvojivši visoko treće mjesto po ukupnom broju glasova u Republici Srpska radikalna stranka (SRS) zauzela je poziciju koja se u uređenim demokratskim društvima naziva krajnjom desnicom, ostavivši po broju mandata (22:13) iza sebe svoju »bljeđu kopiju« u vidu koalicije Demokratska stranka Srbije – Dveri. Ipak, zbog ideoloških sličnosti nije teško zamisliti kako će ovaj rusofilsko-antieuropski savez vrlo lako naći zajednički jezik u klupama republičke Skupštine.

Iako su uoči izbora jedni drugima otimali glasove gotovo istog profila birača, zajedničkim, znači oporbenim, rječnikom najvjerojatnije će govoriti i 16 zastupnika koalicije okupljene oko DS-a, te onih 13 iz redova Liberalno-demokratske

partije (LDP), LSV-a i Socijaldemokratske stranke (SDS). Ovu tvrdnju ipak valja uzeti sa stanovitom rezervom, jer ne manjka glasina o tome kako »galantni« SNS – namjesto dosadašnjeg SPS-a – sudjelovanje u Vladi može ponuditi nekome iz redova LDP-a ili SDS-a. Uostalom, dovoljno je sjetiti se ranijih izjava lidera LDP-a **Čedomira Jovanovića** u kojima se prilično neuvijeno nudio Vučiću. Nešto slično moglo bi se reći i za predsjednika LSV-a **Nenada Čanka**, koji je sa svojom strankom na izborima u Vojvodini nastupio samostalno i koji – baš kao i Pásztor – u određenom trenutku također može biti »pouzdan partner« SNS-u za osiguravanje stabilne većine u Skupštini Vojvodine (sjetimo se također i Čankovih riječi o predsjedniku SNS-a: »Ko Vučića naziva diktatorom, taj očigledno ne zna šta je diktatura«).

TON UZ SLIKU

Ono što je – istina ne imenujući ju – u ponedjeljak Vučić rekao o DS-u, isto važi i obratno: savez SNS – DS na svim razinama je (za sada) gotovo nezamisliv. To je vjerojatno DS-u i omogućilo razmjerno čvrstu poziciju prelaska cenzusa, jer je dobar dio građana, glasujući za njih, zapravo glasovao protiv SNS-a. Tu posebno treba istaknuti hrabrost (i dostojanstvo)

Demokratskog saveza Hrvata u Vojvodini (DSHV) da – za razliku od SVM-a – stane uz listu koja je unaprijed sebe svrstala u redove oporbe, ali isto tako i spremnost DS-a da unutar svoje koalicije primi političku stranku koja zastupa interese jedne od najomraženijih nacionalnih zajednica u Srbiji. Međutim, za razliku od bivšeg predsjednika i zastupnika ove stranke **Petra Kuntića**, od sadašnjeg

(predsjednika i zastupnika) **Tomislava Žigmanova** realno je očekivati da u Skupštini Srbije, osim slike, ova stranka konačno dobije i »ton«. Sam Žigmanov – istina uz nehotičnu ili hotimičnu potporu visokih državnih dužnosnika Srbije i Hrvatske – tu je šansu dobrano već iskoristio, pojavljujući se (nešto kao pandan **Miloradu Pupovcu**) u medijima s obje strane granice, »oživljavajući« tako u javnosti i

većinu sunarodnjaka koje politički zastupa. Na njemu samom je odluka o tome hoće li svoj budući rječnik u Skupštini Srbije uskladiti s tonom liste zahvaljujući kojoj se tamo našao ili pak s onim iz matične domovine koji je sve odlučniji u postavljanju uvjeta pod kojim će se Srbija kretati na putu pristupa Europskoj uniji, a jedno od njih tiče se i garantiranog mjesta u najvišem državnom tijelu.

O (razmjernom) uspjehu DSHV-a može se govoriti i kada je riječ o Skupštini Vojvodine, gdje će zastupničko mjesto iz redova ove stranke pripasti **Vesni Prčić**. Ali, i ona će, poput Žigmanova u Skupštine Srbije – u »Banovini« biti tek oporba.

Ako je vjerovati riječima **Saše Radulovića**, ista, zapravo još odlučnija oprba SNS-u u Skupštini Srbije bit će i šesnaestoro zastupnika »Dosta je bilo«. Lider ovog pokreta, baš kao i predsjednik DS-a **Bojan Pajtić**, još je jednom ponovio kako savez s najjačom strankom ne dolazi u obzir niti na jednoj razini. Ponovivši uvjerenje u skori Vučićev pad, Radulović je istaknuo da Pokret »Dosta je bilo« neće odstupiti niti od jedne od 20 programskih točaka s kojima su pred građane izašli uoči izbora.

Ono što je također obilježilo protekle izbore svakako je i veliki broj pritužbi na njihovu neregularnost, a sve one, bez obzira na to s koje strane dolazile, usmjerene su ka SNS-u kao stranci koja nije birala sredstva kako da osvoji što (je moguće) više glasova. No, za razliku od gubitnika, mediji u svijetu nisu se toliko bavili pitanjima »bugarskog voza« koliko onim da je Srbija u nedjelju birala »između Moskve i Bruxellesa«, a – što bi rekao jedan ruski novinar – (opet) »izabrala treći put«, aludirajući prilično jasno želju (bivše i buduće vlasti) da se pomiri »razum i srce« u zemlji.

Kada je riječ o samoj izlaznosti, stvar bismo mogli promatrati i ovako: prema neslužbenim podacima, u Srbiji u nedjelju čak 44 posto građana nije izašlo na izbore. Ako se u obzir uzme situacija u kojoj žive, kao i činjenica da je pobjednik to (p) ostao padom ispod 50 posto glasova gotovo na svim razinama, eto razloga za Radulovićev (naizgled neutemeljen) optimizam i šanse za (naizgled postojeći) razum oporbe.

Z. R.

TERENSKO ISTRAŽIVANJE STUDENATA IZ ZAGREBA

Budući etnolozi među Šokcima

*Nakon istraživanja skupine bunjevačkih Hrvata studenti etnologije i kulturne antropologije Filozofskog fakulteta u Zagrebu na ovim prostorima nastavili su istraživanje šokačke skupine Hrvata * Posljednja grupa studenata svoj terenski rad završila je nedavno*

Svakidašnji život nešto je što se podrazumijeva i nešto što obično ostaje zabilježeno samo u sjećanjima i pričama ljudi, a kada nestane starih ljudi nema više ni priča ni sjećanja. Na sreću, to se neće dogoditi s bunjevačkim i šokačkim Hrvatima u Bačkoj, jer njihovu tradiciju već nekoliko godina istražuju i rezultate istraživanja publiciraju studenti etnologije i kulturne antropologije Filozofskog fakulteta iz Zagreba. U susretu s kazivačima studenti prikupljaju podatke o prehrani, običajima za ukop, porođnim običajima, narodnim vjerovanjima, svatovskim pjesmama i svemu onome što je nekada činilo svakidašnji život. Posljednja skupina od dvadesetak studenata boravila je u Baču, Monoštoru i prvi puta u Santovu u Mađarskoj, gdje također živi šokačka skupina Hrvata. Etnološka istraživanja vojvodanskih Hrvata započela su 2011. godine, a provode ih studenti Odsjeka za etnologiju i kulturnu antropologiju Filozofskog fakulteta u Zagrebu, pod mentorskim vodstvom prof. **Milane Černelić**, u suradnji sa Zavodom za kulturu vojvodanskih Hrvata.

»Ova je suradnja rezultirala ozbiljnim znanstvenim publikacijama o bačkim Hrvatima Bunjevcima, što nam je cilj učiniti i s Hrvatima u Podunavlju i u Srijemu. Od neprocjenjive je važnosti ovo istraživanje koje provodimo u kontinuitetu već

šestu godinu, jer se od zaborava čuva autohtona tradicijska kultura Hrvata na čemu smo iznimno zahvalni svim našim suradnicima na terenu, kao i kazivačima koji su odvojili vrijeme za studente, dali osobne arhive i aktivno sudjelovali u zapisima naše kulture. Ovo je istraživanje potaknulo i mnoge udruge na oživljavanje nekih običaja, pa je stoga još vrijednije. Iako smo šokačku tradiciju već ranije istraživali, uključivanje Hrvata u Santovu je ključno u povezivanju podunavskih Šokaca. Zahvaljujući prof. Černelić povijesno zajedničko naslijeđe je u Santovu objedinjeno, a to će biti vidljivo i u monografiji na koju računamo nakon još jednog kontrolnog istraživanja u sada posjećenim mjestima. Nakon istraživanja i zapisivanja tradicijske kulture Bunjevaca i Šokaca, u planu je i terensko

istraživanje hrvatske tradicije u Srijemu, kako bismo zabilježili ono što još živi među našim Hrvatima, a od neprocjenjive je važnosti i možda je ovo posljednji trenutak za ovaj pothvat jer je sve manje onih koji pamte nekadašnji način života«, kaže menadžerica za kulturu Zavoda za kulturu vojvodanskih Hrvata **Katarina Čeliković**.

PRVI DOJAM – SRDAČNI DOMAĆINI

Nakon okončanih istraživanja studenti su bili puni lijepih dojmova, što i ne čudi s obzirom na srdačne susrete s kazivačima.

»Boravili smo u Baču, a zbog gostoprimstva naših domaćina osjećali smo se kao kod kuće, ništa nam nije nedostajalo. Daleko najbolji dojam ostavila je obilna prehrana rađena po domaćim receptima, svakoga

dana za ručak i večeru smo bili iznenađeni nečim novim što nas je ostavilo sitim i zapanjenim«, kaže student **Tin Meze**.

»Već pri samom dolasku osjećali smo se vrlo prihvaćeno. Svi mještani s kojima smo došli ikako u kontakte trudili su se da nam ništa ne nedostaje tako da smo se vratili s isključivo dobrim iskustvima. Doživjeti mjesto pomogla nam je i tradicionalna prehrana, što nas je na neki način približilo osjećaju kako je to biti Monoštorac. Također su svi bili vrlo pristupačni i pomagali nam u svakom trenutku, od smjernica kako se snaći po mjestu do kazivanja na temu naših istraživanja«, kaže **Christina Jukić**.

»U ime studenata, svojih kolega koji su također boravili u Santovu, mogu reći da smo izrazito zadovoljni gostoprimstvom naših domaćina i ovom prilikom im se svima od srca zahvaljujemo i nadamo se da je i njima, koliko je i nama, bilo lijepo i ugodno. Svi mještani koje smo susreli su jako susretljivi i srdačni. Također smo na pozitivan način ostali iznenađeni kako svatko svakoga u Santovu pozdravlja. Tako su i nas pa smo se mi brzo prilagodili, te također pozdravljali svakoga na koga smo naišli«, kaže **Ivan Golubić**.

NEZAMJENJIVI KAZIVAČI

A teme koje su studenti istraživali bile su raznolike i praktički su obuhvatile sve segmente

TEME

Neke odabrane teme, koje bi bilo zgodno istražiti na tom području, studentima je predložila profesorica Černelić, a neke teme odabrali su sami. To je sve ovisilo o njihovim interesima za istraživanje običaja u pogledu tradicionalne etnologije.

»Meni je kao voditeljici istraživanja drago što smo povezali studentsku terensku praksu s ovim istraživanjima, jer na taj način studenti, osim što stiču iskustva terenskoga istraživanja, objavljivanjem rezultata svojih istraživanja doprinose očuvanju saznanja o tradicijskoj baštini Hrvata i njihovom identitetu, a takva istraživanja zasigurno doprinose i jačanju identiteta vojvodanskih Hrvata«, kaže profesorica Černelić.

života, a od kazivača studenti su doznali mnogo toga zanimljivoga.

»Ophodi 'kraljica', gospodarstvo i tradicionalno iskorištavanje šuma, aspekt tradicijske glazbe u svakodnevici te tradicionalna prehrana teme su koje smo istraživali u Monoštoru. Ovaj široki spektar interesa pomogao nam je doživjeti i proživjeti Monoštor kroz više pogleda. Teme smo izabrali uz pomoć profesorice Milane Černelić, koja nas je usmjerila u onom smjeru koji je nas osobno zanimao. Kazivači su nam gotovo u potpunosti bili unaprijed dogovoreni, zahvaljujući **Sonji Periškić**, tako da smo uvijek razgovarali s ljudima koji puno znaju o našoj temi. Zaključak koji bismo mogli ovako grubo izvući je da su se gotovo sve ove teme još očuvale u hrvatskim zajednicama u kojima smo boravili, a 'kraljice', koje su pomalo pale u zaborav, se pokušavaju obnoviti upravo kako se taj običaj ne bi potpuno zaboravio«, riječi su studentice Christine.

Studenti koji su radili istraživanje u Santovu odabrali su nekoliko različitih tema.

»Svi mi smo istraživali različite teme. Od dječjih igara, tradicijske prehrane, narodne medicine, pa sve do pogrebnih običaja. Budući smo prvi puta došli u Santovo, kazivači su nam

već bili spremni i pripremljeni od našeg domaćina, kojem se također ovim putem zahvaljujemo na velikom trudu i pomoći. Naravno, usput smo uspjeli kroz razgovor sa stanovnicima Santova i sami sa strane s njima popričati. Neki od njih su nas uputili i na druge kazivače (njihove poznanike, prijatelje...). Sada, koliko su se koji običaji i prakse očuvale, ne mogu govoriti u ime svih mojih kolega, no što se tiče moje teme, pogrebnih običaja, mogu reći da se skoro u potpunosti izgubio taj običaj. Svega jedna ili dvije prakse su se sačuvala do danas. No, to se naravno nije dogodilo ljudskim nemarom prema vlastitim običajima i njihovim zaboravom, nego jednostavnom razvitkom, unaprijeđenjem i modernizacijom. Pogrebni običaji su prije postojali u obliku da se pokojnika čuvalo u kući, sve do pogreba, pa ga se nosilo na groblje i tako dalje. No, danas je stvar potpuno drugačija, jer postoje pogrebna poduzeća i službe, koje pokojnika preuzmu k sebi i sami ga prevoze do groblja. Što se tiče tradicijske prehrane, koju je istraživala kolegica **Lucijana** i kolega iz Poljske **Maksymilian**, kažu da se tradicijska prehrana djelomično očuvala, te da među stanovništvom ne postoji svijest o hrani kao tradiciji. Iako je to danas česta pojava,

na ovom području ne postoji nijedan sajam ili festival tradicijske prehrane, koji u neku ruku pokazuje da ne postoji ta neka svijest o hrani kao izvoru tradicije«, kaže Ivan.

OTVORENOST I ISKRENOST

Nakon okončanih istraživanja studenti još zbiraju svoje dojmove, a svi oni kada smo ih pitali što je ostavilo najveći dojam na njih kažu otvorenost mještana.

»Osobno, najviše me se dojmila otvorenost mještana te njihova skromnost. Svaki intervju završavao bi riječima – Ja sam Vama rekao/la sve što znam, znam da nije puno, ali nadam se da će pomoći. U svakom trenutku osjećala sam se prihvaćeno i nadasve ugodno, te veliko hvala na gostoljubivosti koju su pokazali«, dojmovi su koje iz Monoštora nosi Christine.

Sličan odgovor dobili smo i od Ivana.

»Mogu reći da nam se sve u paketu zapravo sviđalo, svi dojmovi su se nekako stopili u jedno veoma lijepo i pozitivno iskustvo boravka na terenu i etnografskog istraživanja, a to iskustvo je nama izrazito bitno, kao dio naše buduće struke. Nekima je to bilo čak i prvo terensko istraživanje, tako

da nam je izrazito drago da je prošlo lijepo, što se tiče posla a i što se tiče slobodnog vremena i druženja s mještanima.«

A na terenska istraživanja studenti su došli s osnovnim informacijama o mjestima u kojima su radili istraživanje.

»Na teren smo došli s malo predznanja, nismo znali što bismo očekivali, no tako smo i više naučili. Upoznali smo se s mnoštvom ljudi, te proširili svoje vidike«, iznosi nam Christine.

»Naravno, nismo stigli skroz nesprenni, jer prije svakog odlaska na teren, mi moramo prvo proučiti kamo idemo i ipak se barem malo informirati. Kako je danas skoro sve dostupno preko interneta, proučili smo malo koje se zanimljivosti kriju u Santovu i okolici, naravno i o samoj hrvatskoj školi u Santovu. A što se tiče pripreme za naše teme istraživanja, morali smo proučiti literaturu da uopće znamo o čemu ćemo razgovarati s našim kazivačima i morali smo suziti informacije na neke kulturne prakse i običaje s područja na koje dolazimo. Kao i uvijek, mnogo toga smo zapravo naučili dolaskom u Santovo i kroz razgovor s kazivačima, što nismo mogli vidjeti ni u knjigama ni na internetu, te smo na pruženim informacijama jako zahvalni«, priča nam Ivan.

Zlata Vasiljević

ANA ŠUJIĆ, DIPLOMIRANA EKONOMISTICA I HOBI MAJSTOR TORTI

Doboš torta je moj zaštitni znak

Posebni događaji u životu, svečani trenuci koji iziskuju posebnu pažnju i odgovarajući dekor nikako ne mogu proći bez odgovarajućeg »slatkog« ukrasa u vidu zasigurno najpopularnije vrste kolača – torte. A za dobru tortu potrebno je i svojevrсно majstorstvo. Subotičanka **Ana Šujić** je već odavno priznati majstor izrade raznovrsnih torti koje iz hobija izrađuje za svoje prijatelje i poznanik.

»Kada sam bila mlada, nisam ni sanjala da ću se baviti ovim poslom. Završila sam Ekonomski fakultet, a nakon završetka fakulteta došla je do izražaja ljubav prema trgovini koju sam naslijedila od svog oca. Zaposlila sam se u tvornici namještaja *Budućnost* gdje i danas radim komercijalne poslove«, kaže Ana i dodaje:

LJUBAV PREMA KOLAČIMA

»Uvijek sam voljela jesti torte, pa sam zato htjela naučiti i kako se izrađuju. Zanatu me je naučila **Ana Prčić**, majka moje prijateljice, koja se cijeli život bavi ovim poslom. Ona je pravila tortu za moje zaruke i vjenčanje. Najprije sam samo miksala i sjećam se da mi je bilo jako smiješno kada mi je rekla kako će mi to znanje jednog dana dobro doći. U to vrijeme sebe sam vidjela u ekonomiji i komercijali i nisam vjerovala da ću ikada naučiti zanat izrade torti. Ipak, vještina se stječe vremenom uz puno vježbe.

Nikola i Ana

Izradom kolača i torti bavim se već 19 godina

Okrenula sam tepsiju natraške i krenula uvježbavati ukrašavanje torti sa 'šamom'. Prvo sam radila za sebe, zatim za susjede i obitelj, a kasnije su se počeli javljati i drugi. Krizna vremena devedesetih primorala su nas da se uz poslove koje smo radili u poduzećima počnemo baviti i dodatnim poslovima. Suprug **Nikola** koji je radio u *Severu* dodatno je radio kao glazbenik, a ja sam počela raditi torte. Kasnije mi se pridružio u poslu i sada ne bih mogla zamisliti nekoga drugoga za partnera u izradi kolača. Torte izrađujem prema receptima naših baka. Ne radim marcipane, nego šamove, što uključuje puno miksanja i puno fizičkog rada. Meni je to teško, pa mi je pomoć muža neophodna. Tako je to postao obiteljski angažman. Suprug zna što treba raditi, jedino pitanje je koliko kora ima i koliko jaja i svatko sam radi svoj dio posla.«

STARI RECEPTI

Torte koje izrađuje Ana Šujić rade se prema oprobanim receptima za koje sama može garantirati da su ukusne. Iako radi više vrsti torti, zvijezda među tortama je *doboš torta*, koju i sama najviše preferira.

»Kod nas nema razlike između torti koje radimo za sebe i za druge. Ipak, moja kolegice govore da je torta koju pravim za sebe bolja. Mislim da je to zato što naše torte duže odleže. Najveći

dio narudžbi su za *doboš tortu* i one su naš svojevrsni zaštitni znak.

Danas većina proizvođača torti pribjegava novim vrstama torti za koje se recepti mogu naći na internetu. Mi to ne prakticiramo. Radimo šest do sedam vrsta torti prema starim receptima: *doboš tortu*, čokoladnu, čokoladnu s višnjama, *tunel*, *bijeli dvor* i voćnu. Voće koje se nalazi u voćnim tortama ovisi od sezone. Bez obzira na to što su sve torte ukusne ljudi najviše naručuje *doboš tortu*. Pokušavam im ponuditi neku drugu tortu, na čega pristanu, ali se kasnije uvijek vrte na *doboš tortu*. Ponekad radimo i krempite, *lúd-láb*, što ćemo vjerojatno raditi češće kada odem u mirovinu. Za svatove rijetko imamo narudžbi, jer te torte najčešće poklanja sala za vjenčanje. Ono što je zanimljivo je da se u posljednje vrijeme naručuju torte za dan nakon vjenčanja, kada se okupi obitelj i prepričava događaje susjedima i obitelji. Danas je malo klasičnih bunjevačkih svatova u koje se nosi torta« konstatira majstorica torti Ana.

»Naše torte su uvijek iste, bez obzira jesu li za svatove ili kućnu upotrebu. Ukrase za torte ne radim sama, jer mislim da se danas na tržištu nudi veliki broj gotovih ukrasa za torte. Starinski ukrasi od topljenog šećera više nisu u modi, a ako netko želi nešto modernije, ponudim ukrase od satenka koji djeluju lijepo na torti. Obično na torte stavljam sitne šljokice, a sve ostalo kupci donose sami prema vlastitoj želji.«

PREPOZNATA KVALITETA

Kako kaže, najbolja garancija kvalitete robe su preporuke ljudi koji su torte

probali i preporučili ih drugima. Radi toga nastoji održati kvalitetu, a sve ostalo ovisi o veličini torte i vjernosti osoba koje naručuju tortu.

»Kvalitetu naših torti ljudi su prepoznali, tako da broj narudžbi ne opada, nego stalno raste. Postalo je naporno raditi osam sati u poduzeću, a nakon toga ne odbiti novu ili staru mušteriju. Naše torte putuju za Novi Sad, Beograd, a išle su i u Češku i u Slovačku u Njemačku. Za nabavku materijala zadužen je muž. Materijal za torte volimo nabavljati sami, jer točno znamo koji proizvodi garantiraju kvalitetu. U nekim rijetkim slučajevima nemoguće je odbiti tuđi materijal. To je slučaj kod nekih starih mušterija ili starijih osoba koje imaju svoja jaja. Kada počne izrada torti, ne volimo da nas itko prekida. Radi se po pet ili šest sati neprekidno, ovisno o broju narudžbi«.

Torte se mogu naručiti telefonom, mailom, ili porukom na telefon. Posebne reklame nema, a kako Ana kaže:

»Naša reklama je preporuka: probaj tortu, preporuč, pitaj. Vrijednost torte je uvijek ista, a određuje je broj jaja, dimenzija i vrsta. Imamo obitelji koje stalno naručuju kolače od nas, i oni imaju specijalan tretman.

Kada mi se javi nova zainteresirana osoba, uvijek pitam čija je bila preporuka. Jednostavno me interesira tko nas je preporučio. Na ovaj način sam uspostavila puno kontakata, prijateljstava«.

Ana Šujić uskoro odlazi u mirovinu, te će za izradu torti imati puno više vremena. Planira proširiti ponudu, ali i nadalje ostati pri oprobanim receptima naših baka i *doboš torti* koja garantira svojom kvalitetom.

Aleksandra Prčić

Kako komentirate izbore?

**BILJANA SELAKOVIĆ –
MILANOVIĆ,
Srijemska Mitrovica**

Tražili ste, gledajte...

Konačno prođuše i ovi, za četiri godine treći izbori. Najjača stranka u zemlji dokazala je ono što su i željeli, kada je njihov predsjednik prije nešto manje od dva mjeseca raspisao izvanredne parlamentarne izbore. Dokazali su da je sva moć u njihovim rukama, jer su osvojili skoro 50 posto glasova birača. Zvuči nevjerovatno da je svaki drugi građanin Srbije glasao za listu *Aleksandar Vučić - Srbija pobjeđuje*. Prosto nevjerovatno, ili pak nije? Ne bi Vučić išao na izbore da nije bio siguran u apsolutnu, kako vole ovdašnji novokomponirani naprednjaci kazati, »povijesnu pobjedu«. Ostaje za vidjeti s kim će i hoće li s nekim naprednjaci formirati vlast. Premijer nam se, sasvim sam sigurna, neće mijenjati... Ono što izborni rezultat stavlja u drugi plan je činjenica da su upravo prvi preliminarne rezultati kasnili. CeSID je ovoga puta u izbornoj noći, što bi se reklo »omano», a televizijske emisije su teškom mukom popunile sadržaj programa. Isto tako, ni dan poslije održanih pokrajinskih izbora, nisu bili poznati rezultati, tj. tko je osim naprednjaka naravno, uzeo određen broj mandata za pokrajinsku skupštinu. Naprednjaci će i u Pokrajini formirati vlast, ali se ni ovdje ne zna s kim. Liga je dosta loše prošla na pokrajinskim izborima, a povratak SRS, kao po svemu sudeći treće po jačini partije u državi, možda nam poručuje da se 90-te vraćaju. Jačanje desnice u Srbiji nije dobro za europski put zemlje. Imamo naprednjake, koji su bivši radikali u novom kaputu, imamo radikale i socijaliste... Na koje razdoblje vas podsjeća sastav Narodne skupštine Srbije!? Tražili ste, gledajte...

S. D.

**ANTUN BOROVIĆ,
Sombor**

DSHV zastupnik interesa Hrvata

Kada je riječ o izborima na pokrajinskog razini, poraz Demokratske stranke bio je očekivan, ali nisam očekivao toliko mali postotak osvojenih glasova. To su izbori, uvijek je netko dobitnik, a netko gubitnik. Što se tiče DSHV-a, mi već godinama na izbore izlazimo u koaliciji s demokratama, ali ako u Srbiji ima više od 57.000 Hrvata mogao se prikupiti dovoljan broj potpisa i na izbore izaći samostalno. Ali izbori su prošli i sada o tome ne vrijedi više govoriti. Kada je donesena odluka da idemo u koaliciji, nas nekolicina iz DSHV-a u Somboru angažirala se na prikupljanju potpisa. Obišli smo grad, Monoštor, Bereg, salaše. Što se tiče Sombora, izvjesno je da će DSHV u koaliciji s demokratama imati svog predstavnika u Skupštini grada Sombora. To će biti **Snežana Periškić**, koja je bila na trećem mjestu koalicijske liste. Njoj to neće biti prvi puta da je zastupnica, bila je i članica Gradskog vijeća, pravnica je po struci i mislim da će se dobro snaći i u novom sazivu Skupštine grada, da će pomoći Hrvatima u DSHV-u i Hrvatima u Somboru. DSHV je na republičkim izborima također imao svog kandidata na koalicijskoj listi i prema broju osvojenih mandata te koalicije naš predstavnik bit će i u Skupštini Srbije. Imat će Hrvati svog zastupnika, prema sadašnjim podacima, i u Pokrajini i pokazalo se da je DSHV ostala jedina politička stranka koja zastupa interese Hrvata. I zašto ne reći: zahvaljujući vodstvu u Subotici. Mogu to kazati jer sam član stranke od početka 90-tih. Mislim da je u kampanji DSHV trebao imati veću potporu udruga koje okupljaju Hrvate.

Z. V.

**MARIJA ŠOKAC,
Sonta**

Pobjeda SNS-a je očekivana

Rezultatima ovih izbora jako sam razočarana, očekivala sam pobjedu naprednjaka, međutim ne baš toliko uvjerljivu. Vrlo sam razočarana zbog mnogih manipulacija, kako medijima, tako i biračima izravno. Razočarana sam i po meni premalim postotkom izlaznosti, što je dovelo do trijumfalnog povratka krajnje desnice na političku scenu Srbije. A pretpostavljam da će već sutra upravo oni koji nisu izašli na birališta započeti kuknjavu zbog rezultata izbora. Realna slika volje građana stvorila bi se tek pri izlaznosti od osamdesetak postotaka. Mislim da je to za sada utopija, jer ljudi su apatični, bezvoljni, a puno je i onih koji su odsutni zbog sezonskih radova u inozemstvu. Dojam je da je netko namjerno odabrao ovaj termin za izbore, znajući da će biti odsutan veliki dio radno sposobne populacije, a upravo taj sloj birača, koliko mi je poznato iz osobnih kontakata, sklon je demokratskim opcijama. Mislim i da će ovo biti pirova pobjeda SNS-a, jer oni u stvari nemaju jasno definiran plan i program, a nemaju ni kvalitetne kadrove. U članstvu im je veliki broj preletača, koji su lojalni svakom gazdi dok od njega imaju koristi. Mislim da će to dovesti do urušavanja stranke iznutra i sad će na narednim izborima, mislim čak i izvanrednim, doći do ozbiljnije promjene odnosa na političkoj sceni Srbije. Mi u stvarnosti danas i nismo odista suverena zemlja. Nama vladaju EU, MMF, NATO, stalno se savjetujemo s nekim, čak i oko najbanalnijih situacija. Ne trebamo bespogovorno slušati pobrojane, trebamo snage koje će ovu zemlju voditi politički mudro i vući poteze koji će nam donijeti boljitak u svim segmentima života.

I. A.

brioni pula

VOZAČ „D“ kategorije (m/ž)

20 izvršitelja

Brioni d.d. je poduzeće iz Pule čija je osnovna djelatnost prijevoz putnika u zemlji i inozemstvu. Povijest poduzeća datira od 40. godine prošlog stoljeća kada je osnovano Autopoduzeće za Istru u Vodnjanu. Brioni su vodeće poduzeće u regiji i simbol stabilne tvrtke koja se uspješno prilagođava uvjetima tržišta i uživa velik ugled u sredini u kojoj posluje. Zahvaljujući vrijednostima koje njeguje, Brioni d.d. je uvažavan i poželjan partner, poznat po izvrsnosti usluga. Tvrtka zapošljava 134 osobe.

Zbog povećanog obima posla na tržište Europe, tražimo djelatnike na poslovima VOZAČA autobusa.

Opis posla:

- Upravljanje autobusom u linijskom, posebnom i povremenom prijevozu putnika
- Briga o tehničkoj ispravnosti vozila
- Ispunjavanje putne dokumentacije
- Briga o naplati karata u linijskom prijevozu putnika

Uvjeti:

- Završena škola za vozača cestovnog motornog vozila
- 1 godina radnog iskustva u struci
- Posjedovanje putovnice
- Poželjno znanje jednog stranog jezika
- Državljanstvo RH*

Što nudimo:

- Mogućnost zasnivanja radnog odnosa na neodređeno vrijeme
- Rad u zemlji i inozemstvu
- Stimulativna primanja
- Osigurana radna odjeća
- Mogućnost daljnjeg osposobljavanja, profesionalnog razvoja i napredovanja
- Rad u dobro organiziranim uvjetima i iznimno kvalitetnim vozilima
- Osigurana potpuna tehnička i logistička podrška vozačima i vozilima

* Za strane državljane primamo prijave (zasnivanje radnog odnosa po pribavljanju radne dozvole za strance)

Pozivaju se kandidati da svoje zamolbe uz priloženi životopis, dokaz o stručnoj spremi, preslike domovnice i rodnog lista, dostave na adresu: Brioni d.d., Šijanska cesta 4, 52 100 Pula.

Informacije : Tel +385/52 535-153

Email: nevena.djuric@brioni.hr

Sjećanje na stare trgovine

NEKAD
i
SAD

Nekada je većina dobrih poslovnih lokacija u centru grada desetljećima bila rezervirana za trgovine, a danas su ih na mnogim mjestima zamijenile banke. Na uglu Ulice Dimitrija Tucovića ka Trgu Republike, elitnoj poslovnoj lokaciji, u prošlosti se uobičajeno nalazila neka od poznatih i vrlo posjećenih trgovina. Stara fotografija potječe iz razdoblja oko 1930. godine, kada se u ovoj poznatoj tekstilnoj trgovini, prema sjećanju potomaka obitelji koja ju je tada posjedovala, prodavala svila iz Liona, čipke iz Bruxellesa, tepisi s istoka i štofovi iz Pariza. U predratnoj Subotici, po pričama predaka, prvoklasna roba iz drugih zemalja dobro se prodavala.

Ugaonu katnu zgradu podigla je familija **Vermes** polovicom devetnaestog stoljeća, uljepšavajući građevinu i narednih desetljeća. Na staroj fotografiji vide se veliki izlozi uokvireni drvetom, kakvi su bili u prvim desetljećima dvadesetog stoljeća, zadržani samo još u sjećanjima i na rijetkim snimkama. Iznad ulaza u trgovinu nekada se nalazila vitraj – kupola, detalj o kojem su, također, ostala samo obiteljska sjećanja. Po svemu sudeći, vitraj iznad ulaza u trgovinu napravljen je 1920., ali je nepoznato što se kasnije dogodilo s ovim zanimljivim detaljem na objektu.

K. K.

TRIBINA CENTRA ZA ISTRAŽIVANJE ETNICITETA O POTREBI USPOSTAVE
MINISTARSTVA ZA LJUDSKA I MANJINSKA PRAVA

Neophodna »adresa« za zaštitu i zastupanje interesa

Većina sudionika tribine smatra kako je Srbiji potrebno državno tijelo koje će, osim praćenja provedbe i zaštite ljudskih i manjinskih prava, za isto biti i odgovorno

Sve veći broj predmeta koji građani podnose zbog svojih prava sam za sebe dovoljno govori o tome koliko je Srbiji potrebno tijelo u čijoj će nadležnosti biti praćenje ostvarivanja, ali i zaštita ljudskih i manjinskih prava.

Ova ocjena subotičkog pučkog pravobranitelja **Zlatka Marosiuka** zajednička je većini sudionika tribine o potrebi uspostave Ministarstva za ljudska i manjinska prava, koja je, u organizaciji Centra za istraživanje etniciteta, u petak održana u Subotici. Povod za tribinu, koja je prije toga održana u nekoliko gradova Vojvodine i Srbije, je inicijativa Centra za istraživanje etniciteta i Fonda za otvoreno društvo da Srbija ponovno ustanovi Ministarstvo za ljudska i manjinska prava.

PORUKA ONIMA KOJI NE RAZUMIJU

Po riječima direktora Centra **Gorana Bašića** u Srbiji, i pored toga što su mnoga pitanja iz ove oblasti zakonski regulirana, ne postoji »kultura manjinskih prava«, što se, kako je naveo, najočitiije pokazalo (i pokazuje) prigodom brojnih problema i nesporazuma u vezi s poglavljem 23, i to ne samo kada su u pitanju (bilateralni, prim. a.) odnosi s Hrvatskom nego i na unutarnjem planu, na relaciji država – nacionalnomanjinske zajednice. On je dodao kako i pored svih napora sadašnja Kancelarija za ljudska i manjinska prava u Vladi Srbije nema niti kapaciteta niti ovlasti za

rješavanje brojnih problema u oblasti zaštite ne samo nacionalnomanjinskih nego i ljudskih prava općenito, napose kada je riječ o tzv. ranjivim grupama poput invalida, žena, seksualnih i vjerskih manjina, Roma... Stoga je, i pored nerijetko loših iskustava s ranijim ministarstvima za ljudska i manjinska prava, Bašić uvjeren kako je potrebno ponovno uspostaviti državno tijelo koje će, osim praćenja provedbe i zaštite ljudskih i manjinskih prava, za isto biti i odgovorno.

U prilog njegovoj tvrdnji idu i riječi ombudsmana Marosiuka, koji je istaknuo kako zaštita ljudskih i manjinskih prava u Srbiji »i nije baš na nekoj razini«, odnosno da (uglavnom) dobru teoriju (zakone) prati loša praksa.

Njihovo stajalište dijeli i **Nataša Miljković** iz Centra za istraživanje etniciteta, koja je rekla kako bi uspostava Ministarstva za ljudska i manjinska prava zapravo bila »snažna poruka građanima« o potrebi postojanja jedne ovakve institucije. Kako je navela, nije mali broj građana koji pitanje zaštite ljudskih i manjinskih prava doživljava kao nešto nametnuto od Zapada, poglavito Europske unije bez jasne svijesti o njegovom suštinskom značenju i značaju.

SUSTAV, PA MINISTARSTVO

Da ne misle svi poput navedenih sudionika tribine pokazao je **Mirko Bajić** iz Bunjevačkog nacionalnog vijeća riječima kako je od Ministarstva mnogo važni-

je uspostaviti sustav koji bi građanima i manjinskim zajednicama garantirao provedbu i zaštitu njihovih prava. U prilog tome on je naveo činjenicu da je Srbija već imala Ministarstvo za ljudska i manjinska prava, dodajući kako nije manjkalo primjera da je upravo to tijelo stvaralo probleme manjinskim zajednicama. Kao primjer za to on je naveo probleme vezane za raspuštanje Bunjevačkog nacionalnog vijeća prije nekoliko godina.

Iako je načelno podupro inicijativu za ponovnu uspostavu Ministarstva za ljudska i manjinska prava, sociolog **Ljubomir Đorđević** rekao je kako bi je trebalo proširiti i inicijativom »za zaštitu građana od onih koji donose zakone«, a kao primjer za to naveo je ubravanje glasova na izborima pobjedničkim lista-

ma onih koji su na izbore izašli, ali nikome nisu dali povjerenje. Navodeći primjer pučkog pravobranitelja, Đorđević je rekao kako bi osobe koje se na različite načine bave zaštitom prava građana na te dužnosti trebale doći tek nakon javnih rasprava, a koje bi od više provjerenih kandidata u konačnici birali sami građani.

Osim Bajića, inicijativi za ponovnu uspostavu Ministarstva za ljudska i manjinska prava potporu su dali i **László Mandler** iz Njemačkog i **Stevan Nikolić** iz Romskog nacionalnog vijeća. Kako su naveli, Srbiji je potrebna »adresa« na koju će se predstavnici nacionalnomanjinskih zajednica moći, ne samo svakodnevno obraćati nego i u kojoj će vidjeti svog istinskog zastupnika i zaštitnika.

Z. R.

Gradska uprava Subotica, Tajništvo za poljoprivredu i zaštitu životnog okoliša, temeljem članka 20. i 29. Zakona o procjeni utjecaja na životni okoliš (Sl glasnik RS br.135/04 i 36/09) objavljuje:

OBAVJEŠTENJE O PODNESENOM ZAHTJEVU ZA DAVANJE SUGLASNOSTI NA STUDIJ PROCJENE UTJECAJA NA ŽIVOTNI OKOLIŠ

Nostelj projekta **TELEKOM SRBIJA** ad, Beograd, Takovska br. 2, Izvršna jedinica Subotica, Prvomajska br. 2-4 podnio je dana 25.4.2016. pod brojem IV-08-501-145/2016, Zahtjev za davanje suglasnosti na Studij procjene utjecaja na životni okoliš projekta: »SUU91 SU-JP STADION«, na katastarskoj parceli broj 19529/1 KO Stari grad, Subotica, ulice Ferenc Sepa br. 3 (46.109627°, 19.655255°).

Javni uvid u predmetni Studij može se izvršiti u prostorijama Odsjeka za zaštitu životnog okoliša i održivi razvoj, II. kat soba 226, svakog radnog dana od 10 do 12 sati od 26.4.2016. do 26.5.2016., a javna prezentacija Studija održat će se 27.5.2016. godine u 12 sati u prostorijama Odsjeka.

BLAGOSLOVLJENO ŽITO NA BLAGDAN SVETOG MARKA U ĐURĐINU

Počela *Dužijanca*

Misnim slavljem u crkvi Sv. Josipa radnika u Đurđinu, koje je predvodio vlč. **Andrija Anišić** uz koncelebraciju vlč. **Miroslava Orčića**, u ponedjeljak, 25. travnja, na dan svetog Marka evanđeliste obilježen je svečani početak ovogodišnje *Dužijance*. Nakon svete mise, po ustaljenom obredu, uslijedila je svečana procesija do njive koja je u vlasništvu župe Sv. Roka, na kojoj će biti upriličeno natjecanje najboljih risara, a vlč. Anišić je blagoslovio žito, moleći za obilat rod i dobre vremenske uvjete.

Okupljenim žiteljima Đurđina i njihovim uvažanim gostima, među kojima su bili generalni konzul RH u Subotici **Velimir Pleša**, predsjednik DSHV-a **Tomislav Žigmanov**, te predstavnici hrvatskih institucija, obratio se direktor UBH-a *Dužijanca* **Marinko Piuković**:

»Nastojat ćemo da na ovoj njivi u Đurđinu svake godine organiziramo natjecanje risara, jer nam je želja imati jedinstvenu lokaciju na kojoj planiramo izgraditi risarski salaš sa svim pripadajućim i potrebnim objektima«.

Držeći se tradicije, sudionici procesije su ubrali nekoliko stručaka mladog žita koje se čuva sve do vremena blagoslovljenog klasa *Dužijance*. Potom su se svi zaputili do etno salaša, koji se nalazi pokraj župne crkve, gdje je uslijedilo prigodno druženje.

N. S.

Markovdan u Lemešu

Blagoslovom mladog žita u ponedjeljak, 25. travnja, Lemešani su obilježili blagdan svetog Marka, Markovdan.

Popodnevnu euharistiju predslavio je lemeški župnik vlč. **Antal Egedi**

znači da se nije organizirao ophod i nije se izlazilo na polje. Bio je to pravi mali obiteljski ritual, tko će izaći u atar i nakositi mladog žita te ga u lijepoj kotarici, ili pak među žuljavim rukama čvrsto stisnutog donijeti na

u crkvi Rođenja BDM. Po završetku mise vjernici su u procesiji trebali izaći do žitnog polja obitelji **Aladžić**, ovogodišnjih domaćina blagoslova, što je izostalo zbog kiše.

posvetu. Posljednjih petnaestak godina obilježavanje Markovdana iniciraju članovi HBKUD-a *Lemeš*, nositelji crkvene manifestacije, a sada već u suradnji s ostalim lokalnim udrugama

Po riječima starijih koji pamte obilježavanje Markovdana u Lemešu nekada je imalo izuzetno veliki značaj i okupljalo je veliki broj vjernika, pa je tako crkva uvijek bila dupkom puna. Bilo je nazamislivo obrađivati atar i baviti se poljoprivredom, a izostati sa blagoslova žita. Misa se služila u ranim priepodnevrim satima tako da se po završetku radilo, tj. nije se svetilo a svaki vjernik pojedinačno je nosio mlado žito na blagoslov što

i vjernicima laicima, koji su donijeli par lijepih otkosa žita pred oltar.

Koliki je značaj Markovdana i njemu u čast organiziranog ophoda u Katoličkoj crkvi govori činjenica da ga je papa *Grgur Veliki* 590. godine proglasio sastavnim obredom za cijelu zapadnu Crkvu nakon što su razne bolesti, suše ili poplave, poštasti i nedaće nahrupile na puk koji je opet isprosiio milosrđe organizirajući procesije baš na blagdan.

Ž. Z.

TJEDAN U BAČKOJ

O izborima ni riječi

Izbori bili i prošli. Rezultati od ovih državnih do ovih naših lokalnih – očekivani. I život ide dalje i zato, iako možda to svi očekujete, o izborima neću ni riječ. Hoću o nečemu što ovih dana Somborcima itekako bode oči i otvara pitanje koliko smo to isti, a koliko različiti ili u prijevodu koliko zakoni, pravilnici i odluke nisu isti za sve. Očigledan primjer toga (što inače svi i znamo) je postavljanje ljetnih bašti u centralnoj pješačkoj zoni u Somboru. Kako je riječ o strogom centru grada, kojim se inače Somborci toliko ponose, jasno je da važe i posebni uvjeti, jer ipak taj dio grada mora biti jedna uređena urbana cjelina. A ono što se mora ispoštovati svatko tko želi postaviti ljetnu baštu je Elaborat o uređenju pješačke zone i Pravilnik o postavljanju ljetnih bašti. Prvi dokument propisuje gdje se mogu postaviti bašte, ali i to da se u pješačkoj zoni mora ostaviti interventna staza širine 3,5 metra. Jasno, da bi tuda neometano mogli prolaziti vatrogasci, hitna pomoć i druge službe koje moraju brzo reagirati u slučaju nekih incidenata. Drugi dokument jasno propisuje da se u pješačkoj zoni mogu postavljati samo suncobrani i stolovi. Nikako tende ili ne daj Bože kojekakve drvene ili metalne konstrukcije. I na koncu, kontrola svega toga je u nadležnosti komunalne inspekcije. Koliko su revnosni u tom poslu najbolje zna vlasnik jedne od bašti koji je prošle godine morao mijenjati reklamne suncobrane jedne pivovare, čija drečavo plava boja nije bila sukladna propisanim uvjetima. Znam, znam sada se vi pitate što ja uopće i pišem o tome. Pa valjda je to normalno. Naravno da je normalno, ali njega sam spomenila kao primjer kako se uvodi red u Somboru, ili bolje rečeno kako, ako si običan građanin moraš poštivati sve odluke, pravilnike, elaborate, jer u suprotnom evo revnosnih komunalaca. Da se razumijemo tako i treba biti, ali ove priče ne bi bilo da ona nema svoj nastavak. A nastavak Somborci gledaju ovih dana. Gledaju i čude se. A čude se kako na glavnoj ulici niče velika ljetna bašta ili točnije neka drvena konstrukcija koja je gotovo zakrčila glavnu ulicu. Malo dalje, prema fontani već je postavljena i uveliko radi bašta pokrivena sa dvije velike tende i još pride s nekim betonskim postoljima za ljuljaške, pa se pješaci provlače između skele (koja je postavljena zbog fasade koja pada) i tih betonskih prepreka. I sve se to događa pred očima naših komunalnih inspektora. Vjerojatno prolaze tuda, vjerojatno nisu ni slijepi, ali ne vide. Ne vide i ne reaguju. Zašto dirati nekoga s dobrim zaleđem i zašto riskirati? Naći će oni već nekog jadnika na kome će pokazati što je vlast, makar to bila samo ona komunalna.

Z. V.

MAGDALENA PAVLOVIĆ, IZRAĐIVAČICA UNIKATNOG NAKITA

Nakit radim kao da je za mene

Polimerska glina, koju upotrebljavam, je dosta čvrsta i neki kažu da tako napravljen nakit može doživotno trajati

Svatko tko u Srbiji nakon završenog fakulteta i dobivene diplome odmah nađe posao za sebe može reći da je rođen pod sretnom zvijezdom. **Magdalena Pavlović** iz Šida nažalost nije imala tu sreću. U roku je završila fakultet sporta i tjelesnog odgoja ali do sada nije uspjela pronaći posao u struci. Čekajući na birou za zapošljavanje, kako kaže iz čiste dosade i viška slobodnog vremena, počela je na internetu tražiti čime bi se mogla baviti. Oduvijek je zanimalo neki kreativni posao, pa

je pronašla informacije o izradi unikatnog nakita od polimerske gline. Danas ova djevojka izrađuje prelijepi unikatni nakit koji putem društvene mreže prodaje u nekoliko zemalja: Americi, Australiji, Italiji, Njemačkoj, Austriji, pa čak i u Singapuru.

Magda navodi da društvene mreže, osim što se koriste za uspostavljanje novih kontakata i komunikaciju među ljudima, mogu poslužiti i u druge svrhe. Veliki broj ljudi je preko sajtova prepoznao njen talent i rad: »Meni je internet pomogao. Vrlo

je važno kako pristupamo internetskim stranicama, sajtovima i društvenim mrežama i koliko znamo to iskoristiti.«

TEŽAK POČETAK

U vrijeme kada je počela sama raditi, nije imala nekog tutorijala otkuda bi mogla nešto naučiti o izradi nakita. A tehnika izrade nakita vrlo je specifična i iziskuje dosta vremena i strpljenja:

»Naušnice koje su malo zahtjevnije izrađujem jedan dan,

a neke složenije radim i po nekoliko dana. Osim velike ljubavi u ovom poslu, potrebno je dosta preciznosti kako bi se sve to napravilo kako treba. S obzirom na to da sam perfekcionista, trudim se raditi nakit kao da je za mene. Svaku laticu stavim ručno i malom iglicom je pritisnem na osnovu, a zatim nakit pečem na 110 stupnjeva Celzija u pećnici. Kada se zapeče, nakit se može nositi. Polimerska glina, koju upotrebljavam, je dosta čvrsta i neki kažu da tako napravljen nakit može doživotno trajati

KUPCI IZ INOZEMSTVA

Na početku je bilo dosta teško pronaći kupce. A zatim je sve počelo preko facebook stranice koju je Magda napravila, a potom i na sajtu registriranom za ručnu izradu, na kojoj je otvorila svoju prodavaonicu:

»Kupce uglavnom nalazim u inozemstvu, jer se ručni rad više cijeni na primjer u Americi nego kod nas. Tamo se više cijeni ručni rad, vjerojatno zato što im je više dosta industrijskih proizvoda. Tamo ljudi, čini mi se, više imaju kulturu u tome da cijene ono što je jedinstveno i neponovljivo. I to ih najviše privlači – unikat koji svatko može prepoznati. Ljudi na ovim prostorima se uglavnom oduševljavaju, a kad muškarci vide moj nakit, kažu da ništa ljepše nisu vidjeli. Možda mi to bude i najveći kompliment kada to muško oko primijeti. Međutim, platežna moć kod nas je dosta mala, preskupo je

ljudima. Ali kada vidim koliko truda uložim i potrudim se da ta mala minđuša bude pravo umjetničko djelo, ne želim podcijeniti svoj rad«, ističe Magda, dodajući kako joj je ovakva vrsta zarade dobro došla.

Magdin nakit zaista izgleda prekrasno. Svaka ženska osoba koja ga prvi puta vidi, poželi ga imati na sebi:

»Nakit češće poklanjam svojim prijateljima koji bi ga htjeli darovati za neka slavlja.«

Iako je uspješna u poslu kojim se bavi, Magda se ipak želi baviti svojom strukom:

»Voljela bih da mi izrada unikativnog nakita bude neka vrsta hobija, nešto u čemu uživam raditi. Žao mi je što ne radim u svojoj struci, jer sam godine uložila u fakultet. No, takvo je vrijeme vrijeme da ne mogu očekivati da ću uskoro raditi u struci«, poručuje Magda.

S. Darabašić

GRADSKA UPRAVA GRADA SUBOTICE
TAJNIŠTVO ZA GRAĐEVINARSTVO

U skladu sa člankom 50. Zakona o planiranju i izgradnji (Službeni glasnik RS, br. 72/09, 81/09-isp., 64/10-US, 24/11, 121/12, 42/13-US, 50/13-US, 98/13-US, 132/14 i 145/14) i članovima od 60. do 73. Pravilnika o sadržaju, načinu i postupku izrade planskih dokumenata (Službeni glasnik RS, br. 31/10, 69/10 i 16/11)

oglašava

JAVNI UVID U

Nacrt plana detaljne regulacije za centar urbanističke zone MZ Mali Radanovac, između ulica Bele Bartoka, Ljube Šercera, Edvarda Rusijana i Šandora Lifke

i

Nacrt plana generalne regulacije XII. za zonu prostorne cjeline – dijela MZ Ker, Prozivka i Bajnat.

Javni uvid može se obaviti od 25. travnja do 27. svibnja 2016. godine, radnim danima od 8-15 sati, u Gradskoj upravi Subotice, Trg Slobode 1. Zainteresirana pravna i fizička lica mogu izvršiti uvid u Planove i dobiti informacije o njima u Gradskoj upravi Grada Subotice, u Tajništvu za građevinarstvo, Stara gradska kuća, ured br. 202/1.

Primjedbe na planiranu rješenja u tijeku javnog uvida, mogu se u pisanoj formi dostaviti Tajništvu za građevinarstvo (Uslužni centar, šalter 14 ili 15), do 27. svibnja 2016. god.

Javna sjednica Komisije za planove održat će se 8. lipnja 2016. god. u 13 sati u zgradi Stare gradske kuće (u Plavoj dvorani), Trg Slobode br.1. Pravna i fizička lica mogu pred Komisijom za planove obrazložiti svoje primjedbe koje su u pisanom obliku dostavljene tijekom javnog uvida.

Tajnik, Zoran Ćopić dipl. pravnik

TJEDAN U SRIJEMU

Stop nasilju

U posljednje vrijeme nasilje nad ženama česta je tema pojedinih medija, pa se stiče dojam da je nasilja sve više. Prema ocjeni psihologa, nasilja je kažu uvijek bilo, samo što danas mediji mnogo više pišu o tome. Nažalost, podatci ipak potvrđuju činjenicu da je nasilje nad ženama sve prisutnije, bez obzira na godine, stupanj obrazovanja podrijetla ili kulture. Naravno da je svaki vid nasilja nad ženama veliki problem ali i odgovornost šire društvene zajednice, jer ono ugrožava fizičko, mentalno i socijalno blagostanje žena i odražava se na kvalitetu života cijele obitelji. Na pisanje o ovoj temi potaknula me je informacija o ustanovljenju protokola namijenjenog zdravstvenim radnicima za postupanje i zaštitu žena koje su izložene nasilju. Od polovice 2012. godine ovaj protokol se provodi i u Općoj bolnici u Srijemskoj Mitrovici. Tako, na primjer, ukoliko se posumnja na nasilje nad ženama, a dotična osoba nije dovedena na pregled u mitrovačku bolnicu od socijalnog radnika ili pripadnika policije, o događaju se obavještava Policijska uprava, nakon čega se žrtva nasilja javlja kod svog izabranog liječnika koji popunjava obrazac uz prikupljene izvještaje liječnika specijalista i od socijalnog radnika. Obrazac popunjen u zdravstvenoj ustanovi predstavlja vrlo bitan dokument u dokaznom postupku, jer se često događa da žrtva nasilja kasnije negira cijeli događaj u strahu da se neželjeni slučaj ponovno ne dogodi. Prema očekivanjima nadležnih, ovakav način i uz pomoć takvog obrasca omogućit će efikasniji dalji postupak tijelima unutarnjih poslova, kao i tužiteljstvu i sudu, a očekivanja su da će se na ovaj način i reducirati broj nasilja nad ženama i da će se same žene – žrtve nasilja, dodatno ohrabriti. Poznato je da žene žrtve nasilja često šute o svojim problemima, pa čak i kada trpe psihičko i fizičko maltretiranje u većem obimu. U vrijeme kada je u ovako teškoj situaciji sve veći broj nezadovoljnih, moralno posrnutih ljudi koji sve češće posežu za alkoholom i narkoticima, i pod njihovim dejstvom postanu agresivni, mala je vjerojatnoća da će se uskoro nešto promijeniti nabolje ukoliko državne institucije uskoro ne poduzmu krupnije korake. Jedan od načina jeste potpisivanje spomenutog protokola, ali sigurno je da korijen problema leži mnogo dublje. I dokle god se nešto ne promijeni i dokle god obiteljski dom ne bude predstavljao sigurnost i mir, a država ne bude promijenila još mnoge stvari, žrtve nasilja, posebice žene, i dalje će trpeti unatoč nekim protokolima, jer nemaju kamo otići, niti snage suprotstaviti se nasilniku.

S. Darabašić

UTRKA KROZ »TERRA MAGICU«

100 milja Istre

O prirodnim ljepotama Istre pisali smo više puta, a ne sumnjamo ni da je dio vas čitatelja, ovaj dio Hrvatske imao prilike upoznati. Za razliku od nekih ranijih vremena, kada je primjerice turizam bio rezerviran samo za plemstvo, danas postoje brojni načini na koji možete upoznati neki predio. Brojne su ponude i za tzv. aktivni odmor, koji podrazumijeva sportske aktivnosti.

Tako je u Istri nedavno održana četvrta po redu, ultratrail utrka pod nazivom *100 milja Istre*, koja je okupila brojne

rekreativce i ljubitelje ekstremnih sportova iz 40 zemalja svijeta, pa tako i trkače iz Srbije. Potpora njima bila je i naša dolje potpisana uposlenica, koja je zaslužna za nastanak ove reportaže.

Dužine staza utrke bile su različite. Najduža utrka – ona koja doslovno predstavlja naslovnih *100 milja Istre* – bila je duga 173 kilometra sa 7.120 m uspona i 7.400 m silaska što je ekvivalent peterostrukom usponu na vrh Učke s razine mora (otuda onaj prefiks *ultra*). Polazila je od Labina, išla preko

Vojaka sve do Buzeta, pa skretala u unutrašnjost kako bi prošla kroz »dragulje« poput Huma, Draguća, Zamaska i Motovuna. Nastavljala je kroz Oprtalj, kako bi na putu u Umag prošla kroz Završje, Grožnjan i Buje. Vremenski limit za prelazak ove staze iznosio je 48 sati.

Druga utrka bila je duga 110 kilometara. Išla je od Lovrana, prolazila Vojakom, pa se preko Buzeta u Oprtlju spajala na stazu najduže utrke, sve do Umaga. Treća utrka bila je duga 69 kilometara, sa startom u Buzetu. Trkači su mogli trčati i utрку na

42 km (klasični maraton), koja je startala u već spomenutom pitorseknom Motovunu i završavala naravno u Umagu.

Dakle, sudionici utrka su u prosjeku mogli vidjeti po desetak gradića i sela u Istri. Vrijeme ih je za to poslužilo, bilo je lijepo i sunčano. Oni koji su lovili rezultat, manje su razgledali, no ipak svi se slažu kako postoji razlika ukoliko trčite kroz neki veliki grad (Berlin, New York, Beograd...) ili vam se kao »scenografija« smjenjuju stare crkvice, kamenite kućice, vinogradi i maslenici, brda i proplanci...

Dio trkača iz Srbije

Dječak pretrčao 69 km

Prosidba

Nikola Kujundžić

Kao što je to bio slučaj ovdje u Istri.

Utrku je obilježilo i nekoliko zanimljivih detalja. Jedan je momak zaprosio svoju curu u

cilju utrke, a jedan 12-godišnji dječak je istrčao čak 69 kilometara utrke.

A kako fotografije govore tisuću riječi, one će vam naj-

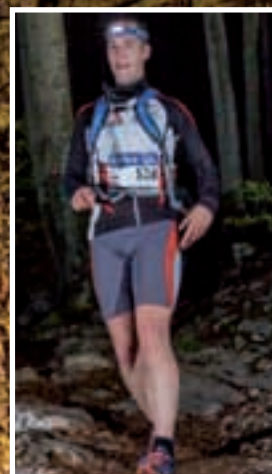
bolje ispričati kako je izgledala ova sportsko-turistička manifestacija koju je ugostila »Terra Magica«.

Jelena Ademi

Foto: Jelena Ademi,
3sporta.com,
Dejan Hren

Danijel Mandić

Gašpar Matarić

Lira naiva 2016.

SUBOTICA – Hrvatska čitaonica i Bunjevačko-šokačka knjižnica *Ivan Kujundžić* pri Katoličkom društvu za kulturu, povijest i duhovnost *Ivan Antunović* Subotica upućuju poziv za četrnaesti susret pjesnika Vojvodine pod nazivom *Lira naiva 2016.*

Zainteresirani pjesnici trebaju poslati 3 do 5 svojih pjesama koje mogu biti pisane standardnim hrvatskim jezikom ili ikavicom (bunjevačkom ili šokačkom), a bit će objavljene u zbirci.

Pjesme i prijavu (s kraćom biografijom te fotografijom/portret), u Wordu, treba poslati do 1. svibnja 2016. na adresu: Hrvatska čitaonica, Bele Gabrića 21, 24.000 Subotica ili elektroničkom poštom na adresu: katarina.celikovic@gmail.com.

Detaljnije informacije mogu se dobiti putem telefona: +381/64-211-3186. Pokrajinski susret pjesnika *Lira naiva 2016.* bit će održan 28. svibnja u Starom Žedniku.

Kerempuh u Ateljeu 212

BEOGRAD – Satiričko kazalište *Kerempuh* iz Zagreba gostovalo je, prema najavama, u utorak i srijedu u beogradskom *Ateljeu 212*. Hrvatska kazališna kuća predstavila se s dvije nove hit predstave –

čuvenom komedijom *Predstava Hamleta u selu Mrduša Donja Ive Brešana* u režiji **Vinka Brešana** i kultnom crnohumornom dramom *Maratonci trče počasni krug Dušana Kovačevića* čiju režiju potpisuje srpska redateljica **Iva Milošević**.

Kako se ističe u najavi, gostovanje je dio ciklusa *Kazalište bez granica*, Kerempuhova programa regionalne kulturne suradnje i umjetničke razmjene s najjačim kazalištima slične estetike u regiji.

Gera izveo Alegoriju o premijeru

VELIKO SREDIŠTE – Iako je prvotno zabranjen, performans **Živka Grozdanića Gere** *Alegorija o premijeru* izveden je u privatnom, umjetnikovom *Gera museumu*, koji se nalazi u Velikom Središtu kraj Vršca. Performans se sastoji od razbijanja deset skulptura (poprsja) premijera **Aleksandra Vučića**.

»Ovim performansom odgovaram na suludu političku entropiju u kojoj se nameće subjektivni diskurs jednog premijera. Taj premijer se sada zove Aleksandar Vučić, a donedavno se zvao **Boris Tadić**, mada je imao razna imena. To je moj pokušaj da makar u polju kulture i umjetnosti napravim prostor gdje je politizacija nemoguća«, izjavio je Grozdanić za portal *mojnovisad.com*.

Grozdanić je svoj performans, kako kaže, prvo ponudio u nekoliko novosadskih institucija kulture, gdje je naišao na »zatvorena vrata«, te je odlučio da *Alegoriju* izvede na »tajnoj lokaciji« u Novom Sadu, inače atriju zgrade u kojoj se nalazi njegov atelje.

Međutim, jutro pred sam događaj, predsjednik kućnog savjeta te zgrade službeno je intervenirao i pozvao policiju, te je na njegovu inicijativu ovaj događaj zabranjen.

Inače, istaknuti multimedijalni umjetnik i bivši ravnatelj Muzeja suvremene umjetnosti Vojvodine, **Živko Grozdanić** član je Izvršnog odbora udruge Hrvatski građanski savez.

Komšija je susjed!

NOVI SAD – Povodom rastućih nacionalnih tenzija u regiji, na inicijativu EXIT tima, neformalna grupa istaknutih umjetnika i javnih ličnosti iz Srbije, Hrvatske i Bosne i Hercegovine sastavila je otvoreno pismo javnosti.

»One koji traže nacionalne podjele treba vratiti u tu njihovu prošlost, a XXI. stoljeće prepustiti rođenima 90-ih, običnim, vrijednim i poštenim ljudima, zbog kojih će ta budućnost ponovo biti svijetla«, navodi se u pismu te dodaje kako »ekstremna nacionalistička retorika, fašističke parole, ultradesničarski javni nastupi i zatezanje odnosa u regiji djeluju kao da smo svi kolektivno upali u vremeplov, koji nas vuče za nos unatrag«.

Potpisnici redova u ime »tihe balkanske većine« su redatelji **Oliver Frlić**, **Kokan Mladenović**, glumci **Zoran Cvijanović**, **Sergej Trifunović**, **Nenad Okanović**, muzičari **Ida Prester** (Lollobrigida), **Dino Šaran** (Letu Štuke), **Nemanja Kojić** (Hornsman Coyote), jedan od osnivača Otpora i gostujući predavač Harvarda **Srđa Popović**, osnivač Exita **Dušan Kovačević**, direktor Studentskog kulturnog centra Novog Sada **Zdravko Vulin**, dramaturg i osnivač *Miksera* **Ivan Lalić**, novinar i pisac **Branko Rosić**, te brojni drugi.

»Na svakom mjestu, u svakoj situaciji koja proizvodi mržnju i nasilje, reagirat ćemo glasno, jasno i argumentirano. Jer, komšija je susjed i susjed je komšija!« poručuju potpisnici pisma.

Tradicija avangarde Božidaru Mandiću

ZRENJANIN – Nagrada *Tradicija avangarde* Fonda *Vujica Rešin Tucić i Vojislav Despotov* za 2016. godinu, koja se dodeljuje za doprinos avangardnoj umjetnosti, dodijeljena je **Božidaru Mandiću**, konceptualnom umjetniku, književniku, performeru i osnivaču umjetničke komune *Porodica bistrih potoka*.

Mandić je dobio nagradu za ukupno životno djelo, uz posebno isticanje njegove retrospektivne izložbe *Natrag*, održanu 2015. u Muzeju suvremene umjetnosti Vojvodine, kao i roman *Pertle* u izdanju Službenog glasnika.

Žiri nagrade činili su **Vladimir Vasiljev** (predsjednik), **Svetislav Basara**, **Vladimir Kopicl**, **Gojko Božović** i **Branislav Grubački**.

Fond *Vujica Rešin Tucić i Vojislav Despotov* osnovan je na inicijativu pokreta *Novi optimizam* uz potporu Gradske narodne knjižnice *Žarko Zrenjanin* iz Zrenjanina.

Regeneracija Dunava u Monoštoru

MONOŠTOR – Ovogodišnji Ekološko-glazbeni festival *Regeneracija Dunava* bit će održan 17. i 18. lipnja u Monoštoru. Manifestacija predstavlja jedinstvo edukativnih sadržaja vezanih za podizanje svijesti o značaju ove rijeke, uz glazbene sadržaje u vidu dvodnevni reggae koncerata. Festival se održava na prostoru Eko-rekreativnog centra.

IZLOŽBA DAVORA GROMILOVIĆA U POŽEGI

Specifična intimna estetika

UGradskoj galeriji Požega do 18. svibnja postvljena je izložba radova *Kristalizacija* somborskog vizualnog umjetnika **Davora Gromilovića**. Postav obuhvaća 34 rada u medijima slikarstva, grafike i crteža.

»Već svojim nazivom izložba aludira na konkretnizaciju ideje i završetak procesa umjetničkog istraživanja jedne specifične oblasti«, zapisala je o izložbi povjesničarka umjetnosti **Amalija Stojšavljević**. »Međutim ovaj izbor radova predstavlja tek mikro seriju u odnosu na konstantno i kontinuirano umjetnikovo istraživanje svog unutrašnjeg bića u koliziji s agresivnom i neizvjesnom svakodnevnom realnošću. Putem dominantne upotrebe simbola, kolažiranjem i prožimanjem realnih i nadrealnih situacija i odnosa, umjetnik stvara arteficialni svijet unutar kojeg važe drugačiji mehanizmi funkcioniranja. Proces umjetničkog oblikovanja započet još u djetinjstvu, nakon akademskog obrazovanja na Akademiji umjetnosti u Novom Sadu, ponovo se slobodno nastavlja sada kroz pročišćeniji i konkretniji vizualni izraz. Formalno, izložba obuhvaća tradicionalne medije poput slikarstva, grafike i crteža, koji su u funkciji konkretizacije ideje, odnosno koji na najizravniji način mogu transponirati i vizualizirati ideju. Dakle, cilj umjetnika nije formalno istraživanje granice izdržljivosti medija i konceptualizacija samog medija, već da upotrebom medija koji najviše odgovara njegovom senzibilitetu, a eksperimentirajući sa sadržajem, uspostavlja izrazito specifičnu intimnu estetiku. Iako je forma stavljena u

službu sadržaja, ona dobija različite oblike koji prevazilaze 'klasičnost' medija, poput knjige *Kristalizacija*, ispunjene crtežima-dokumentima procesa nastanka radova ili je koncipirana u mini serije zbog semantičke koherentnosti kao u triptihu slika *Three hours* ili seriji grafika *Four Fruits*.«

Davor Gromilović (Sombor, 1985.) najviše se bavi istraživanjem na polju slike i crteža, a njegovo stvaralaštvo pored toga sačinjava i rad na muralima, grafikama, dizajnu odjevnih predmeta i umjetničkih fanzina. Od 2008. godine imao je 14 samostalnih i preko 50 grupnih izložbi kako u svojoj, tako i u nekim europskim zemljama. Njegova djela nalaze se i u nekolicini umjetničkih kolekcija, kao što su zbirka Muzeja savremene umjetnosti Vojvodine, zbirka Kulturnog centra Novi Sad i Sombor i druge. Njegovi radovi objavljeni su u mnogobrojnim knjigama, magazinima i fanzinima s područja Balkana i Europe.

D. B. P.

Duhovna ekspedicija

Pješačenje po prirodi, a posebno brdima i planinama, iliti *hiking*, postaje sve popularnija aktivnost suvremenog zapadnog čovjeka. Tako sam i ja za vikend *ovjerio* svoj prvi Fruškogorski maraton. Ukratko, predивно iskustvo, čak i kada u to uračunate meni dotad nepoznatu vrstu upale pojedinih nožnih mišića. Ipak, kakve veze *hiking* ima s ovom rubrikom rezerviranom za kulturu?

Ima, itekako. Meni to nije zvučalo iznenađujuće, ali prvi »pravi« planinar bio je upravo čovjek čije se djelo veže za kulturu, preciznije književnost. U pitanju je renesansni velikan **Francesco Petrarca**. On se daleke 1336. popeo na južnofrancuski Mount Ventoux, a svoje oduševljenje tim iskustvom opisao u pismu poznanicima. Tako je iza sebe ostavio prvi dokumentirani uspon u planinu isključivo radi osobnog zadovoljstva, pa zato taj dan mnogi smatraju rođendanom planinarstva.

Nadalje, i prvi hrvatski roman, *Planine* koje je 1536. napisao **Petar Zoranić**, ima veze s planinarenjem. Premda to nije glavna tema i poanta djela, u romanu se opisuje izmišljeno sedmodnevno putovanje hrvatskim planinama. Kada je hrvatska književnost u pitanju, prošloga sam ljeta imao sreću pročitati *Priručnik za hodače* **Ede Popovića**, koja je značajno inspirirana pješačenjem i Velebitom. Knjiga je vrijedna svake sekunde utrošene na čitanje.

Brojna umjetnička djela, inspirirana su boravkom u brdima ili planinama (primjerice, najpoznatija staza za *hiking* u Njemačkoj zove se *Malerweg – Slikarski put*, jer je okolna priroda inspirirala više poznatih slikara). A nije teško ustanoviti zbog čega ta, posebice ona manje civilizirana, priroda ima takav efekt na nas. Zašto nas, rekao bih i doslovce, nadahnjuje?

Jedan od odgovora, kojemu je, po meni, teško proturječiti dao je prof. dr. **Željko Poljak** u *Zlatnoj knjizi hrvatskog planinarstva*. On, naime, piše kako je »planinarstvu tjelesno naprezanje samo sredstvo, a cilj mu je i sadržaj u duhovnom području«. A da je tako, najbolje osjetite kada se s takve, »duhovne ekspedicije« vratite doma u svoj »svetovni« život.

D. B. P.

STIPAN BAŠIĆ ŠKARABA, *BUNJEVAČKA GRANA STIHOM IZATKANA*,
HRVATSKA ČITAONICA, SUBOTICA, 2016.

Pisma nek nam dušu širi

Stipan Bašić Škaraba piše pjesme već dvadesetak godina, a objavljivao ih je u *Subotičkoj Danici* i *Liri naivi*, no široj je publici najpoznatiji kao autor pjesama koje se često izvode na *Festivalu bunjevački pisama*. Na tom je tragu i zbirka *Bunjevačka grana stihom izatkana* koja donosi četrdesetak pjesama prema tematici raspoređenih u pet skupina, a uvod u svaku predstavljaju po dva stiha. Zbirka je popraćena pogovorom u kojemu **Tomislav Žigmanov** ovo pjesništvo opisuje kao »(...) živahno pjesništvo o svjetovima i životima razdraganog čovjeka Bačke, kojemu je do brojnih sadržaja vlastitosti stalo«. Knjigu prati i nosač zvuka na kojemu je 16 uglazbljenih Škarabinih pjesama, od kojih je skoro svaka nagrađivana na jednom od spomenutih festivala.

RADOST I TUGA

U prvi nas dio uvodi stih *Ravnica nas naša umara i brani / uz Božu pomoć bilim krivom rani* a pjesme u njemu slave Vojvodinu, Panoniju i bunjevačke običaje poput Dužijance, no ne izostaje i tuge zbog promjena koje pjesnik lako oslikava kroz slike napuštenih odnosno usamljenih salaša: *Pod zabatom bunja / prid njom lanac truo / odavno se lavež / iz nje nije čuo. (Napušteni salaš).*

Drugom skupinom pjesama opjevava djetinjstvo i neke drage mu lokalitete poput bikovačke crkve ili kuće u kojoj je proveo djetinjstvo. Ni ljubavnih pjesama, dalje u zbirci, ne izostaje a u njih nas uvodi stihovima: *Da*

živim život još jedan vik / tio bi gledat tvoj mio lik! Pjeva o ljubavima i ljubovanju kakvih se sjeća što iz vlastita iskustva što iz pričanja starih... (Bečarske noći, Lolo moja, Gabrić čuprija itd.).

Nađe se i pokoji šaljivi stih poput onih u pjesmama *Svi me vole svi me maze, Unuk i dida ili Ej dida, dida: Ej dida, dida / šta Vam to triba, / vino volite / ko vodu riba! / Nije Vam dosta / jedna, dvi čaše / već oma zovete / i tamburaše. Ili pak pjesma Bečarska je narav vedra: Faljen Isus, bunjevačke nane, / vi na misu, a ja iz mijane. / Da ste barem ko ja vridne bile, / dvi krunice već bi izmolele.*

PRELA I POKLADE

Posljednja skupina pjesama opjevava tamburicu, prela i poklade (*Prelo, Pisma prelu, Prelo Subotice, Preljska pismo* itd.), te je i ugođaj mahom veseo kako već i priliči. No, i u ove pjesme se provuče i pokoji stih koji oplakuje sve ono čega više nema, poput *Prelo bunjevačko: Davno bilo, još i sad nam / pisme govore / igralo se i pivalo / kažu do zore! / Stari, mladi, svi dolaze / da se provode / bunjevački običaj je / kad su poklade.*

Taj moment žalovanja za onim što je prošlo i nemoguć-

nost da se razumije ono što jest – mogli bismo prepoznati kao okosnicu cijele zbirke. »Ono davno« se glorificira i pjesma-pokušava oživjeti dok se na »novo doba« gleda podrugljivo i s neodobravanjem, kao, primjerice, u stihovima *Preljske paradije: Prelja neće dukate na vratu / već na pupku, da svitli u mraku / Drmca se sva u ritmu pop-a / ne stidi se što je gleda popa.*

LOKALNI GOVOR

Sve su pjesme pisane »bunjevačkom ikavicom«, kako se popularno naziva lokalni govor koji po svojim obilježjima pripada korpusu hrvatskoga jezika, odnosno, riječ je o govoru koji pripada *zapadnom dijalektu* hrvatskoga štokavskog narječja. Pjesme su u stihu, što je zgodno za uglazbljivanje, no ni formom ni sadržajem nisu na tragu suvremenog pjesničkog izričaja.

Osim toga, kada se tematika kao ovdje ograniči, tada se stalna mjesta poput tamburice, bečara i snaša, ravnice... itd. osjećaju kao pomalo zalihosna, te bez svježine i originalnosti. No, kako su motivi koje opjevava u stvari segmenti života kakav se nekada živio, te kako se s tim konceptima neki žitelji ovog podneblja identificiraju, vjerujem da zbirka ima svoju publiku.

Marina Balažev

ZAGREBAČKI TEATAR RUGANTINO U SRIJEMSKOJ MITROVICI

Pogubna ideja instant slave

Kazalište Dobrica Milutinović iz Srijemske Mitrovice, bilo je proteklog tjedna domaćin zagrebačkom Teatru Rugantino. Gosti su se mitrovačkoj publici predstavili više nagrađivanom predstavom *ThisCasting* redatelja **Mirana Kurspahića**. Predstava je nastala prema drami *Jeza* suvremenog njemačkog dramatičara **Lutza Hübnera** i govori o demagoškom utjecaju televizije na mlade ljude, posebice »reality show-ova« poput *Velikog brata*, *Farme* i ostalih rijality emisija. Kroz likove tri djevojke, različitih životnih sudbina i puteva, otvara se prostor za preispitivanje zdravlja jednog društva. Gradeći radnju na finalu audicije za voditeljicu emisije koja se odigrava pred publikom, predstava ukazuje i na hiperprodukciju glumaca u Hrvatskoj, što je problem koji postoji i u Srbiji.

CIJENA SLAVE

Predstava *ThisCasting* je nastala prije dvije godine i do sada je izvedena diljem Hrvatske, a gostovala je i u Bosni i Hercegovini, Crnoj Gori, te Srbiji (Beograd, Sombor). Vrijeme kada je gotovo svaki segment našeg djelovanja gotovo temeljito ekstradiziran, lavina reality projekata, talent show-ova, gotovo je preplavila kako Hrvatsku tako i Srbiju i ostavila posljedice. Istodobno, ostavila je pogubnu ideju instant slave, ideju koja je posve neprimjetno, ali perfidno izmijenila sustav vrijednosti i razvila kult površnosti. Predstava postavlja i sljedeće pitanje – što smo sve spremni učiniti sterani u egzistencijalni kut.

»Svi skupa smo zajedno osmišljavali sve u predstavi«, kaže glumica **Iskra Jirsak**. »Postavljamo

pitanja – što radimo sa sobom, kakvi smo s drugim ljudima u komunikaciji, u kojoj mjeri smo spremni učiniti neke stvari na uštrb nekoga drugoga? Predstava također govori – koliko smo spremni daleko otići za cijenu slave? Cijena slave i života, postala je nažalost jako niska. Kako gledamo na televiziji, ljudi su stvarno spremni napraviti sve, samo za nekih pet minuta slave. To je nešto što me duboko plaši i mislim da je ovakva predstava potrebna ljudima, da se malo zapitaju za što zapravo navijaju«.

MALA »MANIPULACIJA«

Junakinje predstave tipične su predstavnice svoje generacije i svaka od njih u različitoj je situaciji. No motiv, financijska sigurnost, dovoljno je snažan da nijedna od njih ne želi odustati čak ni po cijenu prelazanja

moralnih i profesionalnih vrijednosti.

»Naišli smo na dobru reakciju publike kako u Beogradu tako i u Srijemskoj Mitrovici«, kaže Iskra Jirsak. »Bude situacija kada neki stariji ljudi prihvate našu predstavu s više rezerve, napuste predstavu zbog nekih ekspresivnijih scena, dok je mlađu publiku mnogo lakše uvesti u tu našu malu 'manipulaciju'. Moj lik nije nimalo sličan meni iako u predstavi koristimo neke stvari iz privatnog života i zovemo se našim privatnim imenima. Cilj je da publika shvati poruku naše predstave i ako smo u tome uspjeli, ja mogu biti zadovoljna«, kaže Iskra.

KAZALIŠNA SURADNJA

Predstava *ThisCasting* je vrlo dobro prihvaćena kod publike u Srijemskoj Mitrovici:

»Postoji veliko zanimanje publike jer Srijemska Mitrovica ima već izgrađenu kazališnu publiku koja točno zna koji su joj standardi i što očekuje od predstave, tako da nisam sumnjala u posjećenost ove predstave«, kaže ravnateljica Kazališta Dobrica Milutinović **Jelena Janković**. »Kazališta su mjesta susreta glumaca, razmjene ideja i zato smo tu i mi i naše kolege iz Hrvatske da surađujemo i tu suradnju učvršćujemo. Ova se predstava bavi pitanjem što je aktualno i kod nas i općenito u zemljama u regiji, a to su 'reality programi'. Vjerujemo da je mitrovačka publika kao i mi, uživala u izvođenju ove zanimljive interaktivne predstave«.

Tri mlade glumice u potrazi za poslom u predstavi *ThisCasting* odigrale su **Dunja Fajdić**, **Sanja Milardović** i Iskra Jirsak, a u ulozi snimatelja našao se **Ivan Bošnjak**.

S. Darabašić

HRVATSKE ŽUPANIJE KROZ POVIJEST

Biser Jadrana

Dubrovačko-neretvanska županija je najjužnija hrvatska županija, a zbog izlaza Bosne i Hercegovine na more kod Neuma podijeljena je na dva dijela; sjeverni neretvanski i južni dubrovački. Županija obuhvaća oko 3 posto ukupnog teritorija Hrvatske, a isti toliki postotak i stanovništva Hrvatske. U županiji se nalazi pet gradova: Metković, Opuzen, Ploče, Korčula (na istoimenom otoku) i Dubrovnik koji je sjedište županije.

Veći dio Dubrovačko-neretvanske županije nalazio se u sustavu Neretvanske kneževine, starohrvatske kneževine koju su utemeljili Hrvati nakon svog dolaska u VII. stoljeću. Neretvanska kneževina se prostirala od Neretve do Cetine, a osim obalnog područja obuhvaćala je pojedine dalmatinske otoke. Stanovnici Neretvanske kneževine bili su poznati kao vrsni moreplovci, stoga su, osim za trgovinu, svoje pomorske vještine koristili i za napade na mletačke brodove. Mletački dužd **Pietro I. Candiano** pokrenuo je 887. godine ratne brodove u

bitku protiv Neretvanske kneževine koja je bila pod upravom kneza **Branimira** upravo radi čestih napada Neretljana na mletačke trgovačke brodove. Po zapisu mletačkog ljetopisca **Ivana Đakona**, u početku je dužd imao uspjeha te navodi da je uništeno pet brodova neretvanske kneževine, ali ubrzo, točnije 18. rujna 887. godine, Mlečani gube bitku, u cijelosti su uništeni mletački brodovi a dužd Candiano je poginuo. Radi daljnjeg nesmetanog prolaska mletačkih brodova Mletačka Republika obvezala se za plaćanje godišnjeg danka (solutus census) hrvatskom vladaru, te su radi toga hrvatsko-mletački sukobi prekinuti sve do konca X. stoljeća. U spomen na tu važnu pomorsku bitku dan 18. rujan u Hrvatskoj se slavi kao Dan Hrvatske ratne mornarice.

ZEMLJOPISNI POLOŽAJ I GOSPODARSTVO

Dubrovačko-neretvanska županija obuhvaća uzano obalno područje s dva specifična zemljopisna dijela; delta rijeke Neretve i poluotok Peljašac, te otoke od

kojih su najznačajniji Korčula, Mljet, Lastovo i grupa Elafitskih otoka. Zahvaljući visokim planinama u samom zaleđu županije koji je štite od prodora hladnog zraka u županiji prevladava sredozemna klima. Gospodarstvo županije je orijentirano ka turizmu koji donosi i najveće prihode od poljoprivrednih djelatnosti – zastupljen je uzgoj citrusa, vinove loze i cvijeća, a razvijeno je i morsko brodarstvo.

KULTURNE I POVIJESNE ZNAMENITOSTI

Od povijesnih znamenitosti županije najznačajniji je grad Dubrovnik koji svoj značaj stječe kao neovisni grad-država Dubrovačka Republika koja je postojala od 1358. do 1808. godine. Stara gradska jezgra Dubrovnika okružena veličanstvenim gradskim zidinama sa svojom jedinstvenom arhitekturom i spomenicima od neprocjenjive kulturno-povijesne baštine uvrštena je 1979. godine na UNESCO-ov popis svjetske kulturne baštine. Od mnogobrojnih znamenitosti treba izdvojiti

ti; Gradske zidine, Knežev dvor, Orlandov stup, Onofrijeva česma, glavna ulica stare jezgre Stradun, palača Sponza, Dubrovačka katedrala posvećena Uznesenju Blažene Djevice Marije na nebo, crkva sv. Vlaha. U Dubrovačkoj Republici rođene su mnoge znamenite osobe od kojih su za hrvatsku znanost i kulturu najvažnije: **Ivan Gundulić**, **Ruđer Bošković** i **Marin Držić**. Osim četiri utvrđene kule na gradskim zidinama (Bokar, Minčeta, Sv. Ivan i Revelin) veliki značaj za obranu Dubrovačke Republike imala je tvrđava Lovrijenac koja se nalazi izvan gradskih zidina na hridi visokoj 37 metara. Na strmoj i nepristupačnoj hridi u blizini gradskih zidina Mletačka Republika planirala je sagraditi tvrđavu iz koje bi kontrolirala Dubrovnik i koja bi bila ključna točka za držanje grada pod svojom vlašću. Početkom XI. stoljeća Dubrovčani su predviđali ovaj potez Mlečana, te su prije njih, u roku od samo tri mjeseca, sagradili moćnu utvrdu koja je branila zapadne morske i kopnene prilaze gradu. Premda se nastanak ove utvrde vezuje za XI. stoljeće zbog svoje važnosti tvrđava je često ojačavana i nadograđivana posebice u XIV. stoljeću a kasnije i tijekom XVI. i XVII. stoljeća. Specifično za ovu utvrdu je debljina zidova od 4 do 12 metara na onim stranama s kojih neprijatelj može doći dok debljina zida prema gradu Dubrovniku iznosi svega 60 centimetara. Ovakva mala debljina zida prema gradu ostavljena je iz sigurnosnih razloga, ako bi zapovjednik ove moćne utvrde želio nametnuti svoju volju gradu, u tom slučaju Dubrovčani su lako mogli probiti ovaj zid oružjem iz grada i spriječiti tu namjeru. Na ulaznim vratima u utvrdu, Lovrijenac koja je branila slobodu Dubrovačke Republike, na kamenu su uklesane riječi: *NON BENE PRO TOTO LIBERTAS VIDITUR AURO* – (SLOBODA SE NE PRODAJE NI ZA SVO BLAGO SVIJETA).

REGIONALIZACIJA REPUBLIKE SRBIJE S POSEBNIM OSVRTOM NA PROŠLOST I »PREDVIĐENU« BUDUĆNOST POKRAJINE VOJVODINE

Čovjekomjernost polako nestaje

Usrijemskom djelu Vojvodine kršćanstvo se kao religija pojavilo vrlo rano. Sveti Dimitrije, po kojem je Srijemska Mitrovica dobila ime, bio je jedan od pet srijemskih mučenika. Najezda stepskih naroda, Huna, Avara, Bugara, Mađara u potpunosti je uništila ovu ranokršćansku civilizaciju, od nje su jedino u Mitrovici ostali temelji male crkve posvećene sv. Dimitriju. Prekretnicu je donijela odluka oca sv. Istvána Géze, koji je tada lavirao između dvije tadašnje velesile, Istočnog odnosno Zapadnog Rimskog carstva. On je odlučio prikloniti se Zapadu, ali nikad nije prekidao veze i s Bizantom. Čini mi se da ovakva politika i danas ima sljedbenike na ovim prostorima. Možda je to naša sudbina, rekli bi fatalisti.

No, sve u svemu prve crkve na prostoru ostatka Vojvodine počele su se graditi u XI.-XII. stoljeću. Danas, iz tog razdoblja, imamo otkopan veliki broj ovakvih malih »Božjih kuća« – pet samo u okolici Subotice. Za naša današnja shvaćanja, to su zapravo bile crkvice, skromnih dimenzija, u neke jedva da je stalo 40-60 vjernika i bile su čovjekomjerne. Oltar je bio u niši iza svećenika kojeg je od vjernika dijelio možda jedan metar. Po kraljevom zakonu deset kuća, zapravo deset porodica bilo je dužno izgraditi crkvu i hraniti svećenika. Svećenika i opremu hrama osiguravao je sam kralj. Svi stanovnici ovih proto-naselja nedjeljom su morali slušati misu. Kasniji zakon je odredio da se svi umrli moraju pokapati u svetoj zemlji oko crkve. Ovaj *cemeterijum* od ostatka prostora dijelio je zid ili jarak. Poslije tatarske najezde, ovi zidovi oko crkve postali su obrambeni, kao,

primjerice, u Moroviću: zidovi su nestali ali crkva i groblje su i danas u funkciji. Kako se društvo razvijalo, tj. postajalo bogatije, ove prvobitne crkve su srušene i na njihovom mjestu građene su nove i veće. Iz tog razdoblja

Morović, XIII. stoljeće

svakako su najpoznatija crkva u Arači i gotička crkva posvećena Sv. Kipistranu u Iloku.

MOĆ I BOGATSTVO

Kao studenti bili smo u srednjovjekovnim vjerskim objektima, prije svega u crkvama, i onda su nam profesori objašnjavali čovjekomjernost koju smo i sami doživljavali – da, u biti male crkve, i ne pokušavaju svojom dimenzijom nametnuti strah od Boga, nego nekom svojom toplinom vjernika tjeraju na meditaciju, da sam spozna svoje jedinstvo sa Stvoriteljem.

Kasnije su se pojavljivale vjerske građevine (i ne samo one) koje su počele bivati sve veće i veće. Na putu do fakulteta često sam prolazio pokraj crkve Svetog Marka na Tašmajdanu u Beogradu. Naravno, ušao sam u nju, ali

Dubai, XXI. stoljeće

nije mi bilo ugodno. Prostor mi se činio ogromnim i hladnim, nedostajala mi je baš čovjekomjernost. Sjećam se da su kolege profesori projektanta (našeg profesora) u šali kritizirali da je Markova crkva uvećana kopija manastirske crkve Gračanice. Danas se u Beogradu gradi najveća crkva na Balkanu, bar se tako govori. Za mene u istočno-grčkoj vjeri crkva svih crkava je crkva Svete Mudrosti, poznatija kao Hagia Sofija, ili danas Aja Sofija u nekadašnjem Konstantinopolju, danas Istanbulu. Građena je u šestom stoljeću naše ere, i njena veličina je dovoljna da se u nju

smjesti nogometno igralište. Kada je Papska država bila na svom vrhuncu u doba renesanse, građena je crkva svih crkava katoličke vjere u Rimu, posvećena sv. Petru. Imao sam priliku posjetiti ovu najpoznatiju Božju kuću. Moram priznati da se uopće nisam osjećao ugodno u tom ogromnom prostoru, u kom su posjetitelji sa mnom zajedno sličili mravima. Po mom mišljenju, ove građevine su podignute u slavu Boga, ali njeni graditelji su imali mnogo prizemnije ciljeve, da pokažu svoju moć i bogatstvo.

NOVI HRAMOVII XX. STOLJEĆA

Tijekom povijesti, sve velike svjetske religije su se dijelile najmanje na dva dijela, neke i na više, a da o raznim vjerskim pokretima, sektama i ne govorim. Danas svaki čovjek može birati (ne)vjeru po svojoj mjeri. No, čini mi se da svi imaju jednog »novog zajedničkog boga«, koji se popularno naziva Kapitalom. Milijuni ljudi, ne libeći se ni opasnosti, kreću na put migracije da bi se poklonili ovom »novom bogu«, bogatstvu i boljem životu. U njegovu slavu grade se sve viši i viši oblakoderi diljem čitavog svijeta. Nafta, zlato XX. Stoljeća, zvana i crno zlato, nekim državicama donijela je neslućeno bogatstvo. Naša domovina, istina malo skromniji je ovih dana položila je temeljni kamen još jednom hramu nazvanom »kula Beograd« (visina 280 m), koji će biti najviši u ovom dijelu Europe. Naravno »novi bog« novac, ovog puta stići će iz inozemstva u vidu kredita, pa neka mu se klanja tko voli i vjeruje, ja ipak ostajem pri skromnosti i čovjekomjernosti.

OBNAVLJA SE KARMELIĆNSKA KAPELA U SOMBORU

Raskošno neogotičko zdanje

Među crkvenim objektima u Somboru i okolici svojim specifičnim izgledom izdvaja se kapele mauzolej u neogotičkom stilu na Velikom katoličkom groblju u Somboru. Izgrađena je početkom XX. stoljeća, a sada se prvi puta obnavlja.

Kapela na Velikom katoličkom groblju o kojoj od polovice 70-tih godina prošlog stoljeća brinu somborski karmelićani se obnavlja. U tijeku su radovi na obnovi krovšta, dok će obnova ostatka kapele pričekati dok se ne osiguraju sredstva za to.

»Mi kažemo kapela, a zapravo je to grobnica, koju su karmelićani na uporabu dobili prije više od 40 godina. To znači da su svi karmelićani, koji su preminuli poslije 70-tih godina prošlog stoljeća sahranjeni u ovoj kapeli. Kapela je u prilično lošem stanju, kako izvana, tako i njen unutarnji dio i zaista je krajnji čas da se obnovi. Uz Božju pomoć i naravno pomoć vjernika, nadamo se da ćemo sakupiti potrebna sredstva za njenu potpunu rekonstrukciju. Prva faza je obnova izvana kako bi se se zaustavilo prokiš-

njanje i zaštitili vanjski ukrasi, a sve da ponovno zasija u svom punom sjaju«, kaže prior Karmelićanskog samostana u Somboru otac **Stjepan Vidak**.

Za sada će biti obnovljeno samo krovšte, a unutarnja obnova, koja je također plani-

rana pričekat će da se prikupe sredstva.

Karmelićanski mauzolej je u neogotičkom stilu podigao somborski župnik **Gyula Fejér** kao obiteljski mauzolej. U kripti kapele Fejér je 1914. godine i pokopan, U kapeli je bio

Dan duhovnih zvanja

Svjetski dan duhovnih zvanja sjemeništarci i učenici gimnazije *Paulinum* proslavili su 17. travnja u subotičkoj katedrali. Dan duhovnih zvanja je uvijek na četvrtu nedjelju iza Uskrsa. Ova nedjelja se još zove nedjelja Dobroga Pastira, jer se čita evanđelje o Dobrome Pastiru, Isusu, koji posvećuje i daje svoj život za druge. Ovaj dan je ustaljen za vrijeme II. vatikanskog sabora kako bi pobudio vjernike na sva duhovna zvanja.

Taj dan je za paulince, osim dana *Paulinuma* i proštenja, sjemenišne kapele najvažniji dan. U čast Dana duhovnih zvanja učenici i sjemeništarci su priredili, kao i prijašnjih godina, najprije glazbeno-meditativni program, a zatim je slijedila sv. misa u katedrali – bazilici.

Na prigodnom programu su nastupili sjemenišni zbor *Schola Cantorum Paulinum*, recitatori i solisti na violini i na flauti uz pratnju orgulja. Uvodnu riječ uputio je rektor zavoda mons. **Josip Mioč**, koji je naglasio značaj ovoga dana i aktivno sudjelovanje za duhovna zvanja.

Iza prigodnog programa je slijedila sveta misa za zvanja, koju su prikazali rektor *Paulinuma*, zatim duhovnik sjemeništaraca mons. **Marko Forgić** i đakon **Arnold Lukács**. Umjesto propovijedi, o svom životnom putu i pozivu posvjedočili su **Denis Nađ** i **Attila Katona** učenici IV. razreda.

Cilj Svjetskog dana duhovnih zvanja je potaknuti vjernike na žarku molitu i žrtve za svećenička, redovnička i misijska zvanja i ujedno poticati naše vjernike na potporu sjemeništa i gimnazije *Paulinum*, koji je jedina takva institucija na našim prostorima.

M. J.

pokopan i sluga Božji o. **Gerard Tomo Stantić**, dok mu posmrtni ostaci nisu prenijeti i pokopani u karmelićansku crkvu. Gyula Fejér bio je svećenik i na koncu XIX. i na početku XX. stoljeća bio je jedna od najistaknutijih osoba grada Sombora, ali je njegovo ime danas skoro zaboravljeno.

»Posljednjeg desetljeća XIX. stoljeća upravljao je školom za njegovateljice u Somboru. Tih godina se počeo zalagati za osnivanje glazbene akademije u Somboru, ali za tu ideju nije dobio potporu gradskih vlasti. Razočaran, sam je kupio zgradu, na današnjem vijencu Vojvode Radomira Putnika, kako bi osigurao prostor za njegovanje crkvenog pjevanja i crkvene glazbe (spomen-ploča i danas postoji na zidu kuće). Uz financijsku potporu imućnih obitelji osnovao je 1904. godine dobrotvornu zajednicu za dnevni boravak djece siromašnih obitelji. U toj zajednici dnevno je na boravku i objedu bilo stotinjak djece. Pokopan je u kapeli koju je izgradio na Velikom katoličkom groblju«, kaže **Žužana Cirkli**, novinarka i somborska kroničarka.

Kapela se danas za vjernike otvara tri puta na godinu. Na Svi svete, na drugi dan Karmelske gospe i na blagdan pokojnika karmelskog reda.

Z. V.

RADIO MARIJA

NOVI SAD	90,0 MHz
SUBOTICA	90,7 MHz
SOMBOR	95,7 MHz
VRDNIK	88,4 MHz
NIŠ	102,7 MHz
LESKOVAC	107,4 MHz

Piše: dipl. theol. **Ana Hodak**

Liturgija šeste vazmene nedjelje pred vjernike stavlja evanđeoski tekst teško shvatljiv u prvi mah, u kojem Isus skreće pozornost na više stvari koje je naizgled teško povezati u jednu cjelinu (usp. Iv 14,23-19). Međutim, cijeli tekst je itekako povezan i daje nam važne smjernice za kršćanski život u svijetu u kojem kršćanski duh nije više lako raspoznatljiv, već su se kršćani stopili s onima koji Krista ne nasljeđuju.

VODSTVO DUHA

Na samom početku Isus govori o vršenju njegovih zapovijedi, tj. o poslušnosti njegovoj riječi u ljubavi te za nagradu obećava svoju i Očevu prisutnost. No, najednom počinje govoriti o Duhu Svetom koji je Branitelj. Na kraju dolazi obećanje mira koje je drugačije od mira kojeg nudi svijet, te hrabri učenike da se ne boje kada ih ostavi same.

Vjernik koji svoju vjeru doživljava kao jednostavne definicije koje treba znati, spisak obveza koje mora izvršiti, ovaj ulomak iz Ivanovog evanđelja neće moći shvatiti. Naime, ovonedjeljno evanđelje podsjeća kako kršćanstvo nije niti životna filozofija, niti znanje koje treba usvojiti, ono jest život. Kršćaninu njegova vjera treba prožeti svaki segment života, jer ona se živi, a ne uči, ona nije znanje. Vjersko znanje je samo pomoć u življenju vjere, a ona se ne može na to znanje

Vjera se živi

svesti. S druge strane, vjera nije tradicija, nije običaj, ako se na to svede onda se obezvrjeđuje. Stoga da bi se razumjelo Isusa i prihvatilo ono što nas poučava treba prije svega odbaciti odnos prema kršćanstvu kao prema nečemu što se može naučiti ili pak kao prema usvojenoj tradiciji koju su nam predali naši stari, nego ga prihvatiti kao nešto što se živi u svakom trenutku, u svakoj situaciji i na svakom mjestu.

No, da bismo svoju pripadnost kršćanstvu mogli živjeti onako kako Isus od nas zahtijeva potrebno nam je znanje o njemu. Isto tako ono je utkano duboko u tradiciju i običaje našeg naroda, te ne možemo izbjeći tu tradicionalističku notu vjere koju primamo od naših predaka, ali zato treba znati balansirati. Treba znati sve to povezati i uskladiti, te postaviti i ostati kršćaninom kakvim nas Isus želi, a to možemo postići samo uz pomoć Duha Branitelja. Stoga Isus namjerno nakon što nas je upozorio da živimo njegovu riječ spominje Duha. On je taj koji će nam pomoći u življenju vjere, jer čovjek sam to ne može. Ne oslanjajući se na Duha dolazi u opasnost da postaje tradicionalist koji je ostao bez vjerskog žara. »Povijest nas uči da se bez kreativnog odnosa prema kršćanskoj baštini, koji je moguć samo u slobodi Duha, ta baština lako pretvara u prazan i beživotan tradicionalizam koji nikomu ne koristi. S druge strane, pozivanje na slobodu Duha, ako ne vodi izravno k Isusu i ne otkriva ozbiljnost njegove riječi i njegova učenja, prijeti opasnošću da se uništi povijesni temelj kršćanske vjere i da se ona pretvori u površno zanesenjaštvo. A baš u Isusovoj riječi i primjeru njegova života nalazi se snaga oslobođenja s

kojom se ništa drugo ne može uspoređivati i koje se kršćanin nikad ne smije odreći. Zato ju je potrebno uvijek iznova otkrivati i na konkretan način primjenjivati... A uloga Duha Branitelja kojega je sam Isus obećao i poslao je baš u tome da trajno 'podsjeća' na Isusa i njegovu riječ i da sve dublje 'uvodi' u istinu koja oslobađa« (**Ivan Dugandžić**).

DONOSITELJI MIRA

Na govor o Duhu Branitelju Isus nadovezuje govor o miru. Nameće se pitanje što Isus želi reći dodatkom: »dajem vam ga, ali ne kao što svijet daje« (Iv 14,27). Koja je razlika između Isusovog mira i onog koji daje svijet? Ono što i sami primjećujemo je da nikada u cijelom svijetu nije vladao potpuni mir. Ljudi su uvijek u nekom sukobu, sad ovdje, sad ondje. I kao što se političari više trude, mira ima sve manje. I danas smo svjedoci svirepih sukoba u kojim stradavaju nevini, a početak mira nigdje se ne nazire. Treba li čovjek zaključiti da mir u svijetu nije moguć, i da se Isusovo obećanje odnosi samo na neki duševni mir? Ne. Kršćanin je pozvan nikad ne odustati, unatoč svim razočaranjima i neuspjesima. On uvijek mora biti širitelj mira, onaj koji izbjegava sukobe, miri zaraćene. Iako to ne može činiti na globalnoj razini, pozvan je to činiti u sredini u kojoj živi. Za tu ulogu širitelja mira potrebna mu je suradnja s Duhom Svetim, jer samo Duh može dati dovoljno mudrosti i strpljenja da čovjek ne bude rušitelj, već donositelj mira. Zato sa svetim Franjom molimo: »Bože moj, dopusti mi, aleluja, mira Tvog da budem glas, aleluja«, te se otvorimo vodstvu Duha.

MINI INTERVJU: MATO GROZNICA, LJUBITELJ RECITIRANJA

Poezija kao način života

Pored svojih brojnih obveza u Pokrajinskom tajništvu za obrazovanje, propise, upravu i nacionalne manjine, podtajnik **Mato Groznica** pronađe i vremena za svoju veliku ljubav prema recitiranju. Što za njega predstavlja poezija, kako je doživljava i koliko je često ima prilike recitirati upitali smo ga u ovom kraćem razgovoru.

Kada ste počeli ozbiljnije zanimati se za recitiranje?

S nekih svojih sedamnaest godina sam prvi puta osjetio potrebu da se poetski iskazem, i počeo sam učiti napamet stihove lirike, ali i epske poezije.

Sjećate li se neke od prvih?

Jedna od prvih je bio *Albatros* od **Charlesa Baudlera**, potom sam učio **Edgara Allana Poea**, pa od hrvatskih autora **Tina Ujevića**, **Miroslava Krležu**, **Vladimira Nazora**...

Tko je vaš najdraži hrvatski autor?

Prije svih to je Tin Ujević, ali posljednjih godina me Krleža sve više privlači. U njemu sam otkrio nešto

što bih mogao nazvati totalnom poezijom, a kada je čitam ili slušam nekako je upijam svim čulima. Dok mi je Ujević blizak zbog svoje semantičke poezije, kojom se ponire u dubinu da bi se shvatila suština.

Kako izgleda priprema za učenje stihova napamet tijekom koje se mora te mnogo dublje unijeti u odabrani tekst i njegova konačna prezentacija?

Poeziju doživljam kao način života i posve se unesem kada sam posvećen njoj. U toj pripremi pokušavam sebe maksimalno dati, iskazujući pritom i veliku količinu emocija. Ne mogu sjediti kada recitiram, nego se moram šetati, uz puno gestikulacije i grimasa na licu. Jednostavno rečeno, unosim cijeloga sebe u poeziju koju kazivam.

Gdje ste imali posljednji javni nastup?

Upravo jedan od posljednjih nastupa je bio u Bruxellesu, kada smo bili u posjetu Europskom parlamentu, a nedavno sam recitirao u Staroj Pazovi na jednom neformalnom druženju ljudi iz svijeta umjetnosti i kazališta. Upravo nastupi u neformalnim okolnostima su mi najdraži, jer sam zbilja rijetko kao recitator nastupao u nekim formalnim prigodama.

Kako uopće dođe do situacija u kojima kazivate stihove?

Ja sam čovjek koji voli društvo i uvijek dođe do određenih situacija, u kojima spontano dođe trenutak koji me povuče ili me netko nagovori. A tada krene recitiranje, koje zna potrajati...

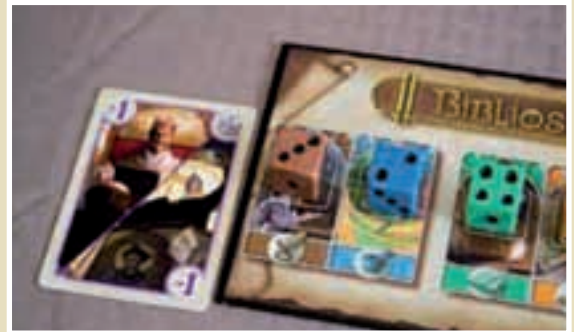
Što trenutačno pripremate?

Sada sam vezan za jednu Krležinu pjesmu koja počinje stihom: »Nad otvorenim grobom tužni zbore...«, a apsolviram i iskaz *Svakidašnje jadikovke* od **Tina Ujevića**, zatim nekoliko pjesama **Branka Miljkovića**, a odlučio sam naučiti u izvorniku i nekoliko pjesama mađarskih pjesnika, primjerice **Bilinskog**. Jako mi teško ide, ali pokušavam.

D. P.

IGRA

Biblios

OPIS IGRE: Igrači predstavljaju svećenike koji su u potrazi za vrijednim knjigama i skriptama srednjeg vijeka kako bi sagradili što bolju knjižnicu. Tu je i biskup čiji utjecaj može vašu knjižnicu učiniti još vrijednijom. Knjižnice su podijeljene na 5 kategorija, te svaka od njih može mijenjati svoju vrijednost ovisno o crkvenim kartama.

TIJEK IGRE: Igra se odvija u dvije faze u kojima igrači izvlače karte iz kupa. Karte mogu predstavljati vrijedne knjige i skripte, novac ili crkvene karte:

1. Potraga za knjigama – Igrači na svom potezu izvlače karte iz kupa, te redom odlučuju koje će zadržati za sebe, koju će odbaciti na kup za licitaciju, a koje će učiniti javnima i dati ih na raspolaganje drugim igračima. Ostali igrači uzimaju po jednu javnu kartu i na redu je idući igrač. Nakon što se sve karte iz kupa potroše slijedi 2. faza igre.

Licitacija – Igrači sada licitiraju za svaku kartu koja je bila odbačena na kup za licitaciju. Licitacija se u slučaju karata knjiga i crkvenih karata obavlja putem karata novca, a karte novca licitiraju se preko broja bilo kojih karata u ruci.

Igrači putem ove dvije faze skupljaju karte s kojima pokušavaju doći do najvećeg broja bodova vrijednosnih knjiga kako bi osvojili konačne bodove za najvrijedniju knjižnicu. Postoji 5 kategorija knjižnica, te svaka od njih može tijekom igre mijenjati svoju vrijednost putem crkvenih karata.

Crkvene karte odmah mijenjaju vrijednost određene kategorije čije se stanje bilježi putem posebnih kocaka za svaku kategoriju.

Na kraju 2. faze igre igrači zbrajaju bodove s karata knjiga po određenim kategorijama i pobjedu u određenoj kategoriji odnosi igrač s najvećim brojem bodova skupljenim preko karata knjiga te kategorije. On uzima kocku s te kategorije koja pokazuje trenutnu vrijednost te knjižnice.

Igrač koji na kraju skupi što više bodova s kocaka kategorija pobjeđuje u igri.

KARAKTERISTIKE IGRE:

Brza igra s jednostavnim pravilima
Razvija vještine pamćenja i dedukcije
Pogodna i za mlađe igrače zbog jednostavnosti
Zbog malog pakiranja pogodna za putovanja

DETALJI:

Broj igrača: 2 – 4

Starosna dob: 10 godina i više

Vrijeme trajanja igre: 30 minuta

TV PREPORUKA

PETAK, 29. TRAVNJA HRT2 19:30

Glas naroda

humoristična serija

Načelnik Mate (**Draško Zidar**) i njegova desna ruka Pokuda (**Frano Mašković**) još su jednom pred zaključanjem velikog posla. Odlučili su lokalnu tvornicu, komunističkog mastodonta koji nikada ništa nije proizveo,

prodati moćnom tajkunu. Tajkun tvornicu namjerava srušiti i na njezinom mjestu napraviti, naravno, terene za golf. Načelnik je oduševljen što će se okušati u tom sportu za elitu, ali podtajnik Čurić (**Damir Poljičak**) je zgrožen. Kao prvo, tajkun o kojem je riječ ozloglašen je po dosadašnjim privatizacijama u kojima je sudjelovao, a kao drugo, tvornica bi mogla biti spomenik

kulture, odnosno komunističke industrijalizacije. No, na Čurićevu žalost, čini se da je ovaj put Pokuda sastavio i objavio sasvim valjan javni natječaj...

Uloge: **Draško Zidar** (Mate), **Marijana Mikulić** (Tereza), **Frano Mašković** (Pokuda), **Damir Poljičak** (Čurić), **Mirela Brekalo-Popović** (Cvita), **Roko Sikavica** (Gojko), **Trpimir Jurkić** (sindikalist Zvone)

Scenarij: **Josip Žuvan**

Autor: **Ognjen Sviličić**

Režija: **Dražen Žarković**

Urednik: **Mislav Brumec**

VRIJEDI PROČITATI

RENATO BARETIĆ

Hotel Grand

Hotel Grand, kao i *Povjerenik*, fascinira prije svega rijetkom pripovjedačkom vrlinom – mnoštvo tema i žanrova, pa i više razina od kojih bi mogla krenuti interpretacija vješto je sklopljeno u napetu i zavodljivu, čitku cjelinu u kojoj je na jednostavan način ispričana složena priča.

Baretićev glavni junak Filip, baš kao i njegov davni imenjak iz sfere klasika hrvatske književnosti, nakon petnaestak godina vraća se na mjesto svoga djetinjstva, ne bi li pronašao tragove prošlosti i s njome barem djelomice račistio. Ta je dionica, jedna od onih koje povezuju fabulu, ipak pozadinska, jer je u središtu priča o odrastanju dječaka Filipa, početkom devedesetih u neimenovanom dalmatinskom gradu, gdje njegovi roditelji, inače prognanici iz Bosne poharane ratom, u Hotelu Grand drže bordel kao tek jednu «kariku u lancu» tako tipične sprege kriminala, mafije, šverca i politike.

Hotel Grand mjesto je suživota jedne obitelji, koja se bez obzira na specifičan biznis trudi živjeti normalno, ukrajinskih prostitutki dobra srca i nesretnih sudbina i šarolike galerije likova koju čine raznorazni djelatnici i mušterije, u rasponu od zaštitara Martina čiji je život obilježen intimnom tragedijom, do španjolskog pukovnika UNPROFOR-a koji u bordelu pronalazi ljubav svoga života ili mafijaša koji evoluirao u političara.

Jasna Pogačnik

PJESMA ZA DUŠU:

Milena

Novi fosili

Rano jutro, pola šest
svakog dana putuje, moja Milena
miriše na jabuke
živi kò podstanar, moja Milena

Oči su joj pune sna
kako li se preziva, moja Milena
ruke ne pokazuje
kaže da dobro je, moja Milena

Ref.

Milena generacija moja
da smo se ranije sreli
Milena generacija moja
toliko toga nas dijeli

Milena generacija moja
'ko nam je ukrao dušu

Milena generacija moja
je smo li previše htjeli
Milena generaciju, Milena generaciju

IDEMO LI VEČERAS U KAZALIŠTE? (5)

Piše: Milovan Miković

Od vodvilja do politike

U prvoj polovici XIX. stoljeća u mađarskom glumištu, uz nacionalni i nadalje je zamjetan njemački utjecaj, no, u drugoj polovici prevagu zadobivaju pogled na svijet i životne vrijednote što ih izražava francuska kazališna tradicija i literatura, pa se većinom izvode komedije bez naglašenih umjetničkih vrijednosti, s ciljem zabave gledališta i probitka izvođača.

Kada **Endre Latabár** prihvati poziv iz Miškolca, s jeseni 1859. Subotičani pozovu **Mihály Pázmána**, te se on ovdje zadržati tri naredne godine držeći se uloge direktora teatra. U tom razdoblju tek je nekoliko gradova moglo (i pristajalo) opteretiti gradski proračun troškom angažmana glumačke trupe tijekom cijele godine. Poslije Pešte i Subotice kazalište dobivaju Miškolc, Debrecen, Sékesfehérvár, Arad i Sombathely, a osamdesetih godina XIX. stoljeća Segedin i Sombor (1882.).

Srpsko narodno pozorište osnovano je 1861. godine, s pročelnikom **Jovanom Đorđevićem**, a naredne 1862. prvi put gostuje u Subotici. Publika srdačno primi izvođače, a predstave ne posjećuju samo Srbi, nego i Hrvati i Mađari. Među ostalim, trupa SNP prikaže i pojedina djela mađarskih pisaca (u prijevodu, dakako), a neka su čak u Subotici imala svoju praizvedbu. Poslije uspješnog gostovanja, SNP prihvati poziv za nastup u Senti, a 1866. godine drugi put pohodi Suboticu kada će biti izvedeno čak četrdesetak predstava.

Gradsko vijeće Subotice i poduzetna Kazališna uprava raspisuju natječaj (1864.) na kojem se najpovoljnijom pokaže ponuda **Károlya Siposa**, budući da

je angažirao vrsne glumce, te sastavio probran i dobro osmišljen repertoar. No, međutim, iz niza razloga Sipos će u Subotici loše proći kod publike, koja mu nakon tri mjeseca okrene leđa i prestane ići u teatar. Glumci odbiju igrati pod polupraznim gledalištem, te se, predvođeni **Józsefom Bokorom**, odlučuju napustiti Suboticu i otići u Sékesfehérvár.

SCENSKI PROCVAT

Hrvatsko narodno kazalište u Zagrebu otvoreno je

4. listopada 1834.. godine, kada grad dobiva prvu kazališnu ustanovu i zgradu, a u njoj nastupaju isključivo njemačke družine. Prvi hrvatski komad **Kukuljevićeva** junačka igra, **Juran i Sofija** ili **Turci pod Siskom**, u izvedbi *Domorodnog teatralnog društva* izveden je 10. lipnja 1840, a djelo **Ljubav i zloba**, prva opera u Hrvata **Vatroslava Lisinskog** upriličena je 1846.

Inače, te 1861. Hrvatski sabor, u kojem su narodnjaci imali većinu, donosi zaključak prema kojem Hrvatska pristaje na realnu uniju s Ugarskom, prekinutu zbog revolucije, pod

uvjetom da joj ona prizna neovisnost, teritorijalnu sveukupnost, autonomiju u unutarnjoj samoupravi, sudstvu, školstvu i crkvenim poslovima, dočim su **Ante Starčević** i **Eugen Kvaternik** zastupali stajalište o posve samostalnoj hrvatskoj državi izvan Monarhije.

Godinu dana kasnije (1862.) **Imre Madách** piše glasovito djelo: *Čovjekovu tragediju*, **Sarah Bernhardt** debitira u Francuskoj komediji, a ovdje u Bačkoj glumci SNP-a nakon nastupa u Somboru, početkom 1865. godine, dolaze u Suboticu, gdje će

SUBOTIČKO SCENSKO PISMO

U jesen 1866. godine *Kazališni odbor* iznajmit će zgradu teatra družini **Károlya Szupera**, koji je svojedobno nastupao u istoj trupi sa slavim pjesnikom **Petőfijem**, a u vrijeme angažmana u Subotici iza njega je bogato četvrtstoljetno iskustvo. Szuper se odlučuje postaviti na ovdašnju scenu djelo *Féltékeny férj*, subotičkog pisca **Pála Jámbora Hiadora**, a 25. siječnja 1867. premijerno je izvedena tročina drama **Josipa Antunovića** *Seján a kegyenc* koja je igrana samo u Subotici. Nešto bolje sreće bio je slijepi subotički skladatelj **György Geiger Mór** čija je opereta *Trójai háború*, dobro primljena kod kritike, dospjela na repertoar mnogih kazališnih družina u Monarhiji, uspješno preskočivši granice subotičkog atara.

Inače, te 1867. godine **Henrik Ibsen** će završiti glasovitu svoju dramsku poemu *Peer Gynt*, u Ljubljani je osnovano *Dramsko društvo*, a u Pragu su se godinu dana kasnije (1868.) zbile manife-

prikazati tridesetak predstava. Na repertoaru su djela i njemačkih i srpskih pisaca, komedije, tragedije i tzv. glazbene igre, što je naišlo na zamjetno zanimanje gledališta. Inače, te 1865. godine, neposredno po okončanju američkog građanskog rata, glumac **John Wilkes Booth** ubija predsjednika **Lincolna** za vrijeme predstave u Fordovu kazalištu u Washingtonu, a u ništa manje dalekoj carskoj Rusiji grof **Aleksej Tolstoj** završava svoju trilogiju *Smrt Ivana Groznog*, *Car Fjodor Ivanović* i *Car Fjodor*, ali mu cenzura ne dopušta izvođenje.

stacije čeških patriota prigodom polaganja temeljnog kamena za zgradu Nacionalnog teatra. Iste godine osnovano je i Narodno pozorište u Beogradu. U vrijeme kada družina **Károlya Szupera** napušta Suboticu (proljeće 1867.) *Kazališni odbor* raspisuje natječaj u kojem precizira uvjete pod kojima će kazalište dati u najam. Na ovaj se natječaj javljaju direktori više uglednih trupa, između kojih je izabrana družina **Gustáva Hubayja**, koji ovdje 22. listopada postavlja na scenu djelo *A király házasodik*¹.

1 Hrvatska riječ, 29. travnja 2016.

I Sonta je bila čvorište

Mnoge stare fotografije svjedoče o nekadašnjem statusu i ekonomskoj moći danas osiromašenih mjesta u kojima nas je sve manje. Ova stara fotografija snimljena je 1920. godine na željezničkoj postaji Sonta, a svoje mjesto našla je i u knjizi u kojoj je opisan život podunavskih Nijemaca na ovim prostorima. Podaci uz ovu fotografiju su vrlo šturi, u potpisu je samo godina 1920. i naziv postaje. Živih kazivača koji bi posvjedočili o tim vremenima više, nažalost, nema; postoje samo poneki koji nam prenose priče svojih predaka. Ove priče nikada nisu zapisivane, pa je i njihova vjerodostojnost ostavljena na savjest kazivača druge, pa čak i treće generacije.

PRUGE NA ČETIRI STRANE

Tako se i sam sjećam beskrajnih priča djeda po ocu,

Stevana Andrašića, nekadašnjeg uposlenika željeznice. Radio je na mjestu skladištara na željezničkom čvorištu Sonta. Ovo čvorište razvilo se zahvaljujući dobrom prometnom položaju sela, još u vrijeme kada su svi željeznički smjerovi vodili u istu državu, **Austro-Ugarsku**. Iz Sonte su željezničke pruge vodile na četiri strane. Vlakovi su išli prema Somboru i Subotici, prema Bogojevu i dalje, preko Dunava, prema Vinkovcima i Osijeku. Treći pravac vodio je prema Doroslavu i Odžacima, a četvrti prema Svilojevu i Apatinu. Po djedovim pričama, nekada su željezničari bili ljudi s vrlo cijenjenim statusom. A i željeznica je bila maltene vojna organizacija. Propisi o odijevanju i održavanju osobne higijene bili su vrlo strogi, pa se tako nije moglo zamisliti da željezničar dođe na posao neobrijan, neispeglan, ili prašnjave obuće, ili da slučajno netko od staničnog

ili voznog osoblja bude neljubazan prema putnicima. Sonta je u to vrijeme bila povezana doslovno s cijelom Europom. Na ovoj postaji zaustavljali su se brzi vlakovi za Zagreb, Sarajevo, Kardeljevo (danas Ploče), lokalni putnički prijevoz funkcionirao je besprijekorno. Kako u to vrijeme autobusni promet baš i nije bio jako razvijen, vlakovi su Sonćanima bili prozor u svijet. I uvijek prepuni.

PROZOR U SVIJET

Sonta je bila i polazište i polazište mnogih teretnih vlakova. Pored postaje instalirana je velika vaga za mjerenje teško natovarenih vozila. Do vage je vodio i jedan krak kolosijeka, a pored putničkih perona bila je izgrađena i rampa za utovar robe u teretne vagone. Kako je djed pričao, u sezoni ubiranja šećerne repe znale su se tu stvoriti nepregledne kolone traktora, zaprega,

kasnije i kamiona, pretovarenih slatkim plodovima, koji su čekali na *vaganje* i utovar u vagone. Velike gužve stvarale su se i u vrijeme kad se u Sontu dovezio ugalj, mahom iz bosanskih rudnika. Vrlo prometno bilo je i na putničkim peronima i sve je to podsjećalo na jednu veliku, ali uređenu gužvu. Nekada iznimno prometna postaja, kroz koju su danonoćno tutnjali vlakovi, kako putnički, tako i oni koji su prevozili nebrojene tone tereta, danas djeluje sablasno, sa svega desetak polazaka putničkih garnitura dnevno. Tračnice su zarasle u korov, održavanje je jadno. Ni rampe na cestovnim prijelazima na ulazu i izlazu iz postaje Sonta više se ne spuštaju, nego se pred njima, suprotno onom što su nas učili u autoškolama, zaustavljaju vlakovi, kradući na taj način dragocjeno vrijeme putnika koje prevoze.

Ivan Andrašić

Rastanak s osnovnom školom

Bliži se kraj školske godine... Za mnoge samo kraj jedne od brojnih ali za učenike osmih razreda to je kraj jednog a početak novog razdoblja u njihovom životu. Biti učenik u hrvatskom odjelu ima svoje brojne prednosti, ali pročitajte što o tome misle sami učenici.

VOLIM SVOJ RAZRED

Učionica. Nastavnikov glas struji zrakom, no sluša li ga itko? S vremena na vrijeme osvrnem se oko sebe. Vidim ista lica već godinama, no koliko će to potrajati?

Istina je da će za par mjeseci svatko birati svoj put. Taj kobni dan odlučio je rastaviti jednu obitelj. Pogledavši nas, ljudi bi pomislili kako smo mi samo jedan običan razred, no nismo. Više smo od toga. Zar se može reći za skupinu osoba koje su proteklih osam godina zajedno provodili sate i sate? Zar su oni samo obična skupina ljudi? Skoro desetljeće se znamo. Vjerujem da bi kod svakog pronašli osobinu koju u razredu nema više nitko. Vjerujem da bi kod svakog pronašli istinsku ljepotu. Sjedeći u tišini prisjećam se svega. Prvi dan škole za mene je bio nešto potpuno strano. Sjećam se cvjetića na ploči i vrećica

s darovima. Svaka ekskurzija je bila posebna. Tara, Beograd, Novi Sad, a tek ono kad smo s nastavnicom hrvatskog išli u Hrvatsku. Ta druženja u autobusima su neponovljiva. Mogu ostati samo lijepa sjećanja. Nemoguće je da ću to lako zaboraviti. Ovih osam godina obilježilo je mnogo riječi prošaputanih tijekom sati, mnogo papirića dobačenih do nekog tijekom kontrolnih zadataka kao i onog gurkanja laktovima kako bi dobili neke »važne informacije«, mnogo izrečenih riječi tijekom sati koje bi izazvale prasak smijeha u razredu. Ima dana kada otvorim svoj album i listam slike. Tada shvatim koliko smo se promijenili. Iz djevojčica s kosom povezanom u pletenice i dječaka s uredno počesljanim

frizurama nastalo je ovo što vidite. Jeste li ponosni? Mislite li da smo spremni za veliki svijet? Istina je da smo se promijenili, no to nije kraj. Mijenjat ćemo se mi još, no nadam se ne toliko da jednog dana samo prođemo jedno kraj drugog bez pozdrava kao neznanci jer to nismo. Daleko smo mi od neznancica.

Doći će i taj dan kada ćemo se po posljednji put okupiti u ovom broju. Niz lica će skliznuti suza, a sve će ovo ostati samo uspomena.

Martina Buljovčić, VIII.h OŠ Matko Vuković, Subotica

Pačići u prometu

Jako je važno znati prometna pravila... napose sada kad je lijepo vrijeme i kad smo više vani. To je bio i razlog zbog čega su *Pačići* iz vrtića *Marija Petković Sunčica* iz Subotice provježbali prometna pravila. Što je zebra, koje svjetlo na semaforu znači stop a koje kreni, što ako ne radi semafor nego je tu prometnik i ostali važni detalji bili su tema aktivnosti u vrtiću. Sve su to i praktično isprobali. Sad su spremni za siguran boravak u prirodi.

ODRŽANA 47. POKRAJINSKA SMOTRA RECITATORA U SEČNJU

Tri zlatne diplome za recitatore na hrvatskom jeziku

Claudija Karan (OŠ Matko Vuković, Subotica) i Davorin Horvacki (Hrvatska čitaonica, Subotica) plasirali su se na Republičku smotru recitatora koja bi trebala biti održana 13. svibnja u Valjevu dok je **Donna Karan** (Hrvatska čitaonica, Subotica) osvojila zlatnu diplomu, tako glase rezultati 47. Pokrajinske smotre recitatora koja je od 21. do 23. travnja održana u Sečnju.

Čestitamo našim zlatnim recitatorima, ali čestitamo i ostalim recitatorima koji su kazivajući poeziju na hrvatskom jeziku sudjelovali na ovoj prestižnoj smotri gdje dolaze najbolji u Vojvodini. To su **Petar Pečerić, Lucija Vukov, Katarina Ivanković Radaković, Ivan Huska i Augustin Žigmanov**. Ponosni smo na njihov uspjeh.

Dugogodišnja uspješna praksa recitiranja u Subotici, te veliki i temeljiti rad naših recitatora pokazali su još jednom da je Subotica kolijevka lijepog kazivanja poezije. Tako postignuti rezultati nisu nikoga začudili ali svakako jesu obradovali, jer recitiranje je umjetnost trenutka i nikada nije isto. No, naši se recitatori to trude raditi na najvišoj razini. Često ih tijekom godine slušamo na raznim priredbama, manifestacijama, književnim i drugim susretima na kojima nas uveseljavaju i razgaljuju svojim talentom. Njihovu nadarenost je prepoznao i žiri 47. Pokrajinske smotre recitatora u Sečnju koji je bio u sastavu: glumac i profesor **Predrag Momčilović**, glumac **Miodrag Petrović**, profesorica **Katarina Čeliković**, profesorica **Katalin Fazekas**, dramska umjetnica **Ana Leskovac**, profesorica **Danijela Radu** i novinar **Mihajlo Zazuljak**. Oni su tijekom tri dana poslušali oko 180 recitatora iz cijele Vojvodine podijeljene u tri uzrasne kategorije među kojima su bili i osam recitatora na hrvatskom jeziku.

Veselim se uspjehu naših recitatora i poželimo im dobar nastup 13. svibnja u Valjevu.

PETAK
29.4.2016.

06:55 Dobro jutro, Hrvatska
 07:00 Vijesti
 08:05 Dobro jutro, Hrvatska
 09:00 Vijesti
 09:05 Vita jela, zelen bor
 09:35 McLeodove kćeri, serija
 10:20 Ta divna Francuska: Akvitanija, dokumentarna serija
 11:13 Ekumena: Stota obljetnica Islama u znaku djelova tolerancije
 12:00 Dnevnik 1
 12:24 Talijanska mlada
 13:14 Dr. Oz, talk-show
 14:00 Normalan život
 14:45 Znanstveni krugovi
 15:10 Dobra žena, serija
 15:55 Pogledi: Legalizacija bespravne gradnje, dokumentarni film
 17:40 Život je lijep
 18:10 Manjinski mozaik
 18:30 Potrošački kod
 19:00 Dnevnik 2
 20:07 Nešto posuđeno, američki film
 22:02 Uvijek kontra, talk-show
 22:50 Eurojackpot
 23:00 Dnevnik 3
 23:15 Vijesti iz kulture
 23:33 Opaki par, humoristična serija
 23:58 Strava u Ulici Brijestova, film
 01:28 Don Matteo, serija
 02:20 Dr. Oz, talk-show
 03:02 Skica za portret
 03:22 Hrvatska uživo
 04:04 Život je lijep
 04:36 Ekumena: Stota obljetnica Islama u znaku djelova tolerancije
 05:06 Talijanska mlada
 05:48 Dnevnik 2

06:00 Juhuhu
 08:50 Sara i Patka
 08:56 Juhuhu
 08:57 Juhuhu junior
 08:58 Noćne more iz svijeta prirode : Južna Afrika
 09:26 Juhuhu junior
 09:27 Priče i legende iz podmorja, dokumentarna serija
 09:31 Školski sat: Povratak vitezova
 10:04 Čarobna ploča - Širimo vidike: Perspektiva i kompozicija
 10:19 Ton i ton: Pozitivan zvuk

i plemenit rad
 10:34 Školski program
 10:39 Pisci i djela: Držić
 11:10 Čarolija
 12:00 Kratki dokumentarni film
 12:05 Škola kuhanja Marthe Stewart
 12:35 Don Matteo
 13:29 Buried Secrets, američki film
 15:00 Svijet vrtlara
 15:28 Veterinarske priče
 16:00 Regionalni dnevnik
 16:40 Kamo na vikend? II - PPS Podravina
 16:46 Velikani sporta, dokumentarna serija
 17:15 Luda kuća
 18:00 Seoska gozba
 18:50 Naši i vaši
 19:30 Glas naroda
 20:04 Lov: Igra skrivača, dokumentarna serija
 20:55 Vrijeme na Drugom
 21:05 Umorstva u Midsomeru
 22:50 Vera
 00:22 Magazin Noć velikih borbi
 00:47 Noć velikih borbi, snimka
 02:17 Velikani sporta
 02:42 Noćni glazbeni program

06:00 RTL Danas, informativna emisija (R)
 06:45 Sve u šest, magazin (R)
 07:15 Lego Friends, animirana serija (R)
 07:40 Svemoguća Kim, animirana serija
 08:35 TV prodaja
 08:50 Pet na pet, kviz (R)
 09:50 TV prodaja
 10:05 Velvet - nova serija, dramska serija (R)
 11:05 TV prodaja
 11:20 Bibin svijet, humoristična serija
 11:55 Bibin svijet, humoristična serija
 12:30 Zvonili ste, milorde?, humoristična serija
 13:35 'Allo, 'allo!, humoristična serija
 14:10 'Allo, 'allo!, humoristična serija
 14:50 Tri, dva, jedan - kuhaj! - nova sezona, kulinarski show (R)
 16:30 RTL Vijesti, informativna emisija
 17:00 Big Brother magazin, show
 18:00 Sve u šest, magazin
 18:30 RTL Danas, informativna emisija
 19:10 RTL Vrijeme, informativna emisija
 19:15 Pet na pet, kviz

20:00 Big Brother, reality show uživo
 22:20 Svježa krv, igrani film, akcijski
 00:35 Početak kraja, igrani film, akcijski triler/ horor
 02:55 RTL Danas, informativna emisija (R)
 03:40 Kraj programa

SUBOTA
30.4.2016.

06:55 Klasika mundi: Zagrebačka filharmonija pod ravnanjem Dmitrija Kitajenka izvodi Šestu simfoniju P.I.Čajkovskog
 07:52 Nepopustljiv, film - Kinoteka, ciklus klasičnog vesterne
 09:24 Duhovni izazovi
 09:56 Prizma - multinacionalni magazin
 10:41 Kulturna baština
 10:58 Uvijek kontra, talk-show
 11:45 TV kalendar
 12:00 Dnevnik 1
 12:21 HAK - promet info
 12:26 Veterani mira
 13:16 Birobidžan - Glazba duše, dokumentarni film
 14:17 Licem u lice: Pepsi vs Cola, The Battle of the Century, dokumentarna serija
 15:16 Nešto posuđeno, film
 17:04 TV kalendar
 17:14 HAK - promet info
 17:15 City Folk: Zagreb 2015.
 17:45 Lijepom našom: Sv. Juraj na bregu
 19:00 Dnevnik 2
 19:52 Vrijeme
 20:05 Kum I, film
 23:00 Dnevnik 3
 23:15 Vijesti iz kulture
 23:34 Nile Rodgers - Tajne tvorca hitova
 00:26 Nepopustljiv, film - Kinoteka
 01:56 Licem u lice: Pepsi vs Cola, The Battle of the Century
 02:49 Potrošački kod
 03:18 Kulturna baština
 03:33 Skica za portret
 03:46 Duhovni izazovi
 04:16 Veterani mira
 05:01 Prizma

05:46 Dnevnik 2
 06:01 Dvorac igračaka
 06:22 Juhuhu
 06:23 Pjesmice i brojalice: Dani
 06:25 Hej Dagi, crtana serija
 06:33 Tobijin putujući cirkus

08:21 Simfolije
 08:27 TV vrtić: bakina ljubica
 08:36 Lein kutak
 08:42 Profesor Baltazar: Maestro Koko
 08:51 Ninin kutak: Novčanik
 08:57 Tonko Bonko
 09:03 Laboratorij na kraju svemira: Golikoža
 09:10 Čarobna ploča - Čuvari prirode
 09:21 Mali Moone, igrana serija za djecu i mlade
 09:47 Andyjeve dinosaurske pustolovine, dokumentarno-igrana serija
 10:00 Umorstva u Midsomeru
 11:45 Roditelji i djeca
 12:30 Hestonova odlična britanska jela
 13:20 Kratki dok. film
 13:25 Britanski vrtovi u vremenu, dokumentarna serija
 14:31 My George, američki film
 16:00 Regionalni dnevnik
 16:33 Emma, serija - Ciklus romantičnih drama: Jane Austen
 17:26 Popodne na Drugom
 19:05 Svlačionica
 19:55 Kratki dok. film
 20:05 Čuda života: Veličina je bitna
 20:58 Simpsoni
 21:30 Graham Norton i gosti
 22:25 Bez daha, serija
 23:20 Vladarica
 00:10 My George, američki film
 01:33 Noćni glazbeni program

04:05 RTL Danas, (R)
 04:55 Mala sirena
 05:25 Lego Friends: Droids
 06:20 Svemoguća Kim
 06:50 TV prodaja
 07:05 Mijenjam ženu
 09:15 Dynamo: Majstor nemogućega, zabavna emisija
 10:15 Criss Angel: Kralj Iluzije, zabavna emisija
 11:05 TV prodaja
 11:20 Oficir i džentlmen, igrani film, drama
 13:55 Oprostaj, film, drama
 15:55 Big Brother, (R)
 16:30 RTL Vijesti
 16:45 Big Brother, (R)
 18:30 RTL Danas
 19:15 Galileo, zabavno-obrazovna emisija
 20:00 Princeza i žabac - TV premijera, igrani film, animirani
 22:00 Big Brother
 23:00 Svježa krv, film, (R)

01:20 Početak kraja, film, akcijski triler/ horor (R)
 03:45 Astro show, emisija uživo
 04:45 RTL Danas
 05:25 Kraj programa

NEDJELJA
1.5.2016.

06:35 TV kalendar
 06:50 Lijepom našom: Sv. Juraj na bregu
 08:05 Park Row, američki film - Zlatna kinoteka
 09:27 Okučani: Pravoslavni Uskrs - uskrсна arhijerejska liturgija
 11:15 Pozitivno
 11:42 TV kalendar
 12:00 Dnevnik 1
 12:21 HAK - promet info
 12:30 Plodovi zemlje
 13:25 Rijeka: More
 14:00 Nedjeljom u dva
 15:05 Labirint
 15:55 Mir i dobro
 16:25 Gospodin Selfridge
 17:13 HAK - promet info
 17:20 Larry Crowne, film
 19:00 Dnevnik 2
 20:06 Duga mračna noć, dramska serija
 20:56 Sam, dokumentarni film
 21:51 Dnevnik 3
 22:06 Vijesti iz kulture
 22:21 Samo kulturno, molim
 23:01 Gospodin Selfridge
 23:51 Nedjeljom u dva
 00:51 Park Row, film
 02:11 Samo kulturno, molim
 02:51 Mir i dobro
 03:16 Znanstveni krugovi
 03:41 Skica za portret
 04:03 Plodovi zemlje
 04:53 Rijeka: More
 05:23 Pozitivno
 05:48 Dnevnik 2

06:00 Juhuhu
 06:25 Juhuhu
 07:37 Juhuhu
 09:52 Detektiv Murdoch
 10:45 Istrage gospođice Fisher
 11:45 Teenozoik
 12:13 Nećemo reći mladenki zabavno-dokumentarna serija
 13:17 Dobar, bolji, najbolji... britanski slastičar
 14:24 Očeve note, američki film
 16:00 TV vremeplov - Dječji program
 16:55 Rukometna LP, 1/4finale: PSG - PPD Zagreb, prijenos
 18:35 Ples sa zvijezdama

U tri riječi - **SVJEŽE, DOMAĆE, ZDRAVO !**

ЈКП "Суботичке пијаци"
Szabadkai Piacok KKV
JKP "Subotičke tržnice"

www.supijace.co.rs

Pretplatite se!

Uz popust od 20%

TUZEMSTVO

- ☐ 6 mjeseci = 1300 dinara
☐ 1 godina = 2600 dinara

* INOZEMSTVO

- ☐ 6 mjeseci = 75 eura
☐ 1 godina = 150 eura

Dostavite nam kopiju uplatnice i popunite adresu na koju želite da Vam stiže »Hrvatska riječ« svakog tjedna.

HRVATSKARIJEČ

Ime i prezime: _____
Ulica i broj: _____
Mjesto i zemlja: _____
Telefon i e-mail: _____

Hrvatska riječ u PDF-u

Pretplata na internetsko izdanje tjednika

- * Tuzemstvo: 1000 dinara godišnje
* Inozemstvo: 10 eura godišnje

Nalog otvorite na: www.hrvatskarijec.rs/pretplata

SWIFT: VBUHRS 22
VOJVOĐANSKA BANKA
AD MS FIL SUBOTICA
IBAN: RS35355000000200292421
NIU Hrvatska riječ,
Trg cara Jovana Nenada 15/II, 24000 Subotica.

Ovu narudžbenicu i uplatnicu pošaljite na adresu uredništva:
NIU »Hrvatska riječ«,
Trg cara Jovana Nenada 15/II,
24000 Subotica
Uplatu izvršiti na broj žiro računa
355-1023208-69

*Zbog povećanja troškova dostave novina primorani smo povišiti cijenu pretplate.
Hvala na razumijevanju.

SVE NA JEDNOM MJESTU

- PRODAJA POGREBNE OPREME
- PRUŽANJE USLUGA PRIJEVOZA I CEREMONIJALA POKOPA
- KOMUNALNE USLUGE

JKP POGREBNO

SUBOTICA, TRG ŽRTAVA FAŠIZMA BROJ 1.

WWW.POGREBNO.RS

KONTAKT TELEFON
ZA DETALJNIJE INFORMACIJE
+381(24) 66 55 44
DEŽURSTVO 0-24 SATA

20:05 Poirot, serija
 21:35 Vrijeme na Drugom
 21:45 Anthony Bourdain:
 Upoznavanje nepoznatog,
 dokumentarna serija
 22:45 Istrage gospođice Fisher,
 serija
 23:35 Pa to je fantastično!
 00:05 Elitni klinici
 01:05 Noćni glazbeni program

06.10 RTL Danas, informativna
 emisija (R)
 06.55 Mala sirena
 07.25 Lego Star Wars: Droids,
 animirana serija
 08.20 Svemoguća Kim
 09.15 TV prodaja
 09.30 Mijenjam ženu,
 dokumentarna sapunica
 10.55 TV prodaja
 11.10 InDizajn s Mirjanom
 Mikulec, lifestyle emisija
 11.45 TV prodaja
 12.00 Senna, dokumentarni/
 biografski film
 14.10 Princeza i žabac, igrani
 film, animirani (R)
 16.05 Maturalna - TV
 premijera, igrani film,
 romantična komedija
 16.30 RTL Vijesti, informativna
 emisija
 16.40 Maturalna - TV
 premijera, igrani film,
 romantična komedija
 18.30 RTL Danas
 19.15 Galileo, zabavno-
 obrazovna emisija
 20.00 Big Brother, reality show
 21.30 Big Brother duel, reality
 show
 22.15 Surogati - TV premijera,
 igrani film, znanstveno-
 fantastični triler
 00.00 Dvostruka osвета, igrani
 film, akcijski triler
 02.00 Astro show, emisija uživo
 03.00 RTL Danas, (R)
 03.45 Kraj programa

PONEDJELJAK 2.5.2016.

06:39 TV kalendar
 06:55 Dobro jutro, Hrvatska
 07:00 Vijesti
 08:05 Dobro jutro, Hrvatska
 09:00 Vijesti
 09:05 Vita jela zelen bor
 09:35 McLeodove kćeri
 10:20 Plodovi zemlje
 11:12 Treća dob
 11:44 TV kalendar
 12:00 Dnevnik 1

12:24 Talijanska mlada
 13:15 Dr. Oz, talk-show
 14:00 Društvena mreža -
 medicina
 15:12 Jezik za svakoga
 15:19 Ekonomija &td
 15:58 Duga mračna noć,
 dramska serija
 16:50 Hrvatska uživo
 17:32 HAK - promet info
 17:40 Život je lijep
 18:15 Potjera
 19:00 Dnevnik 2
 20:02 Republika,
 dokumentarna serija
 20:57 Dobra žena
 21:47 Otvoreno
 22:37 Dnevnik 3
 22:52 Vijesti iz kulture
 23:10 Ta divna Francuska:
 Bretanja, dokumentarna
 serija
 00:07 Obiteljsko breme, serija
 01:06 Don Matteo
 02:00 Otvoreno
 02:45 Dr. Oz, talk-show
 03:28 Vita jela zelen bor
 03:58 Hrvatska uživo
 04:40 Skica za portret
 04:58 Talijanska mlada
 05:41 Dnevnik 2

06:01 U vrtu pod zvijezdama,
 animirana serija
 06:29 Juhuhu
 09:27 Priče i legende iz
 podmorja,
 dokumentarna serija
 09:29 Juhuhu junior
 09:31 Školski sat: Gibanja
 Zemlje
 10:01 Navrh jezika: Sir i vrhnje
 10:12 Notica: Harfa
 10:30 Kad već postoji planina,
 dokumentarna serija
 11:05 Poirot
 12:40 Don Matteo
 13:35 Dok me nije bilo,
 američko-kanadski film
 15:05 Zavalite svoj vrt uz Alana
 Titchmarsha
 16:00 Regionalni dnevnik
 16:43 Magazin LP
 17:11 Luda kuća, humoristična
 serija
 17:46 Sjećanje na Joška Bojića:
 Pustanje svijeta
 18:23 Kad već postoji planina,
 dokumentarna serija
 18:55 Zdravi predah -
 smoothie
 19:00 Naši i vaši, humoristična
 serija
 19:37 Dva i pol muškarca,
 humoristična serija
 20:04 Kuhanje u divljini:
 Sologne s Benjaminom
 Collombatom,
 dokumentarna serija

20:54 Vrijeme na Drugom
 21:00 Tv Bingo
 21:45 Stadion - sportska
 emisija
 22:50 CSI: Las Vegas, serija
 23:40 Scott i Bailey, serija
 00:25 Magazin LP
 01:55 Noćni glazbeni program

06.30 RTL Danas, (R)
 07.15 Sve u šest, magazin (R)
 07.40 Mala sirena, (R)
 08.40 Svemoguća Kim
 09.20 Mijenjam ženu, (R)
 10.45 TV prodaja
 11.00 Bibin svijet, serija
 11.35 Bibin svijet, serija
 12.20 Zvonili ste, milorde?, (R)
 13.30 'Allo, 'allo!, serija (R)
 14.05 'Allo, 'allo!, serija (R)
 14.50 Surogati - TV premijera,
 igrani film, znanstveno-
 fantastični triler (R)
 16.30 RTL Vijesti
 17.00 Big Brother magazin
 18.00 Sve u šest, magazin
 18.30 RTL Danas,
 19.15 Pet na pet, kviz
 20.00 Big Brother, reality show
 21.10 Tri, dva, jedan - kuhaj!
 22.15 RTL Direkt
 22.50 Tri, dva, jedan - kuhaj!
 23.35 Big Brother
 23.50 Velvet - nova serija,
 dramska serija
 00.50 Prevare, serija
 01.55 CSI, serija
 02.50 Astro show, emisija uživo
 03.50 RTL Danas, (R)
 04.30 Kraj programa

UTORAK 3.5.2016.

06:55 Dobro jutro, Hrvatska
 07:00 Vijesti
 08:05 Dobro jutro, Hrvatska
 09:00 Vijesti
 09:05 Vita jela zelen bor
 09:37 McLeodove kćeri
 10:22 Ta divna Francuska:
 Bretanja, dokumentarna
 serija
 11:17 Glas domovine 25'
 12:00 Dnevnik 1
 12:26 Talijanska mlada
 13:15 Dr. Oz, talk-show
 14:00 Društvena mreža
 15:10 Dobra žena
 15:55 Republika,
 dokumentarna serija
 16:50 Hrvatska uživo
 17:40 Život je lijep
 18:15 Potjera
 19:00 Dnevnik 2

19:57 Vrijeme
 20:02 Tržnice - trbuh grada
 20:59 Dobra žena
 21:47 Otvoreno
 22:37 Dnevnik 3
 22:52 Vijesti iz kulture
 23:10 Ta divna Francuska: U
 regiji Centar
 00:05 Naše majke, naši očeви
 - serija
 00:51 Don Matteo, serija
 01:43 Otvoreno
 02:28 Dr. Oz, talk-show
 03:11 Vita jela zelen bor
 03:41 Skica za portret
 03:46 Hrvatska uživo
 04:28 Život je lijep
 05:00 Talijanska mlada
 05:43 Dnevnik 2

06:00 Juhuhu
 08:30 Juhuhu
 08:39 Juhuhu
 09:26 Juhuhu junior
 09:29 Juhuhu junior
 09:31 Školski sat: Zvukovi u
 prirodi
 10:01 U zdravom tijelu zdrav
 duh: Dišni sustav
 10:17 Ta politika: Politika
 10:30 Čuda moderne medicine
 11:10 Čarolija
 12:00 Kratki dokumentarni
 film
 12:05 Škola kuhanja Marthe
 Stewart
 12:40 Don Matteo, serija
 13:35 Hope Rose, američki
 film
 15:05 Zavalite svoj vrt uz Alana
 Titchmarsha
 16:00 Regionalni dnevnik
 16:43 Velikani sporta,
 dokumentarna serija
 17:11 Luda kuća, serija
 17:46 Sjećanje na Joška Bojića:
 Pustanje svijeta - Sahara
 18:22 Čuda moderne medicine,
 dokumentarna serija
 18:54 Naši i vaši, humoristična
 serija
 19:29 Večernja škola
 20:03 Priča o Egiptu,
 dokumentarna serija
 21:05 Vrijeme na Drugom
 21:15 Hvala što pušite,
 američki film
 22:45 Magazin EURO 2016.
 23:16 Scott i Bailey, serija
 00:01 Velikani sporta,
 dokumentarna serija
 00:26 Noćni glazbeni program

05.35 RTL Danas, R
 06.20 Sve u šest, magazin (R)
 06.50 Lego Star Wars: Droids

07.15 Svemoguća Kim
 08.10 TV prodaja
 08.25 Velvet - nova serija, (R)
 09.45 Bibin svijet, serija
 10.20 Bibin svijet, serija
 11.10 Zvonili ste, milorde?, (R)
 12.10 'Allo, 'allo!, serija (R)
 12.50 'Allo, 'allo!, serija (R)
 13.30 Big Brother, (R)
 14.35 Tri, dva, jedan - kuhaj!, R
 16.30 RTL Vijesti
 17.00 Big Brother magazin
 18.00 Sve u šest, magazin
 18.30 RTL Danas
 19.15 Pet na pet, kviz
 20.00 Big Brother, reality show
 21.10 Tri, dva, jedan - kuhaj!
 22.15 RTL Direkt
 22.50 Tri, dva, jedan - kuhaj!
 23.35 Big Brother
 23.50 Velvet - nova serija
 00.50 Prevare, serija
 01.55 CSI, serija
 02.50 Astro show, emisija uživo
 03.50 RTL Danas, (R)
 04.30 Kraj programa

SRIJEDA 4.5.2016.

06:40 TV kalendar
 06:55 Dobro jutro, Hrvatska
 07:00 Vijesti
 07:05 Dobro jutro, Hrvatska
 09:00 Vijesti
 09:05 Vita jela zelen bor
 09:37 McLeodove kćeri, serija
 10:22 Ta divna Francuska: U
 regiji Centar,
 dokumentarna serija
 11:17 Eko zona 25'
 12:00 Dnevnik 1
 12:26 Talijanska mlada
 13:15 Dr. Oz, talk-show
 14:00 Društvena mreža
 15:10 Dobra žena, serija
 15:53 Tržnice - trbuh grada:
 Firenca - Mercato
 centrale, dokumentarna
 serija
 16:50 Hrvatska uživo
 17:40 Život je lijep
 18:15 Potjera
 19:00 Dnevnik 2
 20:02 Betonski spavači,
 dokumentarna serija
 20:52 Dobra žena, serija
 21:40 Otvoreno
 22:30 Dnevnik 3
 22:45 Vijesti iz kulture
 23:03 Ta divna Francuska: U
 Burgundiji,
 dokumentarna serija
 23:58 Naše majke, naši očeви
 - serija
 00:44 Don Matteo
 01:36 Otvoreno
 02:21 Dr. Oz
 03:04 Vita jela zelen bor

03:34 Hrvatska uživo
04:16 Život je lijep
04:48 Skica za portret
05:05 Talijanska mlada
05:48 Dnevnik 2

06:00 Juhuhu
08:56 Juhuhu
08:57 Juhuhu junior
09:26 Juhuhu junior
09:27 Priče i legende iz
podmorja,
dokumentarna serija
09:29 Juhuhu junior
09:31 Školski sat: Koliko smo
točno teški
10:00 Boli glava: Hidrosfera
10:15 Ciak junior: Pismo
10:30 Čuda moderne medicine,
dokumentarna serija
11:10 Čarolija, serija
12:00 Kratki dokumentarni
film
12:05 Škola kuhanja Marthe
Stewart
12:40 Don Matteo, serija
13:35 Časna riječ, američko-
kanadski film
15:05 Zavolite svoj vrt uz Alana
Titchmarsha
16:00 Regionalni dnevnik
16:43 Odbrojanje do Rija,
dokumentarna serija
17:11 Luda kuća, humoristična
serija
17:46 Sjećanje na Joška Bojića:
Pustinje svijeta - Namib
18:22 Čuda moderne medicine
18:54 Naši i vaši
19:29 Provođi i sprovodi

20:00 Nogomet, LP
23:05 CSI: Las Vegas
23:50 Scott i Bailey
00:35 Odbrojanje do Rija
01:00 Noćni glazbeni program

05.35 RTL Danas, (R)
06.20 Sve u šest, magazin (R)
06.50 Lego Star Wars: Droids
07.15 Svemoguća Kim
08.10 TV prodaja
08.25 Velvet - nova serija, (R)
09.30 TV prodaja
09.45 Bibin svijet, serija
10.20 Bibin svijet, serija
10.55 TV prodaja
11.10 Zvonili ste, milorde?,
humoristična serija (R)
12.10 'Allo, 'allo!, serija (R)
12.50 'Allo, 'allo!, serija (R)
13.30 Big Brother,
reality show (R)
14.35 Tri, dva, jedan - kuhaj!,
kulinarski show (R)
16.30 RTL Vijesti
17.00 Big Brother magazin
18.00 Sve u šest, magazin
18.30 RTL Danas
19.15 Pet na pet, kviz
20.00 Big Brother, reality show
21.10 Tri, dva, jedan - kuhaj!
22.15 RTL Direkt
22.50 Tri, dva, jedan - kuhaj!
23.35 Big Brother
23.50 Velvet - nova serija
00.50 Prebare, serija
01.55 CSI, serija
02.50 Astro show, emisija uživo
03.50 RTL Danas, (R)
04.30 Kraj programa

ČETVRTAK 5.5.2016.

06:40 TV kalendar
06:55 Dobro jutro, Hrvatska
08:00 Vijesti
09:05 Vita jela zelen bor
09:32 McLeodove kćeri
10:18 Ta divna Francuska: U
Burgundiji,
dokumentarna serija
11:13 Jagnjedovačka legenda,
emisija pučke i predajne
kulture
11:45 TV kalendar
12:00 Dnevnik 1
12:26 Talijanska mlada
13:15 Dr. Oz, talk-show
14:00 Društvena mreža -
znanstveni četvrtak
15:10 Dobra žena, serija
16:00 Labirint
16:50 Hrvatska uživo
16:58 Krapina: Jom Hašoa,
prijenos
17:43 Život je lijep 27
18:15 Potjera
19:00 Dnevnik 2
20:00 Velikani HRT-a: Anton
Marti
20:58 Dobra žena, serija
21:48 Otvoreno
22:38 Dnevnik 3
22:53 Vijesti iz kulture
23:11 Ta divna Francuska:
Normandija,
dokumentarna serija
00:06 Naše majke, naši očevi
- serija

00:51 Don Matteo
01:41 Otvoreno
02:26 Dr. Oz, talk-show
03:09 Vita jela zelen bor
03:34 Jagnjedovačka legenda
04:04 Skica za portret
04:29 Život je lijep
04:56 Talijanska mlada
05:39 Dnevnik 2

06:00 Juhuhu
06:01 U vrtu pod zvijezdama
06:30 Pjesmice i brojalice
09:31 Školski sat: Fizika u
zvuku i tonu
10:00 Navrh jezika: Nad
10:15 Preljepa boksačica,
izraelski dokumentarni
film za djecu
10:30 Čuda moderne medicine,
dokumentarna serija
11:10 Čarolija
12:00 Kratki dok. film
12:05 Škola kuhanja Marthe
Stewart
12:40 Don Matteo
13:35 Jane Doe: Yes, I
Remember It Well -film
15:05 Zavolite svoj vrt uz Alana
Titchmarsha
16:00 Regionalni dnevnik
16:43 Odbrojanje do Rija
17:11 Luda kuća
17:46 Sjećanje na Joška Bojića:
Pustinje svijeta -
Australске pustinja
18:22 Čuda moderne medicine
18:52 Naši i vaši, serija
19:28 Garaža: Chui
20:02 Pod otvorenim nebom:

Novi Zeland,
dokumentarna serija
21:00 Nogomet, EL -
polufinale, prijenos
utakmice
23:00 Nogomet, EL - sažeci
23:20 Scott i Bailey, serija
00:05 Odbrojanje do Rija
00:30 Noćni glazbeni program

05.35 RTL Danas, (R)
06.20 Sve u šest, magazin (R)
06.50 Lego Star Wars: Droids
07.15 Svemoguća Kim
08.10 TV prodaja
08.25 Velvet - nova serija, (R)
09.45 Bibin svijet, serija
10.20 Bibin svijet, serija
10.55 TV prodaja
11.10 Zvonili ste, milorde?, (R)
12.10 'Allo, 'allo!, serija (R)
12.50 'Allo, 'allo!, serija (R)
13.30 Big Brother, (R)
14.35 Tri, dva, jedan - kuhaj!,
16.30 RTL Vijesti
17.00 Big Brother magazin
18.00 Sve u šest, magazin
18.30 RTL Danas
19.15 Pet na pet, kviz
20.00 Big Brother, reality show
21.10 Tri, dva, jedan - kuhaj!
22.15 RTL Direkt
22.50 Tri, dva, jedan - kuhaj!
23.35 Big Brother
23.50 Velvet - nova serija
00.50 Prebare, serija
01.55 CSI, serija
02.50 Astro show, emisija uživo
03.50 RTL Danas, (R)
04.30 Kraj programa

HRVATSKI PROGRAM NA RTV-U

Informativna emisija na hrvatskom jeziku *Dnevnik* emitira se od pone-
djeljka do subote u terminu od 17.45 minuta na Drugom programu
Radio-televizije Vojvodine. Emisija *Izravno* - razgovor na aktualne teme
emitira se nedjeljom u 16 sati a emisija iz kulture *Svijetionik* nedjeljom
od 16.30 sati.

Polusatna emisija na hrvatskom jeziku emitira se subotom s početkom u
21 sat na Radio Novom Sadu.

GLAS HRVATA

Radijska emisija *Glas Hrvata* u produkciji HKUD *Vladimir Nazor* iz Stanišića
emitira se na valovima Radio Fortuna subotom od 16 do 17 sati na frekven-
ciji 106,6 Mhz.

ZVUCI BAČKE RAVNICE

Emisija na hrvatskom jeziku *Zvuci bačke ravnice* emitira se četvrtkom od
18 do 20 sati, na valovima Radio Bačke (99,1 Mhz).

HRVATSKA PANORAMA NA TELEVIZIJI YU ECO

Program obuhvaća informativnu petominutnu emisiju *Cro info vijesti*, koja se prikazuje
radnim danima nakon Info bloka ove televizije u premijernom i tri reprizna termina
(15.30, 19.15, 22.15, 00.15 sati). Polusatna društveno-politička emisija *Motrišta* emitira
se četvrtkom od 22.30 sati, a reprizira ponedjeljkom od 9 sati. Kolaž emisija s pregle-
dom tjedna iza nas pod nazivom *Hrvatska panorama* emitira se subotom od 11 sati.

PROGRAM NA HRVATSKOM JEZIKU RADIO SUBOTICE

SHEMA ZA RADNE DANE:

18.00 - 19.00
Najava programa • Večernji dnevnik • Anemov prilog
Bolja Srbija • Agencijske vijesti iz RH • Kronologija
- Dogodilo se na današnji dan • Jezični savjetnik
Govorimo hrvatski

19.00 - 19.30

• Poetski predah • *Popularne melodije* - zabavna
glazba (ponedjeljkom) • *Na valovima hrvatske glaz-
bene tradicije* - narodna glazba (utorkom) • *Veliki
majstori glazbe* - ozbiljna glazba (srijedom) • *Rock
vremeplov* (četvrtkom) • *Minute za jazz* (petkom)

19.30 - 20.00

• *Europski magazin* - magazin Radija Deutsche
Welle (ponedjeljkom) • *Kulturna povijest* (utorkom) •
Znanjem do zdravlja (srijedom) • *Razmišljanje dopu-
šteno* (četvrtkom) • *Tjedni vodič* (petkom)

20.00 - 20.30

• *U pauzi o poslu* (ponedjeljkom) • *Aktualije* (utorkom)
• *Otvoreni studio* (srijedom) • *Kultur café* - magazin iz
kulture Radija Deutsche Welle (četvrtkom) • *Vodič za
moderna vremena* - emisija Hrvatskoga radija (petkom)

20.30 - 21.00

• Narodna glazba • Blic vijesti i
odjava programa

SHEMA ZA DANE VIKENDA: Subota

• 18.00 Najava programa, Vijesti
dana, zabavna glazba
• 18.15 *Vojvođanski tjedan*
• 18.30 Kronologija - Dogodilo se na današnji dan
• 19.00 *Vjerska emisija*, duhovna glazba
• 20.00 Divni novi svijet
• 20.55 Odjava programa

Nedjelja

• 18.00 Najava programa, Vijesti dana
• 18.10 Nedjeljni mozaik (kronologija, zanimljivosti,
zabavna glazba)
• 18.30 Kronologija - Dogodilo se na današnji dan
• 19.30 *Putnici kroz vrijeme* emisija za djecu
Hrvatskoga radija
• 20.00 *Hrvatima izvan domovine* - emisija Pitomog
radija iz Pitomače (RH)
20.55 Odjava programa

104,4 Mhz

U NEKO LIKO SLIKA

Otpad oko nas

IZ IVKOVIĆ ŠORA

Ito prošlo....

Piše: Branko Ivković

Faljnīs, čelja-di moja. Sidim nasrid avlije jeto i štogod kontam. Ne da sam zdravo pame-tan a ni učan, al nika-ko da svatim sve ovo što se oko nas izde-šavalo. Divana koliko voliš, ovakog, onakog; jedni će ovo a drugi

ono, pa trz tamo pa vamo, a na kraju... Juče, jeto, idem u varoš a od sveg tog samo velike gomile kojikaki artija sa slikama, nakidani i pobacani svudan po sokakima. Ima puno i po zidovima neposkidani, ta ne mogu sirote rabad-žije što čistidu varoš ni stignit sve te artije poskidat, a ni ne da se to. Ovi što su lipili metili su tako tutkalo da se čovik mora dobro paštriti odlipit. Tiram tako biciglu širokim šorom i mislim se, moram oma kast mom Peri, nek dođe pa nek nakupi i on zadosta, ta nikad jeptinijeg propalji-vanja, malkoc nalomljeni grančica i jedan taki izgužvan plovak i da vidiš kako se lako propali. Ja volim baš s tima di su slike, imadu više valjdar kojikake farbe pa se još lakše upale. Sad mi sve krivo što nisam došo karucama, mogo bi baš tušta nakupit, imo bi za sve četiri godine do novog vokšovanja. Al, pak. Ko što kaže Periša, ne triba se sekirat, kod nas nikad ne triba čekat četiri lita za vokšovanje, dosta je uvijek bilo do sad i dvi, pa onda ovaki pa onaki, za ovo za ono i ne triba brigat, biće se uvijek čim propalit. Hm, kako smo krenili ne sviđa mi se baš zdravo, da to ne ispadne ko kadgod kako mi dida pripovido da je trčo s jednog kraja Ivković šora na drugi s ugarkom da se propali, taka je bila sirotinja da se mašina čuvala ko oči u glavi, ne ko sad kad sve bacamo i gospocki živimo. A ako pitate neću još o politici, rano je divanit, ta sad će tek početi kojikaka koalisanja, te ovaj s onim ovaj s ovim, ovaj ne voli onog, a ovaj ne podnosi onog, pa jedno tri miseca svečane užne pa večere, pa mamurluk ujutro... teško je to čeljadi i podnet, sad vreba i masnoća u krvi, pa nadiše se i tog dima kojikaki skupi cigara i cigaretela... Sva srića da više niko ne duvani na lulu. Huuuu, sićam se kadgod kod mog dide Grge na salašu nikad nije bilo ni muva, a kamoli komaraca. Kad on zadimi na njegovu stivaču, a prija tog je dobro napuni čantavirskim fečkešom... Di sam ono stao, aha, pa ne mož bit to od vlasti ništa kontam ja bar koji misec, no samo kad je vokšovanje prošlo... mal nije bilo i »incedenata« kod nas u šoru. Jedan išo prid čutnju nikom kombikom i zvao na glasanje, a dero se božem prosti ko neslan u onu spravu što ovi gvoždari imadu kad skupljaje gvožđe. Sav mi se pilež razbižo iza salaša, ovce provalile ogradu od ogrizina i utekle na žito, jedva sam i utiro u avliju. Kad je išo natrag, ja ga pitam šta se dere ko konj, a on veli: »Šta oćeš, baćo, ovo je kampanja«.

BAĆ IVIN ŠTODIR

Konda voljimo sami sebe kandžijom

Jutr potli izbiranja bać Iva doče-ko budan. Lego potli po noći, al nikako ni mogo zaspat. Cilo vrime se samo vrtošijo, par put se i dize i išo pit vode. Osića koliko mu gorko usti, osića i duboko u sebe nikaki bis i na se i na sve druge. Najviše na njegove. Na izbiranju bijo na škatulja, bolje da i ni. Istina, nadnica i ni bila za bacit, unaprid je se radovo, znade da država tu nikada ne škrtari. A i zašto bi, ne dili svoje. Sve to svit već platijo. To što će potrošit na škatulje, žandari za nedilju dana zaradu no nima što tiru bicigle u papuča. Ni se ni tribo u to putat. Nikako prid zoru taman malo zadrmo, sto zvonit telefon. Prezniyo se i za dram rasanijo. Ka je uzimo slušalicu, stalo mu i srce lupat. Misli se, ko zna kako je zlo, ko bi i zvo u to doba ako je kako triba. Digo se i nevoljko javijo, al iz telefona samo stalo fićkat i svirat i na kraj se čulo no dosadno bip-bip-bip. Razbudila se i njegova. I njoje se san skroz razbijo. Malo se vrtošila, digla se i išla pit vode, pa zapalila televiziju. »Ništa mi ne veliš, kako je bilo na izbiranju tamo di si bijo? Jeste dobili nadnicu?« pita ona, a brundati na televizije samo žali što ni zadobijo sam, neg će kolač morat skingod i dilit. »Ta kake nadnice, više ni nji neće isplatit oma, nego će nam ji dat priko banke. I notomu mora niko drugi uzet tala, makar malo«, veli bać Iva i duboko izdane. »Ta man se, neka se sad još i brog toga jidit, ko ti već sve i o čega ni uzimo tala, pa smo opet, Bogu fala, priživili«, veli njegova, pogladi ga po licu i malo mu se naškobi. Naškobi se i on njoje. »Ta znadeš kaki sam, ni mi brog novaca. Pravo da ti kažem, izgleda mi da mi te novce nismo pošteno ni zaslužili. Više nji došlo na izbiranje, pa ka su vidli koliko nas je, malo se naprdačili, a malo i razbisili. Više nji pitalo ko nam to plaća, a nikoliko nji i gadno opcovalo. Vidu ljudi šta se tu radi. A vidli i mi. Eto, ka se pribrojavalu cidulje, dvoj čitali, troj sapili, a pedestroj sidili i gledali svako u svoj čoš, da ne smetu vima što sapu. Nego, drugo štogoda mene ni pravo. Prvać smo se malo i prdačili našima iz noga sela na Dunovu, ko nji na izbiranju naši najgorje prošli. E, vidiš, juče smo pokazali da nismo ništa bolji. Ni što su zadobili ko nji, zadobili i ko nas. Na njeve liste bilo i naši. Bilo nas na još nikoliko lista, pa se ljudi zbludili i vada nisu ni znali koga bi izbirali. Svaki o ti imade i rodova i dobri, pa čeljad šta će, neg zaokružu svojtu. Al sve jim to ni bilo dosta, malo vomu, malo nomu i dosta se otkinilo o ni pravi naši«, veli bać Iva i ope otide pit vode. Ka je došo natrag, otrnijo televiziju i zapalijo radijon. Njegova ope zadrimala, a on se sitijo šta se zavitovalo Svetomu Antunu. Zapalijo taman na vrime, stali divanit ko je koliko zadobijo u njeve varoši. Malo mu odlanilo, čuje da će općinom gazdovat stari gazde. Neće reć da su dobri, al bi novi mogli bit i gorji. A i njegovi su pod njima, pa mu makar malo odlanilo. Jedino mu ni bilo pravo što će š njima ope ni što su kadgod tili zardanom kašikom. Eto, misli se, konda baš voljimo sami sebe kandžijom.

Piše: Ivan Andrašić

MISLI POZNATIH

- **Pascal:** Čovjek koji voli jedino samoga sebe ništa ne mrzi toliko koliko da bude sam.
- **Hesse:** Zakon ljubavi nije naredba nego poziv na sreću.
- **Tibul:** Obilje ne umanjuje ljudske brige i ne teši ljudska srca.

KVIZ

Antun Branko Šimić

Koje godine i gdje se rodio hrvatski pjesnik i esejist **Antun Branko Šimić**?

Gdje se školovao?

Koja je tri časopisa pokrenuo u Zagrebu?

Kada je objavio prvu pjesmu?

Kakav je bio njegov stil?

Pod kojim nazivom je objavio svoju kratku zbirku pjesama?

Kako se zove njegov započeti roman?

Kada i gdje je umro Antun Branko Šimić?

Rodio se 18. studenoga 1898. godine u Gradama, širokom Brijegu, Vinkovcima i Zagrebu. Vijavicu, Juris i Knjizevnik. Zimska pjesmu je objavio 1913. godine u časopisu Luc. Ekspresionistički, prozet nemitrom lirskeg subjekta. Preobraženja. Dvostruko lice. Umro je 2. svibnja 1925. godine u Zagrebu.

FOTO KUTAK

Ljepota prirode!

VICEVI

Žali se Ivica prijatelju:

- U velikim sam dugovima. Noćima ne spavam!
- Pa što mi nisi prije rekao? - kaže mu prijatelj
- Možeš mi posuditi novac?
- Mogu ti dati pilule za spavanje!

Ulazi stariji čovjek u kavanu i upita:

- Ima li tko jači od mene?
- Ustaju dva kršna momka i kažu: Mi!
- Ajte onda da mi pogurate kombi.

POGLED S TRIBINA

Klupa

S naga svakog velikog sportskog kluba ogleda se u financijskom potencijalu s kojim raspolaže. Sukladno tome jačina jedne momčadi određena je brojem kvalitetnih pojedinaca koji se svojom individualnom kvalitetom izdižu u odnosu na ostale sportaše. A to nisu samo članovi startnih postava, već često i igrači koji ulaze s klupe. Sportskim rječnikom kazano: Najjače su momčadi koje imaju dugačku i jaku klupu.

Prvi četvrtfinalni ogled rukometne Lige prvaka između PPD Zagreba i PSG-a na najbolji način je potvrdio ovu činje-

nicu vrhunskog sporta, a visokoj pobjedi Parižana (28:20) u velikoj mjeri pridonijela je upravo mogućnost raznovrsne rotacije igrača u polju i onih koji su svoju šansu čekali iz pričuve. Za razliku od vrlo skučenih mogućnosti izbora koji je imao trener **Vujić**, čija je momčad bila dodatno oslabljena ozljedama nekoliko standardnih rukometaša. Za utjehu ostaje činjenica kako je hrvatski prvak, s mogućnostima kojima raspolaže, uspio izboriti mjesto među osam najboljih europskih ekipa i na to treba biti ponosan.

Duga klupa je već više od decenije najjače oružje *Dinama*, a pokazat će se i u ovom prvenstvu, jer se četiri boda čine ipak prevelikom razlikom ispred *Rijeke*. Financijski potencijal višestrukog prvaka Hrvatske donosi mogućnost angažiranja najvećih domaćih talenata, ali i kvalitetnijih internacionalaca koji čine prevagu u odnosu na ostale momčadi 1. HNL. Rezultat je poznat. Modri su nadomak osvajanja jedanaestog uzastopnog naslova. Problem nastaje kada se izađe na europsku scenu, gdje je stvar dosta slična (PPD Zagreb je ipak uspješniji) kada dođe do duela protiv jačih i bogatijih rivala.

Legendarni **Ferenc Puskas** davno je rekao veliku istinu profesionalnog nogometa: »Mali novac, mali nogometač«. Istinu koja danas važi za sve sportove.

Veliki novac, dugačka klupa!

D. P.

NOGOMET

Rijeka bolja od Hajduka

Gostujući pobjedom protiv *Hajduka* (2:1) nogometaši *Rijeke* ostali su na četiri boda iza vodećeg *Dinama* koji se iz *Splita* vratio s minimlanom pobjedom (1:0).

KOŠARKA

Minimalna pobjeda Cibone

Košarkaši *Cibone* su samo s košem razlike (89:88) svladali *Kvarner 2010* u 8. kolu košarkaške lige za prvaka i nalaze se na drugom mjestu prvenstvene tablice. *Zadar* je doma poražen od *Gorice* (68:70), *Zagreb* je bio bolji od *GKK Šibenika* (90:86), a *Cedevita* je slavila protiv *Splita* (67:58).

RUKOMET

Uvjerljiv poraz PPD Zagreba

Favorizirana momčad *PSG-a* nanijela je visoki poraz (28:20) hrvatskom prvaku *PPD Zagrebu* u prvom susretu četvrtfinala Lige prvaka odigranom prošle subote u Zagrebu. Uzvrat je u Parizu u nedjelju 1. svibnja.

BICIKLIZAM

Kvasina pobjednik Tour of Croatia

Matija Kvasina (Synergy Baku) pobjednik je drugog izdanja utrke *Tour of Croatia*, održanoj prošlog tjedna na 1000 kilometara dugoj stazi kroz Hrvatsku. Etapni ciljevi su bili u Varaždinu, Splitu, Šibeniku, Učki, Umagu i Zagrebu, a hrvatski biciklist je slavio s ukupnim vremenom 23:29:29 ispred Danca **Hansena** (+24) i Poljaka **De la Parte** (+32).

NAMA JE DOVOLJNO DA ZNATE ZA NAS FUNERO

Privatno pogrebno poduzeće
- Subotica, Karađorđev put 2,
- Telefon (danonoćno):
(024) 55-44-33

Raspored sprovoda i umrlice na
Internetu: www.funero.co.rs
e-mail: funero@funero.co.rs
Kod smrti umirovljenika umanjujemo račun
za iznos posmrtno pomoći koju daje PIO.

Izdajemo apartmane u Novom Vinodolskom.
www.apartmani-karasic.com.

Prodajem Tv Samsung ekran ravan 82 cm, daljinski, namještaj visoki sjaj – regal 3,8, klupski stol, škrinja za jastuke i regal 2,v /2š. Tel.: 064 4681788.

Prodajem noviju trosobnu kuću na uglu, s placem od 524 m² u Novom naselju – Aleksandrovo. Tel.: 063-553-447.

Prodaje se kuća u Petrovaradinu, Marina Držića 2a. Površina zemljišta je 100 m², stambena površina je 40 m². Tel.: 064 0125719.

Prodaje se trosoban stan od 73 m², dvije terase, renoviran, prijeko od Hrvatskog konzulata u naselju Tokio. Ima kablovsku, CG,... Cijena 50.000 eura. Tel.: 069 2052608.

Hrvat, 25 godina, zaposlen, vlasnik velike kuće u turističkom gradu Slavonika Orahovica kod Osijeka, traži djevojku zanatliju (frizerku) za dopisivanje – brak. Uz pismo poslati fotografiju. Ivan Peček, Stjepana Radića 10, HR 33515 Orahovica Slavonika, Hrvatska.

Izdajem u najam 20 ari placa u progonu u centru Tavankuta, pogodno za plastenik ili organsku proizvodnju – ima bunar. Tel.: 064 5259245.

Prodajem kuću u Subotici, Beogradski put 30. Visoka prizemnica sa suhim ulazom. Građena početkom XX. stoljeća za veleposjednike. 4 sobe 114 m², dvorište 5 ari, pomoćne zgrade. Kišni i kopani bunar, štala za konje, podrum, tavan. Za tvrtke, atelje, umjetničke radionice i drugo. Cijena 80 tisuća eura. Tel.: 063 8765 071.

Mijenjam ili prodajem veće leandere u boji i limun, koturaljke, muške čašure s prslukom, kožne čizme, koš, šešire, šubare, kaput i žensko bunjevačko ruvo (i sefiri), razne marame, sto i stolice, tepisi i ekskluzivna italijanska vjenčanica od čipke, muške košulje, sanduk za posteljinu, mesnate svinje 100-150 kg i 5,5 t soje (upotrebljiva i za sjeme). Tel.: 024 532570 ili 060 0532570.

Kupujem salaš s okućnicom u Ljutovu ili Tavankutu. Tel.: 069 2887213.

Prodaju se koturaljke, stolovi i stolci, bunjevačka ruva – svila i sefiri, marame, pregače, ponjaviceeve, čaršavi, muške čašure i prsluk, čizme, šeširi, nova el. kosilica, tepisi i staze. Tel.: 024 528 682.

Prodaje se dvosoban stan (51 m² + terasa) s odličnim rasporedom prostora na Prozivci. Stan se redovito održava i sačuvan je. Ima klimu, kablovsku i daljinsko grijanje. Cijena 28.000 eura (nije fiksno). Tel.: 064 2498244.

Izdajem (od 1. 9.) 2-soban namješten stan (3 kreveta+pomoćni ležaj, plinsko grijanje, blizina tramvaja) u Zagrebu. Folnegovićevo naselje. Cijena: 250 eura. Tel.: 063 8820654, 065 6081194. +385 92 1770196.

Hitno prodajem mali moto-kultivator, marke VALPADANO s frezerom, 10 KS. Tel.: 062 86 87964.

Potrebni radnici za rad u novoj tvornici u Slovačkoj. Tel.: 064 4109369

Prodajem veći 1 S, integralova zgrada, parketiran, s malim barom, IV. kat, 2 lifta, podrum, cg, adsl, kds tv i interfon. Tel.: 062 8900458.

Prodaje se apartman od 36 m² u Jadranovu, 5 km od Crikvenice. Tel.: 024-4527-499, 064-18-39-591.

Prodaje se muška kožna jakna vel: 56 braon boje, nova. Tel.: 064 4618006.

Prodajem perjani jastuk 80x120 s odgovarajućom novom ručno šivanom salvetskom krevetnom (dvije navlake za jastuk i dvije navlake za jorgan). Cijena po dogovoru. Tel.: 060 5402733.

Prodajem trodijelni orman – mahagonij, regal iz četiri dijela, dva garderobna i dvije vitrine, kauč, fotelju i dva taburea. Tel.: 024 4561752, 064 3051513.

Prodajem stroj šivanje marke Bagat s ormančićem, visoki sjaj, orahovina. Tel.: 069 2887213.

Prodajem ručno štrikači stroj Empisal skoro nov – stolni. Katarina Turkal.

Prodajem poslovni prostor u centru grada cca, 350 m² na tri nivoa. Inf. 069 2887213.

Prodaje se drvena vaga s tegovima, ojačana željezom. Mjeri do 500 kg. U Subotici. Tel.: 064 3910112.

Tročlana obitelj prima na dvorbu stare osobe za mirovinu ili nekretninu. Tel.: 062 1941729.

U Somboru prodajem kompletno završenu termoizoliranu veću katnicu sa suterenom, garažom, ljetnom kuhinjom, svim komunalijama i CG u centru grada. Tel.: 025 5449220; 064 2808432.

Starija kuća (4 sobe, ručao, 2 kupaone, kuhinja, ostava) + sporedna zgrada (ljetna kuhinja, soba, kupaona) se prodaje ili mijenja za Zagreb (stan ili kuća) – centar. Tel.: 024 754760 ili 064 2394757.

Izdajem stan na Srednjacima, Zagreb, 25m², topla voda, centralno grijanje, interfon. Tel.: 063 596840 i 024 547204.

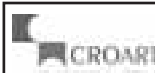
Besplatni mali oglasi uz kupon iz Hrvatske riječi

VAŽI DO 6. 5. 2016.

Poštovani čitatelji našeg i vašeg tjednika, i dalje nastavljamo objavljivati rubrike malih oglasa u kojoj ćete moći objavljivati sve ono što želite prodati, mijenjati, kupiti ili darovati. Jedini uvjet za objavu vašeg malog oglasa je priloženi kupon kojega objavljujemo u svakom broju Hrvatske riječi.

Duljina malog oglasa ne smije prelaziti više od 30 riječi.

Uredništvo

Hrvatska likovna udruga CroArt prodaje umjetničke slike, djela članova udruge. Zainteresirani se mogu javiti predsjedniku udruge. Tel.: +381 24 529 745; mobil: +381 63 518 218; e-mail: horvat.josip.su@gmail.com

HKK Bunjevačko kolo, Likovni odjel, vrši prodaju slika svojih članova. Slike se mogu vidjeti u prostorijama Centra, ul. Preradovićeve 4. radnim danom od 8 do 14 sati. Tel: 024/556-898 ili 555-589.

AKCIJA!
SG
internat

već od
649 din

TIPPNET
SUBOTICA KARADORDEV PUT 2 TEL: 024/555765
WWW.TIPPNET.RS

NOGOMET

Bez golova pokraj Somborske kapije

SUBOTICA – Nogometaši *Bačke 1901* i *Banata* iz Zrenjanina odigrali su neodlučno (0:0) u prvenstvenom susretu 23. kola Srpske lige skupina Vojvodina. S novim osvojenim bodom crveno – bijeli se nalaze na petom mjestu, a u sljedećem kolu, u subotu 30 travnja, gostuju *Dunavu* u Starim Banovcima.

Neodlučeno u Tavankutu

TAVANKUT – Bez pobjednika je završen susret *Tavankuta* i *Bečeja 1918* (2:2) odigran u 23. kolu prvenstva Bačke zone. Tavankučani se nalaze na osmom mjestu ligaške tablice, a naredni susret igrat će u nedjelju 1. svibnja u gostima kod *Mladosti* iz Turije.

Nisu ni otputovali

SONTA – Ekipe NK *Dinamo* nije otputovala na prvenstvenu utakmicu 19. kola Međuopćinske nogometne lige Sombor – Apatin – Kula – Odžaci, koju je trebala odigrati protiv NK *Graničara* u Riđici. Trener **Vinko Đanić** nije uspio okupiti ekipu zbog angažmana jednog broja igrača na praćenju izbora, te nekolicine ozlijeđenih i kažnjenih prvotimaca. U narednom kolu Sončani će dočekati ekipu *Rastina 1918*.

Dunav zapeo u Rastini

RASTINA – U 19. kolu Međuopćinske nogometne lige Sombor – Apatin – Kula – Odžaci Dunav iz Bačkog Monoštoru gostovao je u Rastini, kod izravnog takmaca za plasman koji vodi u viši stupanj natjecanja. Krajnji rezultat od 3:1 za domaćina bio je neminovnost, jer su Monoštorci na ovu utakmicu doputovali bez četvorice standardnih i s nekoliko rovitih prvotimaca. Domaćin je u prednost došao već u početku utakmice, a u 30. minuti poravnao je **Burgin**, što je bio i rezultat prvog poluvremena. U nastavku je Monoštorcima ponestalo snage, pa su primili još dva pogotka, a nekoliko zrelih prigoda nisu uspjeli realizirati. U narednom kolu na Doli će gostovati lider *Hajduk Junior* iz Kule.

I. A.

RUKOMET

Glavinjanje Sončana

SONTA – Pred rekordno malim brojem navijača, svega dvadesetak, RK *Sonta* je na svojem parketu protiv ne tako jake ekipe *Somborelektro* zabilježila novi poraz, ovoga puta od 20:30, u 12. kolu TRLS, skupina Bačka. Indikativno je da su od 20 zgoditaka 16 postigla trojica pojačanja uz Prigrevice i Apatina, ali su, s druge strane, potrošili i nedopustivo puno lopti i promašili desetak zicera. Stanje u RK *Sonta* je alarmantno, o čemu svjedoči i podatak da je u protokolu utakmice upisano svega sedmorica igrača i dvojica vratara, a umjesto odsutnog trenera **Apatinca** na klupi je sjedio predsjednik **Saša Krstin**. U narednom kolu Sončani će gostovati u Ruskom Krsturu.

I. A.

Pobjeda Spartak Vojputa

POŽEGA – Minimalnom pobjedom (30:29) protiv domaćina *Sloge*, rukometaši *Spartak Vojputa* su se vratili u borbu za vrh doigravanja za naslov prvaka Super lige Srbije. Slijedi susret protiv *Partizana*, izravnog konkurenta za jedno od prva dva mjesta koje vode u SEHA ligu.

PLIVANJE

Andrej Barna prvak Balkana

VOLOS – Plivač Spartaka **Andrej Barna** osvojio je dvije zlatne medalje na juniorskom prvenstvu Balkana održanom u grčkom

gradu Volosu. Mladi Subotičanin bio je najbolji u utrkama na 50 i 100 m slobodnim stilom.

STOLNI TENIS

Treće mjesto kadeta Spartaka

BAČKA TOPOLA – Na državnom momčadskom prvenstvu u Bačkoj Topoli, kadeti *Spartaka* u sastavu: **Aleksandar Čokić**, **Luka Videc**, **Luka Andrašić** i **Jovan Marković** osvojili su treće mjesto. Momčad je predvodio trener **Mirko Gavrilović**.

TRADICIONALNI SUSRET OŽENJENIH I NEOŽENJENIH U RUMI

Prevladala borbenost oženjenih

I ove godine, 103. put za redom, na nogometnom terenu *Jedinstvo* u Rumi u subotu, 23. travnja, odigrana je tradicionalna nogometna utakmica oženjenih i neoženjenih članova HPD *Matija Gubec* iz Rume. Za razliku od prethodne godine ovoga puta brojnija je bila ekipa oženjenih, tako da je da li zbog velike želje za pobjedom, brojnosti ili stečenom dugogodišnjem iskustvu, rezultat utakmice na kraju bio 7:6 za ekipu oženjenih. No, kažu, rezultat im ni ovoga puta nije bio u prvom planu. Bitno je bilo okupljanje, druženje, njegovanje sportskog duha, održavanje lijepe tradicije, iako članovi hrvatske udruge ne spore da zdravog rivalstva ipak ima, a na račun ekipe ovoga puta neoženjenih. Već po ustaljenoj praksi, tijekom trećeg poluvremena, zbijale su se šale na njihov račun.

U SPOMEN NA POČASNOG PREDSEDNIKA

Prije početka utakmice minutom šutnje odana je počast nedavno preminulom počasnom predsjedniku hrvatske udruge u Rumi **Zlatku Kolariću** koji je više od pola stoljeća bio

dio nogometne ekipe i dao svoj veliki doprinos u radu sportskog odjela u okviru rada udruge. Ovogodišnja utakmica posvećena je njemu koji je prošle godine sudjelovao na istoj, na svom posljednjem 52. derbiju:

»Zlatko je bio vrlo dobar organizator, volio je ovakva druženja. Trudit ćemo se nastaviti tradiciju dugu preko 100 godina održavanja ovakvih sportskih susreta koji su od iznimnog značaja za nas Brežane. Važno nam je druženje i da privučemo mlade i koliko god mi tvrdili da nije važan rezultat, na trećem poluvremenu kada sjednemo i prepričavamo utakmicu, uvijek dođe do zbivanja šala na račun onih koji su izgubili što nekima baš i ne bude pravo. To je potvrda da rivalstva između oženjenih i neoženjenih ipak postoji i da strast za pobjedom i povrh svega, ipak ne jenjava«, kaže voditelj sportskog odjela **Pavle Mišak**.

REZULTAT JE, IPAK, VAŽAN

I baš kao nekada, stariji igrači, oženjeni, bili su u prilici odmjeriti snagu s nešto mlađima. Postojale su i situacije kada u suprotnim ekipama igraju očevi i sinovi. Međutim, ove godine

zbog manjeg broja neoženjenih, neki od sinova su se ipak morali prikloniti ekipi oženjenih i svojim očevima:

»Mladi, nažalost, nemaju isti interes za ovakvim nogometnim utakmicama kao što je to bilo nekada. Moj otac je prije 40 godina igrao na leđinama u ekipi oženjenih, a brat i ja smo igrali za drugu ekipu. I takvih situacija je bilo baš dosta. Ove godine okupilo ih se samo petorica mladih, a nekada nas je bilo čak i 20, pa smo mogli formirati i po tri ekipe. Sada je sve teže. Međutim, bez obzira na brojnost, rivaliteta bude, a bilo je situacija da se nekada i 'zakuha', iako mi tvrdimo da je rezultat uvijek u drugom planu«, ističe **Vladimir Rakoš** iz ekipe oženjenih.

Sudionici ne spore da su utakmice nekada bile strasnije, vatrenije. Krajnji rezultat 7:6 za ekipu oženjenih, ipak je potvrdio da borbenost kod starijih igrača još uvijek postoji kao i sportski duh: »Mi se godinu dana ne bavimo sportom. Malo vremena imamo za rekreaciju tako da nam je ovo prigoda sa se malo istrčimo što nam nije naodmet i ujedno pokažemo ovim mladima da još uvijek vrijedimo«, kaže Vladimir.

DO SLJEDEĆEG SUSRETA

Utakmice između ekipa oženjenih i ne oženjenih uvijek se održavaju početkom proljeća:

»Želja nam je da mladih iz godine u godinu bude sve više i nadam se da će nam se te želje i ispuniti i da će mladi nastaviti ovakvu jednu lijepu tradiciju«, kazao je tajnik HKPD *Matija Gubec* Ruma **Nikola Jurca**.

A od kolikog značaja su za neoženjene ovakve vrste sportskih susreta, potvrdili su nam i najmlađi članovi:

»I za nas su ovakvi sportski susreti izuzetno značajni. Nažalost, ove godine mladih je dosta izostalo, a svake godine veliki broj mladih pređu u ekipu oženjenih. Tada se rivalstvo prenese na drugu stranu i to je sasvim normalno. Imamo sreću što u društvu imamo dosta mladih članova koji će se vremenom priključiti ekipi neoženjenih i ojačati naš tim«, kaže **Dragutin Škrobot**, jedan od najmlađih sudionika. O tome jesu li neoženjeni ove godine bez obzira na manji broj, bili popustljiviji prema ekipi oženjenih, nismo željeli pitati.

S. Darabašić

PROLJETNA AKCIJA

Popust
50%

Popust se odobrava na cijene svih knjiga objavljenih u nakladi NIU »Hrvatska riječ«!
Knjige se mogu kupiti u prostorijama NIU »Hrvatska riječ« – Trg cara Jovana Nenada 15/II.,
u Subotici ili naručiti putem telefona 024/ 553 355.